

Algemeen ambtsbericht Ivoorkust

Augustus 2006

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
Afdeling Asiel- en Migratiezaken
Den Haag
(070) 348 5964

Augustus 2006

	<i>Pagina</i>
1	Inleiding 4
2	Landeninformatie 5
2.1	Basisgegevens 5
2.1.1	Land en volk 5
2.1.2	Staatsinrichting 6
2.1.3	Geschiedenis 8
2.2	Politieke ontwikkelingen 11
2.3	Veiligheidssituatie 22
2.3.1	Partijen bij het conflict 22
2.3.2	Ontwikkelingen in de veiligheidssituatie 34
2.3.3	Ontwapening/Bewapening 43
2.4	Sociaal-economische situatie 47
3	Mensenrechten 51
3.1	Juridische context 51
3.1.1	Verdragen en protocollen 51
3.1.2	Nationale wetgeving 52
3.2	Toezicht op naleving van de mensenrechten 54
3.3	Naleving en schendingen 56
3.3.1	Vrijheid van meningsuiting 56
3.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering 59
3.3.3	Vrijheid van godsdienst 61
3.3.4	Bewegingsvrijheid 62
3.3.5	Rechtsgang 66
3.3.6	Arrestaties, detenties en verdwijningen 67
3.3.7	Mishandeling en foltering 69
3.3.8	Buitengerechtelijke executies en moorden 69
3.3.9	Doodstraf 70
3.4	Positie van specifieke groepen 71
3.4.1	Dienstplichtigen 71
3.4.2	Etnische groepen en minderheden 71
3.4.3	Vrouwen en meisjes 73
3.4.4	Minderjarigen 76
3.4.5	Positie homoseksuelen 78
4	Migratie 79
4.1	Migratiestromen 79
4.2	Opvang van ontheemden en terugkerenden 81
4.3	Opvang in de regio 83
4.4	Activiteiten van internationale organisaties 83
4.5	Beleid andere Europese landen 84

5	Samenvatting	85
	Literatuurlijst	87
I	Kaart van Ivoorkust	94
II	Kaart van de “Vertrouwenszone”	95
III	Samenstelling van de overgangsregering	96

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de huidige situatie in Ivoorkust beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielerzoekers van personen die afkomstig zijn uit Ivoorkust en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Ivoriaanse asielerzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Ivoorkust (laatstelijk november 2005). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van medio oktober 2005 tot en met juli 2006.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de VN, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Accra (Ghana) en in EU-lidstaten aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op de recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een overzicht van de recente geschiedenis van Ivoorkust. Ook is een korte passage over geografie en bevolking van Ivoorkust opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Ivoorkust geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Ivoorkust partij is, komen mogelijkheden van toezicht op de naleving van de mensenrechten aan de orde. Vervolgens worden de naleving dan wel schendingen van enkele specifieke mensenrechten behandeld. Bovendien wordt in dit hoofdstuk de positie van speciale groepen, waaronder minderjarigen, belicht.

In hoofdstuk vier komen de opvang van binnenlands ontheemden en vluchtelingen, het beleid van een aantal andere Europese landen inzake asielerzoekers uit Ivoorkust en activiteiten van internationale organisaties, waaronder UNHCR, aan de orde.

Een algehele samenvatting volgt in hoofdstuk vijf.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en volk

De republiek Ivoorkust is gelegen aan de westkust van Afrika en beslaat een gebied ter grootte van ruim 322.000 vierkante kilometer. Het land grenst in het westen aan Liberia, in het noorden aan Guinee, Mali en Burkina Faso, in het oosten aan Ghana en in het zuiden aan de Atlantische Oceaan.¹ De officiële hoofdstad is sinds 1983 Yamoussoukro. De meeste overheidsinstellingen bevinden zich echter nog steeds in de vroegere hoofdstad Abidjan, het economische centrum van het land. Een kaart van Ivoorkust is toegevoegd als bijlage I.

Bevolking

Ivoorkust telt ruim zeventien miljoen inwoners, inclusief ruim vijf miljoen niet-Ivorianen. Het land telt meer dan zestig Ivoriaanse etnische groepen, die onderverdeeld kunnen worden in vijf hoofdgroepen: de Akan (42% van de bevolking), de noordelijke Mandé (16,5%), de zuidelijke Mandé (10%), de Krou (11%) en de Voltaic (18 %).²

De meeste van de vijf miljoen in Ivoorkust woonachtige buitenlanders zijn afkomstig uit buurland Burkina Faso (circa 2,5 miljoen). De overige Afrikaanse buitenlanders komen uit Mali, Guinee, Ghana en Liberia.³ Veel van deze niet-Ivorianen zijn in Ivoorkust geboren en wonen hun hele leven al in het land. Daarnaast wonen in Ivoorkust een half miljoen andere vreemdelingen, waaronder Fransen en Libanezen.⁴

Bijna 40% van de bevolking van Ivoorkust is moslim. Hierbij geldt dat van de Ivoriaanse burgers ongeveer 27% moslim is en van de niet-Ivoriaanse bevolking 70%. Het merendeel van de moslims woont in de noordelijke helft van Ivoorkust.

¹ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook – Côte d'Ivoire*, mei 2006.

² CIA, *The World Factbook – Côte d'Ivoire*, mei 2006. Zie voor uitgebreidere informatie over de etnische samenstelling van de Ivoriaanse bevolking het algemeen ambtsbericht van april 2004. Informatie over de positie van de verschillende etnische groepen is opgenomen in paragraaf 3.4.2.

³ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

⁴ Volgens een schatting uit 1998 zouden zich 130.000 Libanezen en 14.000 Fransen in Ivoorkust bevinden, zie CIA, *The World Factbook – Côte d'Ivoire*, mei 2006. Na de gewelddadigheden en evacuatie van westerlingen van november 2004 bleven ongeveer 7000 Fransen in Ivoorkust achter, van wie velen ook over een Ivoriaans paspoort beschikken.

Het christelijke deel van de bevolking, tussen de 20 en 30%, leeft voornamelijk in de overige delen van het land. Ongeveer 12% van de bevolking belijdt traditionele inheemse godsdiensten en ruim 16% behoort tot geen enkele geloofsgemeenschap.⁵

Talen

De officiële taal van Ivoorkust is het Frans. Het onderwijs wordt gegeven in het Frans, in alle onderwijsinstellingen en op alle niveaus. Degenen met enig niveau van onderwijs spreken derhalve (een zekere mate van) Frans. Ivorianen spreken als moedertaal de taal van de eigen etnische groep. Ivoorkust kent ruim zeventig inheemse Afrikaanse talen.⁶ Daarnaast gebruikt 70 à 80% van de bevolking, vooral op het platteland, het Dioula, ook wel *Dioula véhiculaire* genoemd, als handelstaal voor communicatie met mensen die een andere moedertaal spreken.⁷ In mindere mate wordt de taal Baoulé (behorend tot de in het buurland Ghana dominante Akan-taalgroep) gebruikt als lingua franca.

2.1.2 Staatsinrichting

Ivoorkust is een constitutionele republiek. De Ivoriaanse grondwet werd laatstelijk in 2000 gewijzigd. Het vredesakkoord van Linas-Marcoussis van januari 2003 heeft een aantal gevolgen gehad voor het staatsbestel.⁸

Zo voorziet het akkoord in de instelling van een nieuwe Regering van Nationale Verzoening, geleid door een minister-president die na consultatie van alle partijen door de president is benoemd en in delegatie van een substantieel deel van de macht van de president aan de minister-president. De grondwet van 2000 voorziet reeds in de mogelijkheid dat de president een deel van zijn bevoegdheden overdraagt aan de minister-president.⁹

Ivoorkust is opgedeeld in 19 regio's, 68 departementen en, sinds begin oktober 2005, in 718 gemeentes.¹⁰ De departementen worden geleid door prefecten die

⁵ U.S. Department of State, *International Religious Freedom Report 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 november 2005.

⁶ www.ethnologue.com.

⁷ K. Green, *Dyula*, in: *Muslim Peoples. A World Ethnographic Survey*, (R.V. Weekes ed.), 1984, p. 245

⁸ De tekst van het akkoord is weergegeven in het document van de VN Veiligheidsraad, Letter dated 27 January 2003 from the Permanent Representative of France to the United Nations addressed to the President of the Security Council, S/2003/99.

⁹ Artikel 53, grondwet van de Republiek Ivoorkust, wet nr. 2000-513 van 1 augustus 2000.

¹⁰ *Fraternité Matin*, 13 oktober 2005.

door de nationale regering worden benoemd. De gemeentes worden geleid door gekozen burgemeesters, afgezien van Abidjan, dat tien burgemeesters telt.¹¹

Uitvoerende macht

De uitvoerende macht ligt exclusief in de handen van de president.¹² Het staatshoofd wordt rechtstreeks door de bevolking gekozen voor een termijn van vijf jaar en is één maal herkiesbaar. Hij benoemt de minister-president (regeringsleider) en, op voordracht van de minister-president, de overige leden van het kabinet. De president zit de ministerraad voor. Ook is de president opperbevelhebber der strijdkrachten.

Wetgevende macht

De wetgevende macht is in handen van het parlement (*Assemblée nationale*), dat uit één Kamer bestaat en elke vijf jaar direct wordt gekozen door de bevolking. Het parlement telt 225 leden.

De laatste presidents- en parlementsverkiezingen waren in 2000, de eerstvolgende waren voorzien voor oktober 2005, maar staan nu gepland voor oktober 2006. (zie paragraaf 2.2)

Rechterlijke macht

Het juridische systeem is gebaseerd op het Franse recht en op gewonterecht. Het Constitutioneel Gerechtshof is de hoogste rechterlijke instantie. Het gerechtelijk apparaat bestaat verder uit het Hooggerechtshof, het Hof van Beroep en rechtbanken. In augustus 2003 werd de Constitutionele Raad opgericht. Deze nam de taken over van de Constitutionele Kamer van het Hooggerechtshof, waar het gaat om het bepalen van de geschiktheid van presidentskandidaten. De Constitutionele Raad is ook verantwoordelijk voor het bekendmaken van de definitieve verkiezingsuitslag, voor de opzet en uitwerking van referenda en voor het toetsen van wetgeving aan de grondwet.¹³ President Laurent Gbagbo benoemde zeven felle tegenstanders van het vredesakkoord van Linas-Marcoussis (gesloten in januari 2003; zie paragraaf 2.2) tot leden van deze Raad. Niet bekend is wat de verhouding is tussen de Constitutionele Raad en het Constitutioneel Gerechtshof.

Op het platteland worden huiselijke conflicten en onenigheid over landbezit opgelost onder het gewonterecht. De grondwet voorziet in de instelling van een

¹¹ US Department of State, *Background note – Côte d'Ivoire*, mei 2006.

¹² Artikel 41, grondwet van de Republiek Ivoorkust, wet nr. 2000-513 van 1 augustus 2000.

¹³ US Department of State, *Background note – Côte d'Ivoire*, mei 2006.

Grootbemiddelaar (benoemd door de president), die een brug vormt tussen het moderne en gewoonterecht.¹⁴

De grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht. Dit werd nog eens bevestigd door alle ondertekenaars van het akkoord van Linas-Marcoussis. In de praktijk blijkt echter dat de rechterlijke macht onderhevig is aan invloeden vanuit de uitvoerende macht (zie paragraaf 3.3.5).

2.1.3 Geschiedenis

Hieronder volgt een beknopt overzicht van de recente Ivoiriaanse geschiedenis tot medio oktober 2005. Voor een uitgebreide weergave van de geschiedenis van Ivoorkust tot oktober 2003 wordt verwezen naar eerdere ambtsberichten.¹⁵

Ivoorkust, een voormalige Franse kolonie, werd in 1960 onafhankelijk en ontwikkelde zich tot een stabiele en relatief welvarende staat, die een grote aantrekkingskracht uitoefende op Afrikaanse gastarbeiders. Deze overwegend islamitische migranten vormden gaandeweg een groeiende druk op de bestaansbronnen van de kuststrook, waar de bevolking merendeels christelijk was. De elite van deze zuidelijk Ivoiriaanse bevolking had traditioneel de politieke macht in het land in handen. Toen aan de gunstige economische ontwikkeling van Ivoorkust een einde kwam, kwam vanaf begin jaren negentig de problematiek van migratie en etnisch-culturele-religieuze tegenstellingen steeds sterker aan de oppervlakte.

Eind jaren negentig culmineerden de spanningen in gewapende strijd en er ontstond een tweedeling in het land. Deze tweedeling kent verschillende componenten, die veelal met elkaar samenvallen en die door sommige politici en andere vooraanstaande personen worden gecultiveerd en uitgebuit voor hun persoonlijke (economische of machts-) doeleinden¹⁶:

- Nationaliteit: niet-Ivorianen (met name Afrikaanse buitenlanders) versus Ivorianen
- Etniciteit: noordelijke versus zuidelijke etnische groepen
- Politiek: aanhangers van de *Rassemblement des Républicains* (RDR) van (de in 2000 vanwege zijn vermeende niet-Ivoiriaanse afkomst gediskwalificeerde presidentskandidaat) Alassane Dramane Ouattara versus aanhangers van andere partijen
- Religie: moslims versus christenen en animisten

¹⁴ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

¹⁵ Zie de algemene ambtsberichten Ivoorkust van februari 2003, september 2003 en april 2004.

¹⁶ International Crisis Group (ICG), Côte d'Ivoire: no peace in sight, 12 juli 2004.

Eind 2002 werd Ivoorkust *de facto* opgedeeld in twee delen, van elkaar gescheiden door een bestandslijn. In mei 2003 werd rondom de bestandslijn een zogenoemde ‘Vertrouwenszone’ gecreëerd, een gebied lopend van west naar oost (zie bijlage II) waar het regeringsleger (dat zich ten zuiden van de bestandslijn bevindt) en de verenigde rebelligroeperingen onder de naam *Forces Nouvelles* (FN, ten noorden van de bestandslijn) werd verboden wapens te dragen. In april 2004 voegden VN-soldaten van ONUCI (*Opération des Nations Unies en Côte d’Ivoire*, sinds april 2004) zich bij de Franse troepen van operatie *Licorne* (Eenhoorn) die zich inmiddels in de Vertrouwenszone als buffer tussen de strijdende partijen hadden opgesteld.¹⁷

De periode tussen begin 2004, toen ONUCI naar Ivoorkust kwam, en november 2005 (de datum van het verschijnen van het vorige algemeen ambtsbericht) kenmerkte zich door een cyclus waarin lange periodes van politieke impasse, uitbarstingen van geweld en internationale bemiddeling om het vredesproces weer vlot te trekken elkaar afwisselden.¹⁸

Politieke impasse en internationale bemiddeling

De twistpunten die ten grondslag lagen aan de terugkerende politieke impasse hadden hoofdzakelijk betrekking op het delegeren van bevoegdheden van de president aan de premier en op de positie van (nazaten van) immigranten in Ivoorkust.

Hetzelfde gold voor de vorige verslagperiode. De Afrikaanse Unie (AU), die de aanvallen van president Gbagbo op de FN scherp veroordeelde, stelde op 9 november 2004 de Zuid-Afrikaanse president Mbeki aan als bemiddelaar in het Ivoiriaanse conflict.¹⁹ Zijn bemiddeling resulteerde op 6 april 2005 in het Akkoord van Pretoria (Zuid-Afrika), ondertekend door president Gbagbo (het staatshoofd), minister-president Seydou Diarra (namens de Regering van Nationale Verzoening), Henri Konan Bédié (leider van de *Parti Démocratique de Côte d’Ivoire*, PDCI), Alassane Dramane Ouattara (leider van de *Rassemblement des Républicains*, RDR) en Guillaume Soro (secretaris-generaal van de FN).

Hoewel het Akkoord van Pretoria een positieve impuls gaf aan de ontwikkelingen in Ivoorkust, bleef een doorbraak in het vredesproces uit. Gedurende de vorige

¹⁷ De Franse troepen waren in 2002, op basis van een militair samenwerkingsverband, aanvankelijk naar Ivoorkust gekomen om president Gbagbo te steunen en de eigen onderdanen te beschermen.

¹⁸ Tijdens deze periode zijn meerdere akkoorden ondertekend, zoals het Akkoord van Linas-Marcoussis in januari 2003 en het Accra III-akkoord in juli 2004. Voor de inhoud van de afspraken, zie algemeen ambtsbericht Ivoorkust november 2005.

¹⁹ Jeune Afrique/L’Intelligent, *Que prépare Gbagbo?*, 28 november-4 december 2004; Third Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d’Ivoire, S/2004/962, 9 december 2004.

verslagperiode was wederom sprake van onenigheid over de volgorde en het tempo van implementatie van de in het vredesakkoord vastgelegde maatregelen. Uiteindelijk resulteerden de problemen in uitstel van de presidents- en parlementsverkiezingen die gepland stonden voor 30 oktober 2005. De problemen die tot uitstel van de verkiezingen leidden betroffen ten eerste de samenstelling van de Nationale Kiesraad en andere zaken betreffende de presidents- en parlementsverkiezingen, en ten tweede de overeengekomen wijziging van de wetten inzake nationaliteit, landwetgeving en identificatie. Twee andere twistpunten uit de diverse vredesakkoorden vormden de ontmanteling van milities en de ontwapening van FANCI (*Forces armées nationales de Côte d'Ivoire*)- en FN-strijders.

Gedurende de vorige verslagperiode deed zich een belangrijke ontwikkeling in het politieke landschap van Ivoorkust voor: de coalitie die de jarenlang met elkaar rivaliserende PDCI van Henri Konan Bédié en de RDR van Alassana Ouattara reeds hadden gesloten, onder de naam *Rassemblement des Houphouëtistes pour la Démocratie et la Paix* (RHDP) werd uitgebreid met de politieke partijen UDPCI (*Union pour la démocratie et la paix en Côte d'Ivoire*) en MFA (*Mouvement des forces de l'avenir*).²⁰ De FN steunen de oprichting van de alliantie, maar maken er nadrukkelijk geen deel van uit, aangezien de FN geen politieke partij vormen.²¹ De bundeling van krachten van de oppositie in de RHDP illustreert het besef onder de oppositionele krachten dat zij samen sterker staan tegenover de FPI dan wanneer er verdeeldheid heerst.

Uitbarstingen van geweld

Ondanks het trekken van de bestandslijn in 2002, het instellen van de Vertrouwenszone in 2003 en de diverse vredesakkoorden, was Ivoorkust de afgelopen jaren diverse malen het toneel van ernstige gewelddadigheden. Politieke strubbelingen vertaalden zich in en werden beïnvloed door diverse ontwikkelingen op veiligheidsgebied. Het ging daarbij om gewelddadige confrontaties tussen het regeringsleger en de FN en om aanvallen van regeringsgezinde milities op oppositieleden, (nazaten van) Afrikaanse immigranten uit de buurlanden en op Franse en andere westerse buitenlanders.

Vanaf 10 november 2004 vond de grootscheepse repatriëring van buitenlandse burgers, VN-medewerkers en diplomaten plaats. In twee weken tijd verlieten

²⁰ Deze vier partijen vormden eerder al, samen met de drie organisaties waaruit de FN bestaan, te weten de *Mouvement patriotique de Côte d'Ivoire* (MPCI), *Mouvement populaire ivoirien du grand ouest* (MPIGO), *Mouvement pour la justice et la paix* (MJP), de *Coalition des Marcoussistes* (coalitie van Marcoussisten, genoemd naar het vredesakkoord van januari 2003).

²¹ EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, juni 2005.

negenduizend vreemdelingen Ivoorkust en werden diverse ambassades, waaronder de Nederlandse ambassade - al dan niet tijdelijk- gesloten.

Tussen november 2004 en oktober 2005 bleven ernstige gewelddadigheden uit.

2.2 Politieke ontwikkelingen

De politieke ontwikkelingen in Ivoorkust vanaf medio oktober 2005 tot en met juli 2006 geven enige hoop op een doorbraak in het vredesproces en worden door verschillende bronnen als bemoedigend ervaren. Een verschuiving in de politieke sfeer is duidelijk merkbaar. Desondanks wordt gewezen op de aanwezige valkuilen, met name de verkiezingen en de ontwapening, twee belangrijke pijlers in het vredesproces.²² Implementatie van de door de AU voorgestelde en door de VN-Veiligheidsraad goedgekeurde opzet voor het vredesproces uit oktober 2005 leidde naast de verlenging van het mandaat van president Gbagbo tevens tot de benoeming van een premier, een nieuwe regering en de verlenging van het mandaat van het nationale parlement. Met name dat laatste ging gepaard met hevige rellen (*zie paragraaf 2.3.2*). Tijdens de verslagperiode hebben hoopgevende gesprekken tussen partijen plaatsgevonden, welke hebben geleid tot een concreet stappenplan ten behoeve van de voorbereiding van de verkiezingen. De start van het identificatieproces ging echter gepaard met gewelddadigheden (*zie paragraaf 2.3.2*), waardoor getwijfeld wordt aan de haalbaarheid van het stappenplan.

Nieuwe opzet voor het vredesproces

De vorige verslagperiode eindigde met uitstel van de verkiezingen wegens onenigheid over de volgorde en het tempo van implementatie van de in het vredesakkoord vastgelegde maatregelen. De AU reageerde daar begin oktober 2005 op met een nieuwe opzet voor het vredesproces. De opzet omvatte onder andere:

- de verlenging van het mandaat van president Gbagbo met een jaar;
- de oproep om een nieuwe premier met uitgebreidere bevoegdheden te benoemen;
- een uitnodiging aan alle Ivoiriaanse partijen voor een Nationale Dialoog;

²²

Eighth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2006/222, 11 april 2006; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, juni 2006; ICG, *Côte d'Ivoire: peace as an option – Africa report N° 109*, 17 mei 2006; AFP, *Envoys to Ivory Coast take stock of peace process*, 23 juni 2006; UN News, *Top UN envoy sees 'narrow window' for progress*, 17 april 2006; IRIN, *Too early for optimism as biggest obstacles to peace remain*, 22 maart 2006.

- de oprichting van een ondersteunend team (*Équipe de Médiation*) dat zorg draagt voor de dagelijkse zaken met betrekking tot de uitvoering van de diverse akkoorden; en
- het besluit een Internationale Werkgroep op te richten ter controle en evaluatie van het vredesproces.²³

De VN-Veiligheidsraad bekrachtigde op 15 oktober 2005 de besluiten van de AU, ondanks verzoeken van de oppositie niet met deze opzet in te stemmen.²⁴ Resolutie 1633 bekrachtigde het voorstel van de AU tot verlenging van het mandaat van de huidige president met maximaal 12 maanden, riep op tot het benoemen van een voor alle partijen acceptabele nieuwe premier voor 31 oktober 2005, riep de *Forces Nouvelles* (FN) op over te gaan tot deelname aan het DDR-programma en vroeg om onmiddellijke ontwapening en ontmanteling van milities in het hele land. Ook voorzag de resolutie in de oprichting van een bemiddelingsteam en een Internationale Werkgroep (*Groupe de Travail Internationale*, GTI), onder voorzitterschap van de AU en co-voorzitterschap van de Speciale Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de VN, die onder meer belast is met het uitwerken van een *roadmap* voor het houden van verkiezingen uiterlijk 31 oktober 2006.²⁵

President en regering

De afwezigheid van een nieuwe premier terwijl het mandaat van de president ten einde liep, zorgde voor een onzekere situatie en verhoogde de spanningen.²⁶ Op 30 oktober 2005 sprak president Gbagbo het land toe en kondigde aan dat hij, met het oog op de bezetting van een deel van het land door de FN, zijn presidentschap voort ging zetten. Hij verwees daarbij naar de uitspraak van de Constitutionele Raad van de dag ervoor, waarin werd bepaald dat op basis van de grondwet de president moet aanblijven tot aan de nieuwe verkiezingen ter voorkoming van een machtsvacuüm. In dezelfde toespraak kondigde de president tevens aan dat deze verkiezingen, zoals geadviseerd door de AU en de VN, eind oktober 2006 gehouden zullen worden.²⁷ De verlenging van het mandaat van president Gbagbo leidde tot protesten van de FN en oppositiepartijen, die meerdere malen hadden aangegeven dat verlenging voor hen geen optie was.²⁸ In reactie op de toespraak gaven Gbagbo's opposenten, inclusief de helft van de ministers in het kabinet, aan het gezag van Gbagbo na 31 oktober 2005 niet meer te erkennen. De oppositie en

²³ Communiqué final de la 40ième réunion du conseil de sécurité et de paix de l'Union Africaine, 6 oktober 2005, gevonden op www.presidence.ci.

²⁴ Statement by the president of the Security Council, S/PRST/2005/49 (14 oktober 2005).

²⁵ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1633, 21 oktober 2005.

²⁶ Seventh progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2006/2, 3 januari 2006.

²⁷ S/2006/2; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, december 2005, p. 21.

²⁸ BBC News, *UN rules out Ivory Coast election*, 8 september 2005; IRIN, *Opposition alliance calls on UN to reject 12 more months of Gbagbo*, 11 oktober 2005.

de FN, maar ook de regerende partij en de daaraan gelieerde *Jeunes Patriotes*, organiseerden bijeenkomsten in Abidjan om hun standpunt te benadrukken. De FN hielden ook nog demonstraties in Bouaké en in andere delen van het noorden, waarbij de president werd opgeroepen om af te treden.²⁹ Het bleef grotendeels rustig. Een manifestatie van de oppositie in een voetbalstadion in Abidjan op 30 oktober 2005 liep echter uit op gewelddadigheden (zie paragraaf 2.3.2).

De onderhandelingen om een voor alle partijen acceptabele kandidaat voor het premierschap te vinden, vorderden moeizaam, waarbij de deadline van 31 oktober 2005 snel werd verschoven.³⁰ De leider van de FN, Guillaume Soro, gaf te kennen resolutie 1633 niet te accepteren, tenzij de post van premier aan de FN werd toebedeeld. Volgens Soro hebben zij daar recht op, aangezien de FN de helft van het land onder controle hebben.³¹ In de televisietoespraak van 30 oktober 2005 kondigde Gbagbo aan dat hij binnen afzienbare tijd een nieuwe premier zou benoemen, zonder in te gaan op de uitlatingen van de FN en oppositiepartijen.³² De bemiddelaars van de AU (president Mbeki en president Obasanjo) werden wederom ingezet om de politieke impasse te doorbreken.³³ Na gesprekken in Abidjan van Obasanjo met alle Ivoriaanse partijen op 4 november 2005 werd een lijst van zestien kandidaten bekend gemaakt. Op de lijst stonden onder andere de namen van de toenmalige premier Seyou Diarra, FN-leider Guillaume Soro, enkele ministers uit de Regering van Nationale Verzoening, de directeur van de *Banque Centrale des États de l'Afrique de l'Ouest* (BCEAO) Charles Konan Banny en de bisschop van Yamoussoukro Paul Siméon Ahouanan.³⁴ Tijdens een follow-up bezoek op 16 november van de minister van Buitenlandse Zaken van Nigeria, Oluyemi Adeniji, werd een zogenaamde 'shortlist' met vier namen bekend gemaakt.³⁵ Op 22 november brachten de internationale bemiddelaars een bezoek aan Abidjan om de kandidatuur van de twee

²⁹ S/2006/2; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, december 2005, p. 21; AP, *Ivory Coast president begins extra year in power despite opposition*, 31 oktober 2005; AP, *Thousands protest Ivory Coast president's extended government mandate*, 30 oktober 2005; AP, *Ivory Coast holds its breath amid dispute over president's mandate*, 30 oktober 2005.

³⁰ S/2006/2; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, december 2005, p. 18.

³¹ IRIN, *Rebels determined to get prime minister job*, 24 oktober 2005; IRIN, *Gbagbo stands firm, rebel leader declares himself prime minister*, 31 oktober 2005.

³² AP, *Ivory Coast president begins extra year in power despite opposition*, 31 oktober 2005; AP, *Thousands protest Ivory Coast president's extended government mandate*, 30 oktober 2005.

³³ IRIN, *Obasanjo flies in to try to break peace prime minister deadlock*, 4 november 2005.

³⁴ S/2006/2; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, december 2005, p. 18; Jeune Afrique/L'Intelligent, *Côte d'Ivoire: Gbagbo dos au mur*, 30 oktober-5 november 2005.

³⁵ De vier kandidaten waren: Gervais Coulibaly, een vrij onbekende, maar hooggeplaatste ambtenaar binnen het ministerie van Decentralisatie; Gaston Ouassénan Koné, generaal b.d., voormalig minister van Veiligheid en voorzitter van PDCI in het parlement; Jaqueline Oblo-Lohouess, minister van Justitie ten tijde van premier Ouattara, maar die nu wordt gelieerd aan Gbagbo; en Tiémoko Yadé Coulibaly, een bankier en lid van de RDR.

overgebleven kandidaten, Gaston Ouassénan Koné en Tiémoko Yadé Coulibaly, te bespreken. De dag werd echter zonder resultaat besloten.³⁶ Volgens de oppositieleiders weigerde Gbagbo om één van beide kandidaten te accepteren als nieuwe premier. De FPI daarentegen gaf de schuld aan de oppositie: ‘had de coalitie maar de door de president voorgedragen kandidaten moeten accepteren’.³⁷ Waar de FPI eerst de kandidatuur van deze twee kandidaten aanwendde als bewijs van goed vertrouwen in het proces (beide niet gelieerd aan de FPI, maar toch op de lijst van vier), wordt algemeen verondersteld dat juist hun politieke affiniteit de reden achter het veto van Gbagbo was.³⁸

Net toen iedereen dacht dat het proces weer terug bij af was, werd op 4 december tot eenieders verbazing Charles Konan Banny, die op de lijst van zestien stond, tijdens een nieuw bezoek van de bemiddelaars aangewezen als interim premier tot aan de verkiezingen. Zijn benoeming werd door alle partijen, inclusief de FN en de regerende FPI, goed ontvangen.³⁹ Als bloedverwant van de eerste Ivoriaanse president, Félix Houphouët-Boigny, en als centrumpoliticus wordt hij door alle partijen als neutraal en onafhankelijk beschouwd. Banny wordt gezien als een sterke persoonlijkheid met goede managementkwaliteiten, vooral vanwege zijn achtergrond bij de BCEAO in Dakar (Senegal). In tegenstelling tot premier Diarra kan hij tegenwicht bieden aan president Gbagbo. Hij zou de juiste persoon zijn om op basis van resolutie 1633 als hoofd van een nieuwe regering zowel het vredes- als verkiezingsproces weer op gang te krijgen.⁴⁰ Kort na de benoeming van Banny dienden premier Diarra en de Regering van Nationale Verzoening hun ontslag in, waarna op 7 december 2005 de nieuwe premier kon worden ingezworen.⁴¹

Het grootste gedeelte van december bracht Banny door met het vormen van een nieuwe regering. Grootste aandachtspunt daarbij was de toewijzing van de meest strategische ministeries voor het vredes- en verkiezingproces, zoals:

- het ministerie van Financiën, voorheen een bastion van de FPI;
- het ministerie van Communicatie, dat toezicht houdt op de nationale radio en televisie, voorheen geleid door FN-leider Guillaume Soro, overigens zonder

³⁶ S/2006/2; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, december 2005, p. 19.

³⁷ IRIN, *New peace hitch as African heavyweights fail to overcome stalemate on PM*, 23 november 2005.

³⁸ EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, december 2005, p. 18-19.

³⁹ S/2006/2; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, december 2005, p. 19; AP, *West African central bank head Charles Konan Banny selected as prime minister of Ivory Coast*, 4 november 2005.

⁴⁰ EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart en juni 2006; IRIN, *Fresh peace hopes as top banker designated interim prime minister*, 5 december 2005.

⁴¹ IRIN, *Banny sworn in as new prime minister*, 7 december 2005; Jeune Afrique/L'Intelligent, *Trois jours qui ont changé la Côte d'Ivoire*, 11-17 december 2005.

veel macht vanwege het FPI-blok binnen de nationale omroep *Radio Télévision Ivoirienne* (RTI);

- het ministerie van Binnenlandse Zaken, verantwoordelijk voor de verkiezingen; en
- de portfolio's die toezicht houden op het verzoeningsproces en gerelateerde activiteiten, zoals ontwapening, compensatie voor ontheemden en het herstel van de economie in het noorden van Ivoorkust..⁴²

Na een zorgvuldige afweging maakte Banny op 28 december 2005 zijn 32-leden tellende *Regering van Nationale Eenheid* bekend, waarin alle ondertekenaars van het Akkoord van Linas-Marcoussis zijn vertegenwoordigd.⁴³ Compromissen werden gemaakt door bijvoorbeeld Soro (FN), die verantwoordelijk werd voor reconstructie en reïntegratie, te benoemen tot Minister van Staat, net als Bouabré (FPI), die na Financiën genoeg moest nemen met Planning en Ontwikkeling. Daarnaast benoemde hij twee onafhankelijke kandidaten tot minister van Defensie (René Apling Kouassi) en minister van Binnenlandse Zaken (Joseph Dja Blé). Bovendien benoemde Banny zichzelf tot minister van Economische Zaken en Financiën en minister van Communicatie. Hij trok daarmee overeenkomstig resolutie 1633 een belangrijk deel van de uitvoerende macht naar zich toe. Dit in tegenstelling tot oud-premier Diarra, die in de praktijk geen tegenwicht bood aan president Gbagbo.⁴⁴ Premier Banny en zijn overgangsregering hebben als belangrijkste taak de verkiezingen voor oktober 2006 te realiseren en alle groeperingen te ontwapenen. Volgens de Secretaris-Generaal van de VN plaveit de formatie van deze regering de weg voor de implementatie van de vredesakkoorden.⁴⁵

Een woordvoerder van de FN liet na de bekendmaking weten, tevreden te zijn met de compromissen en klaar te zijn om deel te nemen aan de regering. Een honderdtal jonge aanhangers van Gbagbo ging daarentegen de straat op om te demonstreren. Onlusten bleven uit, mede naar aanleiding van de oproep tot kalmte van hun leider Charles Blé Goudé en legerchef Philippe Mangou.⁴⁶

Parlement

Op 16 december 2005 verliep het mandaat van het nationale parlement. De vraag of ook dit mandaat verlengd zou moeten worden, zorgde voor conflicten tussen de partijen. Aangezien de parlementsverkiezingen in 2000 geen doorgang konden

⁴² EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 15-17.

⁴³ Voor een volledig overzicht van de overgangsregering, zie bijlage III.

⁴⁴ EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 15-17 ; S/2006/222; AP, *War-divided Ivory Coast gets new government of national unity*, 28 december 2005.

⁴⁵ S/2006/2; S/2006/222.

⁴⁶ AP, *Rebels accept Ivory Coast national-unity government; government supporters call for calm*, 29 december 2005; IRIN, *New government announced after weeks of haggling*, 29 december 2005.

vinden en het parlement dateert van voor het conflict, hebben slechts enkele partijen zitting in het parlement met een stevige meerderheid voor de FPI en bondgenoten.⁴⁷ De FPI en president Gbagbo hebben dit machtsblok meerdere malen gebruikt om de in politieke onderhandelingen overeengekomen hervormingen te weigeren of aan te passen.⁴⁸ De FPI was dan ook niet van plan dit machtsblok op te geven en pleitte uiteraard voor verlenging van het mandaat.⁴⁹ Tijdens de derde bijeenkomst van de GTI (*Groupe de Travail Internationale*) op 15 januari 2006 merkten de leden op dat het mandaat van het parlement niet verlengd zou moeten worden, aangezien het parlement geen democratische legitimiteit kent. De GTI riep president en premier op tot een oplossing in de geest van het vredesproces te komen. Met deze verklaring wilde de GTI de positie van Banny versterken.⁵⁰ Dit ontlokte echter een golf van protest en geweld van de *Jeunes Patriotes*, dat enkele dagen duurde en pas na tussenkomst van de Nigeriaanse president Obasanjo tot een einde kwam (*zie verder paragraaf 2.3.2*). Onder verwijzing naar een uitspraak van de Constitutionele Raad van 15 december 2005, ondertekende president Gbagbo op 27 januari 2006 een decreet waarin het mandaat van het parlement werd verlengd. Oppositieleiders en de FN verworpen de verlenging als een ernstige schending van de grondwet en resolutie 1633. In buitengewone vergaderingen van het parlement, bijvoorbeeld in februari en april, kwamen voornamelijk FPI-afgevaardigden en bondgenoten opdagen, terwijl het merendeel van de vertegenwoordigers van de oppositie de bijeenkomsten boycotte.⁵¹ Aan het einde van de verslagperiode heerste er nog steeds verwarring omtrent de status en de rol van het parlement.⁵² Volgens een bron worden parlamentsleden, inclusief oppositie, nog steeds betaald, maar zijn door Banny enigszins op een zijspoor gezet met de opdracht zo veel mogelijk vredesmissies in het land uit te voeren. Banny heeft aangegeven dat wat hem betreft het parlement geen wetgevende bevoegdheid meer heeft, maar dat hij de president niet zal dwingen een positie in te nemen.

Internationaal toezicht

Ten tijde van de onderhandelingen over de benoeming van een premier en de samenstelling van de nieuwe regering, begonnen de in oktober 2005 door de AU en VN-Veiligheidsraad ingestelde toezichtsorganen, het bemiddelingsteam en de GTI, aan hun toegewezen taken.⁵³ Het bemiddelingsteam, geleid door president

⁴⁷ EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 19.

⁴⁸ Zie algemeen ambtsbericht Ivoorkust november 2005.

⁴⁹ EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 19.

⁵⁰ S/2006/222; Volkskrant, *Ivoriaanse president Laurent Gbagbo speelt alles of niets*, 19 januari 2006.

⁵¹ S/2006/222; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, juni 2006, p. 23; IRIN, *Storms still brewing over disarmament*, 28 april 2006.

⁵² EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, juni 2006, p. 23; DPA, *International monitors meet as Ivory Coast peace proces falters*, 23 juni 2006.

⁵³ S/2006/2.

Mbeki, komt tweewekelijks bij elkaar en bestaat uit de Speciale Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de VN voor Ivoorkust (Pierre Schori), de Hoge Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de VN voor de Verkiezingen in Ivoorkust (was Antonio Monteiro, per 13 april Gerard Stoudmann), de Speciale Vertegenwoordiger voor Ivoorkust van het ECOWAS-secretariaat en de Speciale Vertegenwoordiger van de voorzitter van de AU in Ivoorkust. De GTI komt maandelijks bij elkaar en wordt voorgezeten door de minister van Buitenlandse Zaken van het land dat voorzitter is van de AU (was Nigeria en is sinds 26 januari 2006 de Democratische Republiek Congo) en de Speciale Vertegenwoordiger van de VN in Ivoorkust. Voorts bestaat de GTI uit ministers van Benin, Ghana, Guinee, Niger, Zuid-Afrika, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten en uit vertegenwoordigers van de VN, de AU, ECOWAS, de Europese Unie (EU), de Internationale Organisatie van de Francofonie, de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF).⁵⁴

Het bemiddelingsteam hield op 28 oktober 2005 zijn eerste bijeenkomst. Voor het team ligt de focus op de voorbereiding van de bijeenkomsten van de GTI en op het definiëren van de praktische modaliteiten voor het monitoren van effectieve implementatie van de *roadmap*. Op zijn eerste bijeenkomst op 8 november nam de GTI zijn procedureregels aan en discussieerde het over een *roadmap* voor de nieuwe fase van het vredesproces gebaseerd op resolutie 1633. In volgende bijeenkomsten werd de *roadmap* verfijnd. Een nieuw tijdsplan voor een snelle implementatie van de afspraken uit het vredesakkoord werd voorgesteld en de belangrijkste (meest strategische) stappen in het proces uiteengezet:

- de ontwapening, demobilisatie en reïntegratie van strijdende partijen;
- de ontwapening en ontmanteling van milities;
- het herstel van het staatsgezag; verkiezingen; en
- het herstel van de veiligheid in het hele land.

Ondertussen volgde de GTI de ontwikkelingen in het vredesproces en sprak het meerdere malen de steun uit voor premier Banny en diens samenwerking met president Gbagbo.⁵⁵

Op basis van de *roadmap* organiseerde premier Banny van 9 tot 11 februari 2006 een bijeenkomst in Yamoussoukro, waarbij de meeste kabinetsleden aanwezig waren. Ze kwamen overeen een waarnemingsmechanisme op te zetten voor de implementatie van de belangrijkste aspecten van de *roadmap*, inclusief

⁵⁴ Communiqué final de la 40ième réunion du conseil de sécurité et de paix de l'Union Africaine, 6 oktober 2005, gevonden op www.presidence.ci.

⁵⁵ S/2006/2; S/2006/222; DPA, *Ivory Coast's peace process under scrutiny by power mediators*, 19 mei 2006; DPA, *International monitors meet as Ivory Coast peace process falters*, 23 juni 2006.

ontwapening, herstel van het staatsgezag, identificatie en het houden van verkiezingen.⁵⁶

Gezien het goede resultaat organiseerde Banny op 28 februari een succesvolle bijeenkomst tussen de belangrijkste politieke leiders, iets wat Diarra tijdens zijn premierschap niet was gelukt.⁵⁷ Dit was de eerste bijeenkomst sinds de uitbraak van de crisis in september 2002 waarbij Gbagbo (FPI), Bédié (PDCI), Ouattara (RDR) en Soro (FN) op Ivoiriaans grondgebied bijeen kwamen. Bovendien waren er geen internationale bemiddelaars aanwezig. In de verklaring na afloop herhaalden de leiders hun bereidheid om de dialoog aan te gaan. De verklaring benadrukte tevens dat het ontwapenings-, demobilisatie- en reïntegratieproces (DDR) onverwijld van start moest gaan. Met betrekking tot het identificatieproces en de voorbereidingen voor de verkiezingen bepaalden de leiders dat het DDR-proces en het verkiezingsproces simultaan uitgevoerd moeten worden. Daarnaast benadrukten ze de centrale rol van het nationale televisie- en radiostation RTI in het verzoeningsproces, alsmede het belang van gelijke toegang tot de faciliteiten van de RTI. Andere belangrijke resultaten betroffen de Nationale Kiesraad (zie onder *Verkiezingen*) en het ontwapeningsproces (zie *paragraaf 2.3.3*).⁵⁸

Verkiezingen

De Hoge Vertegenwoordiger voor de Verkiezingen in Ivoorkust, Antonio Monteiro, heeft zich tijdens de verslagperiode sterk ingezet om de voorbereiding van de verkiezingen op gang te krijgen. Hij diende op 30 november 2005 een voorstel in bij de bemiddelingsgroep als onderdeel van de *roadmap*. De ontwikkeling van het juridisch kader, inclusief de identificatie en registratie van kiezers en de distributie van stemkaarten, zou beginnen zodra de Kiesraad operationeel zou zijn (Monteiro verwachtte eind december) en zou binnen zes maanden afgerond worden. De politieke campagnes van de geregistreerde politieke partijen zou gedurende de drie maanden voor de verkiezingen plaats moeten vinden. De Kiesraad ondervond na de installatie op 17 oktober 2005 echter interne problemen, die zorgden voor ernstige vertragingen in het schema. Enkele leden boycotten de Kiesraad, daarmee protesterend tegen de gevolgde procedure bij de verkiezing van het Bureau van de Kiesraad op 19 oktober. De FPI legde het dispuut voor aan de Hoge Raad. Deze verklaarde op 25 november de uitslag van de verkiezing van het Bureau van de Kiesraad nietig, omdat enkele leden hun stem

⁵⁶ S/2006/222.

⁵⁷ EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 22; BBC News, *Landmark meeting for Ivory Coast*, 27 februari 2006 ; Reuters, *Warring Ivory Coast factions to meet to talk peace*, 25 februari 2006.

⁵⁸ S/2006/222; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 22; IRIN, *In groundbreaking talks, faction leaders recommit to peace*, 1 maart 2006; Jeune Afrique/L'Intelligent, *Feu vert pour la présidentielle*, 5-11 maart 2006.

niet hadden mogen uitbrengen.⁵⁹ Met de actieve participatie van Monteiro werd tijdens de bijeenkomst van 28 februari een overeenkomst bereikt over een politiek gebalanceerde samenstelling van het Bureau van de Nationale Kiesraad. Daarmee eindigde de aanhoudende impasse en werd de gereorganiseerde Kiesraad op 9 maart 2006 geïnaugureerd.⁶⁰ Nu de Kiesraad eindelijk zijn werk kon uitvoeren, zat de taak van Monteiro erop en vertrok hij na acht maanden uit Ivoorkust.⁶¹ Op 13 april werd de Zwitser Gerard Stoudmann benoemd tot zijn opvolger. Sinds zijn komst heeft hij zich voornamelijk bezig gehouden met het opzetten van regionale kiescommissies en het verbeteren van de informatievoorziening over de verkiezingen.⁶²

Speciaal onder supervisie van Banny werd een commissie ‘identificatie en verkiezingen’ opgericht. Begin maart 2006 bracht deze commissie een rapport uit met specifieke aanbevelingen gericht op het faciliteren van het proces en het vaststellen van mogelijke problemen. De aanbeveling om het identificatieproces en de registratie van kiezers simultaan uit te voeren, werd goedgekeurd door het kabinet. Voor de verkiezingen moeten twaalf miljoen Ivorianen van dertien jaar en ouder geïdentificeerd en geregistreerd worden.⁶³ Aangezien het in Noord-Ivoorkust en in de Vertrouwenszone ontbreekt aan juridische instanties en het feit dat veel openbare registergegevens ontbreken, zou een aanzienlijk aantal potentiële kiezers (naar schatting drie miljoen Ivorianen, waaronder veel eerste, tweede en derde generatie immigranten) echter niet in staat zijn om hun nationaliteit en leeftijd en dus hun kiesgerechtigheid aan te tonen.⁶⁴ Op 18 mei werd voor deze groep Ivorianen en immigranten op zeven plaatsen verspreid over het land een *pilot* identificatieprogramma gestart. Potentiële kiezers konden gedurende een week middels *audiences foraines* (hoorzittingen buiten het gerechtsgebouw) een identificatiedocument bemachtigen indien hun nationaliteit bevestigd kon worden door dorpschoude of –oudsten.⁶⁵ De *Jeunes Patriotes* demonstreerden en intimideerden (potentiële) deelnemers aan de *pilot*. Aanhangers van Gbagbo vrezden namelijk, dat hierdoor een groot aantal buitenlanders op frauduleuze wijze de Ivoriaanse nationaliteit verkrijgt en op de oppositie gaat stemmen.⁶⁶ Banny gaf in reactie hierop echter aan dat ‘de nationaliteit van dit land

⁵⁹ S/2006/2; IRIN, *Deadlock could rumble on, and on*, 2 december 2005; IRIN, *Interview with UN special envoy for elections Antonio Monteiro*, 10 maart 2006.

⁶⁰ S/2006/222; EIU, *Country Report Côte d’Ivoire*, maart 2006, p. 22.

⁶¹ UN News Service, *With Côte d’Ivoire election commission up and running, UN official departs*, 18 maart 2006.

⁶² Ninth Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d’Ivoire, S/2006/532, 17 juli 2006.

⁶³ S/2006/222.

⁶⁴ S/2006/222; IRIN, *Prime minister nudges divided country to peace*, 15 mei 2006.

⁶⁵ S/2006/532; EIU, *Country Report Côte d’Ivoire*, juni 2006, p. 19.

⁶⁶ AFP, *Ivory Coast’s long-awaited pre-vote census kicks off*, 18 mei 2006; IRIN, *Delay in key bid to hand out ID papers ahead of poll*, 14 juli 2006.

niet gegeven wordt aan iemand die dat niet toekomt'.⁶⁷ Het ministerie van Justitie maakte bekend dat in de *pilot*-week 5000 personen geïdentificeerd zijn en de Secretaris-Generaal van de VN bestempelde het project als een succes.⁶⁸ De *pilot* was een voorloper op het 'officiële identificatieproces', dat eigenlijk twee weken na het einde van de *pilot* had moeten starten.⁶⁹ Het identificatieproces is uiteindelijk pas op 17 juli van start gegaan. Gedurende twee maanden kunnen mensen op 150 plaatsen in Ivoorkust een identificatiedocument bemachtigen middels de hoorzittingen. De eerste twee weken van het proces gingen echter, net als de *pilot*, gepaard met gewelddadige demonstraties en intimidaties van de *Jeunes Patriotes* en andere pro-Gbagbo-milities, waarbij enkele doden te betreuren waren (zie paragraaf 2.3.2). Hierdoor verloopt het proces uiterst moeizaam, met name in het zuiden en westen.⁷⁰ Uit angst voor geweld en intimidatie hebben zich nog weinig mensen aangemeld voor de identificatie-hoorzittingen.

Voor de start van het identificatieproces riepen enkele partijen de VN op een belangrijke rol te spelen in het garanderen van de geloofwaardigheid, transparantie en veiligheid van het identificatieproces. Aangezien de discussie over nationaliteit en staatsburgerschap de kern van de crisis in Ivoorkust raakt, was het volgens de Secretaris-Generaal van de VN zeer waarschijnlijk dat de identificatieperiode zeer gespannen zou zijn.⁷¹ Gezien de gewelddadigheden en intimidaties in de eerste weken na de start, lijkt hij gelijk te krijgen. Deze politieke gevoeligheden over 'ivorité' kunnen tot uitstel van de verkiezingen leiden, met name gezien het strakke schema.⁷² Wegens gebrek aan staatsgezag in de gebieden onder controle van de FN is ONUCI daar extra waakzaam en voorbereid op mogelijk ingrijpen om de veiligheid te waarborgen. Hetzelfde geldt voor de gebieden in het zuiden waar regelmatig etnische spanningen voorkomen.⁷³

Tijdens zijn bezoek aan Ivoorkust op 5 juli 2006 hield de Secretaris-Generaal van de VN een 'mini-top' en sprak met de president, de premier, Guillaume Soro, de presidenten Mbeki en Obasanjo en de vertegenwoordigers van de voorzitters van de AU en ECOWAS. Hij gaf daarbij aan dat omwille van technische redenen het

⁶⁷ AFP, *Ivory Coast's long-awaited pre-vote census kicks off*, 18 mei 2006; IRIN, *Bid to hand out ID cards ahead key vote kicks off*, 18 mei 2006; IRIN, *Prime minister nudges divided country to peace*, 15 mei 2006.

⁶⁸ S/2006/532; UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Rapport de la situation humanitaire en Côte d'Ivoire 2 mai – 2 juin 2006*, 2 juni 2006.

⁶⁹ IRIN, *Bid to hand out ID cards ahead key vote kicks off*, 18 mei 2006; DPA, *Ivory Coast's peace process under scrutiny by power mediators*, 19 mei 2006.

⁷⁰ IRIN, *Pro-Gbagbo youths threaten key pre-election ID handout*, 17 juli 2006; IRIN, *Youths block streets, halt citizenship hearings*, 19 juli 2006.

⁷¹ S/2006/222.

⁷² Reuters, *Clashes over ID scheme cast doubt on Ivorian polls*, 24 juli 2006; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 22.

⁷³ S/2006/222.

mogelijk moet zijn om de verkiezingen naar achteren te schuiven, maar dat ze absoluut dit jaar nog moeten plaatsvinden. De VN beslist medio september of de verkiezingen in oktober doorgang zullen vinden.⁷⁴

Oppositie

De alliantie van oppositiepartijen *Rassemblement des Houphouëtistes pour la Démocratie et la Paix* (RHDP) heeft tijdens de verslagperiode stand gehouden.⁷⁵ Tijdens de onderhandelingen over een nieuwe premier kon de ‘G7-coalitie’ in eerste instantie geen gemeenschappelijk standpunt innemen.⁷⁶ De onenigheid werd echter opgelost na overleg tussen Henri Konan Bédié (PDCI) en Alassana Ouattara (RDR) in Parijs, waar misverstanden werden weggenomen en de in mei 2005 besloten alliantie en gezamenlijke strategie werden bevestigd. De FN bleven bij hun standpunt dat Soro de post moest vervullen, zonder daarbij de vooruitgeschoven kandidaten van de overige partijen binnen de G7 in diskrediet te brengen.⁷⁷

Nu de verkiezingen dichterbij komen, rees op instigatie van alliantiegenoot Anaky Kobénan (MFA) de vraag of de RHDP niet één presidentskandidaat naar voren moet schuiven. Zowel Bédié als Ouattara hebben aangegeven dat zij blijven bij de afspraak dat partijen een eigen kandidaat voordragen in de eerste ronde van de presidentsverkiezingen en in een mogelijke vervolgronde als alliantie de kandidaat steunen die er het beste voorstaat.⁷⁸

Net als Henri Konan Bédié in september 2005 keerde Alassane Ouattara in december terug naar Ivoorkust na een driejarig verblijf in Parijs. Hij keerde terug voor de begrafenis van zijn moeder, maar besloot daarna te blijven en stelde zich in januari 2006 wederom verkiesbaar voor de aankomende presidentsverkiezingen.⁷⁹ In maart 2006 bracht hij voor het eerst in jaren een

⁷⁴ S/2006/532; UN News Service, *In Côte d’Ivoire, Annan gathers leaders to discuss plan for progress*, 5 juli 2006; IRIN, *Decision on peace-sealing elections in September*, 6 juli 2006.

⁷⁵ EIU, *Country Report Côte d’Ivoire*, juni 2006, p. 21.

⁷⁶ De G7-coalitie bestaat uit de vier oppositiepartijen binnen de RHDP, te weten de PDCI, de RDR, de UDPCI en de MFA en uit de drie groeperingen die samen de *Forces Nouvelles* vormen, te weten de MPC, de MPIGO en de MJP (zie p. 10). Zie EIU, *Country Report Côte d’Ivoire*, juni 2005, p. 19-20.

⁷⁷ EIU, *Country Report Côte d’Ivoire*, december 2005, p. 18; IRIN, *Opposition divided over nomination for prime minister job*, 7 november 2005.

⁷⁸ EIU, *Country Report Côte d’Ivoire*, juni 2006, p. 21.

⁷⁹ EIU, *Country Report Côte d’Ivoire*, maart 2006, p. 20 ; BBC News, *Exiled Ivory Coast leader returns*, 7 december 2005; AP, *Ivory Coast opposition leader returns from three-year exile*, 6 december 2005; ANP/AFP, *Oppositieleider Ivoorkust weer presidentskandidaat*, 14 januari 2006.

bezoek aan Noord-Ivoorkust, wat geldt als een teken van vertrouwen in het vredesproces van zowel de RDR als de FN.⁸⁰

Een andere belangrijke politieke ontwikkeling was de komst van Guillaume Soro naar Abidjan na zestien maanden afwezigheid. Op 14 maart 2006 had hij een ontmoeting met president Gbagbo, waarna hij verklaarde dat de politieke afspraken aangaande militaire onderwerpen omgezet zouden worden in acties. Dit was de eerste ontmoeting van Gbagbo en Soro in Abidjan sinds september 2002. Op 15 maart 2006 nam hij voor het eerst deel aan een kabinetsvergadering van de nieuwe regering.⁸¹

2.3 Veiligheidssituatie

In deze paragraaf wordt eerst een overzicht gegeven van de partijen die betrokken zijn bij de situatie in Ivoorkust. Vervolgens wordt ingegaan op de veiligheidssituatie in de verschillende delen van Ivoorkust. Ten slotte wordt informatie verschaft over de voortgang in het ontwapeningsproces.

2.3.1 Partijen bij het conflict

Achtereenvolgens zullen de politie- en ordediensten, het nationale leger, de *Forces Nouvelles*, de internationale troepen, de pro-Gbagbo patriottische jongeren en de verschillende milities aan de orde komen.

Politie en ordediensten

De binnenlandse veiligheid van Ivoorkust is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Nationale Politie en de Gendarmerie. De Nationale Politie valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Veiligheid en heeft ongeveer 12.000 agenten in dienst.⁸² Sinds 2001 zijn honderden nieuwe politiemedewerkers geworven onder leden van de Bété- en de Dida-bevolkingsgroepen.⁸³ De Gendarmerie valt onder het ministerie van

⁸⁰ EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, juni 2006, p. 20; AFP, *Ivorian opposition leader Ouattara in rebel north for first time in years*, 23 maart 2006.

⁸¹ S/2006/222; IRIN, *Rebel leader in Abidjan for first time in more than a year*, 14 maart 2006; IRIN, *Rebel leader attends first cabinet meeting in over a year*, 15 maart 2006.

⁸² Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire submitted pursuant to Security Council resolution 1514 (2003) of 13 November 2003, S/2004/3, 6 januari 2004.

⁸³ President Gbagbo is van Bété-afkomst, en de Dida zijn aan deze groep nauw verwant. Jeune Afrique/L'Intelligent, *Gbagbo et l'armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005; Human Rights Watch (HRW), *Country on a precipice – The precarious state of human rights and civilian protection in Côte d'Ivoire*, mei 2005

Defensie.⁸⁴ Omtrent de omvang van de Gendarmerie lopen de schattingen uiteen: volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken gaat het om ongeveer 20.000 agenten, terwijl de Secretaris-Generaal van de VN in 2004 uitging van een aantal van 8.500.⁸⁵

In het noorden van Ivoorkust worden ordehandhaving en politietaken voornamelijk door ongetrainde ‘vrijwilligers’ waargenomen. Het Franse tijdschrift *Jeune Afrique/L’Intelligent* berichtte in december 2005 dat ondertussen ongeveer 3500 door de ONUCI opgeleide politieagenten zouden werkzaam zijn in het FN-gebied. Het is echter niet bekend of zij daadwerkelijk bescherming (kunnen) bieden aan personen en/of goederen en of zij effectief gecontroleerd worden door de FN.⁸⁶

Nationale leger

Het Ivoriaanse regeringsleger wordt aangeduid met de afkorting FANCI (*Forces armées nationales de Côte d’Ivoire*). Het leger is relatief klein (20.000 man),⁸⁷ slecht getraind en georganiseerd en intern verdeeld. Bovendien is het in aanzienlijke mate gepolitiseerd en op etnische basis verdeeld.⁸⁸ Sinds het ontslag van generaal Mathias Doué (die nog steeds wordt gezien als uitgesproken criticaster van Gbagbo en diens bewind)⁸⁹ en het aantreden van Gbagbo-vertrouweling Philippe Mangou als legerchef in november 2004 is het niet ongebruikelijk dat officieren door hem bevraagd worden over hun politieke opvattingen. Met name leden van de Baoulé- en Dioula-bevolkingsgroepen zouden het moeten ontgelden, omdat oppositieleiders Henri Konan Bédié en Alassana Ouattara uit respectievelijk deze bevolkingsgroepen afkomstig zijn.⁹⁰ Verschillende officieren die wegens hun – al dan niet vermeende - politieke opvattingen in ongenade waren geraakt, zijn ontslagen of op een zijspoor gezet, bijvoorbeeld bij de Algemene Inspectiedienst.⁹¹ President Gbagbo, daarin gesteund door zijn neef en invloedrijke adviseur veiligheidszaken Kadet Bertin, heeft

⁸⁴ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d’Ivoire*, 8 maart 2006.

⁸⁵ US State Department, *Background note: Côte d’Ivoire*, mei 2006; S/2004/3.

⁸⁶ *Jeune Afrique/L’Intelligent*, *Bienvenue en zone rebelle*, 4-10 december 2005.

⁸⁷ US State Department, *Background note: Côte d’Ivoire*, mei 2006.

⁸⁸ EIU, *Country Report Côte d’Ivoire*, maart 2006, p. 18; Africa Confidential, *Côte d’Ivoire – Circling the wagons*, 18 november 2005.

⁸⁹ EIU, *Country Report Côte d’Ivoire*, maart 2006, p. 18.

⁹⁰ Dioula is een verzamelnaam voor etnische groepen uit het noorden van Ivoorkust en voor (nazaten van) immigranten uit Burkina Faso en Mali. NRC Handelsblad, *Wraak van allochtonen Ivoorkust*, 10 juni 2005.

⁹¹ *Jeune Afrique/L’Intelligent*, *Gbagbo et l’armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005; Africa Confidential, *Côte d’Ivoire – Circling the wagons*, 18 november 2005.

verschillende niet-Bété op topposities in het gewone leger vervangen door leden van zijn eigen etnische groep en andere vertrouwelingen.⁹²

Deze trend van politisering van het leger staat op gespannen voet met de verbondenheid met de staat die veel medewerkers van de FANCI van oudsher voelden. Zij hebben moeite met de grote rol van de milities in Ivoorkust.⁹³ De jongere generatie binnen het leger is echter veelal tot de FANCI toegetreden na het uitbreken van de burgeroorlog in 2002 en laat zich mede leiden door anti-FN-gevoelens.⁹⁴ De loyaliteit van deze soldaten ligt niet noodzakelijkerwijs bij de staat of bij de reguliere commandostructuur, waardoor hun optreden in voorkomende gevallen als politiek gemotiveerd kan worden gekenschetst.⁹⁵

Het leger vertoont zo meer en meer gelijkenis met de speciale eenheden die Ivoorkust kent. De speciale eenheden, waar onder meer de Presidentiële Garde (*Groupe de Sécurité de la Présidence de la République*, GSPR) en de *Brigade Anti-Emeute* (Oproerbrigade) toe behoren, zijn etnisch homogeen (in meerderheid Bété) en worden verantwoordelijk gehouden voor ernstige mensenrechtenschendingen. De ongeveer duizend leden van de GSPR opereren in burger en worden aangevoerd door de luitenant-kolonels Dogbo Blé Bruno en Ahouman Brouha Nathanaël.⁹⁶

Het leger, inclusief de Gendarmerie, is niet volledig onderworpen aan de controle van de regering en kreeg in februari 2005 in Abidjan naar verluidt steeds meer trekken van 'slecht gedisciplineerde milities'.⁹⁷ De overheid heeft in toenemende mate moeite het geld te vinden om soldij en de premies, waarop het leger in de loop der tijd is gaan rekenen, uit te betalen.⁹⁸ Leden van het leger en de Gendarmerie geven zich buiten diensttijd over aan criminele activiteiten. De slecht betaalde, ongedisciplineerde en corrupte veiligheidsdiensten maken zich in het door de regering gecontroleerde zuiden schuldig aan agressief optreden bij

⁹² Jeune Afrique/L'Intelligent, *Gbagbo et l'armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005; Africa Confidential, *Côte d'Ivoire – Private coups*, 9 september 2005; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 18.

⁹³ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

⁹⁴ Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, *Child Soldier Use 2003*, p. 17; ICG, *Côte d'Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004.

⁹⁵ Le Patriote, *Paper claims ex-chief of defense staff goes into hiding to save skin*, 2 februari 2005; ICG, *Côte d'Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004; US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006; HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

⁹⁶ ICG, *Côte d'Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004; Jeune Afrique/L'Intelligent, *Gbagbo et l'armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005.

⁹⁷ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005

⁹⁸ Jeune Afrique/L'Intelligent, *Gbagbo et l'armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005.

wegversperringen en aan afpersingen en zijn betrokken bij berovingen in volkswijken in Abidjan. Met name Afrikaanse immigranten en blanken moeten het ontgelden bij de wegversperringen waar geld wordt afgetrosgeld.⁹⁹

Het regeringsleger is slechts aanwezig in het gebied ten zuiden van de wapenvrije Vertrouwenszone waar het, met name in het zuidwesten, samenwerkt met de Franse en ONUCI-troepen. De FANCI is verzwakt door de uitschakeling van de luchtmacht door Franse soldaten in november 2004.¹⁰⁰

Gedurende de vorige verslagperiode heeft president Gbagbo een nieuwe inlichtingendienst opgericht. Dit Bureau Strategie en Inlichtingen (*Agence de la stratégie et du renseignement*, ASR) telt vijftig medewerkers en wordt geleid door twee generaals. Tevens is in juni 2005 het Commandocentrum voor veiligheidsoperaties (*Centre de commandement des opérations de sécurité*, CECOS) opgericht. De CECOS is officieel gericht op criminaliteitsbestrijding, maar wordt geleid door voormalig commandant van de Gendarmerie, Georges Guiai Bi Poin, die bekend staat om zijn harde optreden tijdens de demonstratie van de oppositie in maart 2004. De CECOS telt 1700 man, afkomstig van politie, Gendarmerie en de FANCI, en heeft aanvalswapens en zware voertuigen tot zijn beschikking.¹⁰¹ Het CECOS wordt echter ook in verband gebracht met mensenrechtenschendingen en afpersings- en intimidatiepraktijken.¹⁰²

Forces Nouvelles (FN)

Het gebied ten noorden van de Vertrouwenszone is in handen van de FN, het samenwerkingsverband van de rebellenbewegingen *Mouvement patriotique de la Côte d'Ivoire* (MPCI), de *Mouvement populaire ivoirien du Grand-Ouest* (MPIGO) en de *Mouvement pour la justice et la paix* (MJP).¹⁰³ Hun gezamenlijk hoofdkwartier bevindt zich in de noordelijke stad Bouaké.

Ondanks de formele samenvoeging uit praktische overwegingen zijn de drie bewegingen in de praktijk nog loyaal aan de oorspronkelijke basis. Voor de MPCI is dit het midden en oosten van het land, met name Bouaké. De MPCI was etnisch zeer divers en kende leden uit de noordelijke bevolkingsgroepen Malinké en Senoufou, maar ook uit de Baoulé- en Bété-bevolkingsgroepen, die zich vooral in

⁹⁹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

¹⁰⁰ Jeune Afrique/L'Intelligent, *Gbagbo et l'armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005.

¹⁰¹ Jeune Afrique/L'Intelligent, *Gbagbo et l'armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005.

¹⁰² S/2006/2; US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

¹⁰³ IRIN, *Rebels travel to regional capitals to gain support*, 18 februari 2003.

het zuiden van Ivoorkust bevinden. Ook traditionele jagers, Dozo's, waren vertegenwoordigd in de MPCJ.¹⁰⁴

De MPIGO, die in het verleden steun zou hebben ontvangen van de voormalige Liberiaanse president Taylor,¹⁰⁵ en de MJP hebben hun wortels in het westen van Ivoorkust en maakten naar verluidt veel gebruik van Liberiaanse en Sierra Leoneanse strijders.¹⁰⁶ Met name de etnische subgroep van de Yacouba (zuidelijke Mande) was sterk vertegenwoordigd in de leiding van de MPIGO en de MJP. De MPIGO had het hoofdkwartier in Binhouye en de MJP in Man.

De FN als geheel staan onder leiding van Guillaume Soro (de huidige Minister van Staat voor Reconstructie en Reïntegratie) en kennen een politieke vleugel en een militaire vleugel.¹⁰⁷ De militaire vleugel, de *Forces Armées des FN* (FAFN), wordt aangevoerd door kolonel Soumaila Bakayoko (voormalig officier in het Ivoiriaanse regeringsleger). De schattingen van het aantal strijders variëren van enkele duizenden tot 25.000.¹⁰⁸ De commandanten van de FAFN lijken niet altijd in staat effectief bevel te voeren over hun troepen en hebben de strijders niet altijd onder controle.¹⁰⁹

Bevelhebber van de FN in de Korhogo-zone in Noord-Ivoorkust, Martin Kouakou Fofié, werd op 6 februari 2006 onderwerp van een individuele sanctie van de VN-Veiligheidsraad (zie paragraaf 2.3.2).¹¹⁰

Franse troepen

Kort na de coupoging van 19 september 2002 kwamen Franse troepen onder de naam 'Operatie *Licorne*' naar Ivoorkust om de omvangrijke Franse gemeenschap te beschermen. Later kregen de Franse troepen een belangrijke rol bij de handhaving van het bestand dat in oktober 2002 tussen de strijdende partijen werd gesloten. Samen met de VN-troepen bewaken de Fransen de wapenvrije Vertrouwenszone in het westen van het land. Daarnaast zijn zij actief in het noordoosten van Ivoorkust en in Abidjan. Het aantal Franse manschappen bedraagt bijna

¹⁰⁴ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005

¹⁰⁵ ICG, *Côte d'Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004

¹⁰⁶ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005

¹⁰⁷ Soro is voormalig leider van de MPCJ en voormalig minister voor Communicatie in de Regering van Nationale Verzoening.

¹⁰⁸ ICG, *The War Is Not Yet Over*, 28 november 2003; ICG, *Côte d'Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004.

¹⁰⁹ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹¹⁰ S/2006/222.

4000.¹¹¹ Het mandaat van operatie *Licorne* loopt tot ten minste 15 december 2006.¹¹²

De bewegingsvrijheid van de *Licorne*-troepen werd steeds meer gelimiteerd in gebieden waar de *Jeunes Patriotes* zich bevinden, voornamelijk in Yopougon, Abobo en Adjame in Abidjan, als ook in Gagnoa, Divo en Lakota in West-Ivoorkust (zie ook paragraaf 2.3.2).¹¹³

VN-missie ONUCI

Op 27 februari 2004 nam de Veiligheidsraad van de VN, onder Hoofdstuk VII van het Handvest, resolutie 1528 (2004) aan. Hiermee werd ONUCI (*Opération des Nations Unies en Côte d'Ivoire*) opgericht. Het mandaat van de ONUCI-vredesmacht omvat onder meer het monitoren van de wapenstilstand, het ondersteunen van het ontwapeningsproces, de bescherming van VN-personeel en – materieel, steun voor humanitaire hulpverlening, steun voor de implementatie van het vredesproces en ondersteuning op het gebied van mensenrechten. ONUCI werd per 4 april 2004 actief.¹¹⁴ De Franse *Licorne*-troepen zijn door de VN-Veiligheidsraad gevraagd ONUCI te ondersteunen bij het uitvoeren van haar mandaat.¹¹⁵ Begin november 2004 werd het mandaat van ONUCI met een verklaring van de voorzitter van de VN-Veiligheidsraad verruimd met opname van de taak om binnen haar mogelijkheden ‘vijandelijke actie te voorkomen’.¹¹⁶ In januari 2006 verlengde de VN-Veiligheidsraad het mandaat tot 15 december 2006.¹¹⁷ Vanwege de groeiende onrust na de hevige rellen in januari 2006 in Ivoorkust besloot de VN Veiligheidsraad in februari om 200 militairen en 125 politiefunctionarissen van de VN-missie in Liberia (UNMIL) tot in ieder geval 30 september 2006 in Ivoorkust te stationeren.¹¹⁸ Om de onrust niet te laten overslaan naar Liberia wordt de grens tussen Ivoorkust en Liberia extra gemonitord.¹¹⁹ Op

¹¹¹ Franse ministerie van Defensie, *Côte d'Ivoire: missions et articulation des forces*, 24 februari 2006, gevonden op www.defense.gouv.fr.

¹¹² Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1652, 24 januari 2006.

¹¹³ S/2006/2; S/2006/222; S/2006/532.

¹¹⁴ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1528, 27 februari 2004.

¹¹⁵ S/RES/1528.

¹¹⁶ Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2004/42, 6 november 2004.

¹¹⁷ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1652, 24 januari 2006.

¹¹⁸ Resolutie Veiligheidsraad, S/RES/1657, 6 februari 2006; Resolutie Veiligheidsraad, S/RES/1667, 31 maart 2006.

¹¹⁹ S/2006/532; AFP, *Security Council okays modest reinforcement of UN mission in Ivory Coast*, 6 februari 2006, UNMIL Press Release, *UNMIL redeploys one mechanized infantry company to Côte d'Ivoire*, 15 februari 2006; AFP, *Liberia places border with Ivory Coast under surveillance*, 18 januari 2006; UN News Service, *UN troops in Liberia work to prevent cross-border violence from Côte d'Ivoire*, 18 februari 2006.

verzoek van de VN-Secretaris-Generaal werd ONUCI in juni 2006 nog eens uitgebreid met 1500 manschappen, wat het totaal op 7600 bracht.¹²⁰

Na de gebeurtenissen begin juni 2005, toen door conflicten tussen verschillende bevolkingsgroepen zeker vijftientig doden vielen, versterkte ONUCI haar aanwezigheid in en rond Duékoué. Samen met *Licorne* voert ONUCI patrouilles uit rond Duékoué en in de Vertrouwenszone. ONUCI en *Licorne* zijn echter niet bij machte het grote oppervlakte van West-Ivoorkust effectief te bestrijken met hun patrouilles.¹²¹

Regeringstroepen en milities als de *Jeunes Patriotes* verhinderden ONUCI gedurende de verslagperiode vrijelijk te bewegen en te opereren in Ivoorkust.¹²² In januari 2006 waren ongeveer 900 ONUCI-militairen zelfs genoodzaakt te evacueren naar aanleiding van gewelddadige protesten (zie paragraaf 2.3.2). Het ging hierbij om blauwhelmen die gestationeerd waren in West-Ivoorkust in Guiglo, Duékoué, Bolequin en Toulepleu. Zij zijn geëvacueerd richting de Vertrouwenszone.¹²³ Eind maart 2006 werd een begin gemaakt met de hergroepering van VN-troepen in West-Ivoorkust. Dankzij de lessen uit januari 2006 worden de blauwhelmen begeleid door een vaste civiele politie-eenheid van de ONUCI om zo de controle over menigtes te waarborgen. De Secretaris-Generaal van de VN heeft zowel de president als de premier verzocht de VN bij te staan bij de hergroepering van ONUCI in West-Ivoorkust. Het proces wordt desondanks vertraagd door tegenwerking van lokale autoriteiten en enkele radicale groeperingen.¹²⁴

In juli 2006 telde de civiele politie van ONUCI 728 medewerkers.¹²⁵ De ONUCI-politie is in ieder geval aanwezig in Abidjan, Daloa, San-Pédro, Man, Bouaké, Yamoussoukro, Bondoukou, Korhogo en Abengourou. Vanwege de rellen in januari 2006 werden de politiewerkzaamheden in Guiglo, San-Pédro en Daloa tijdelijk gestaakt. In San-Pédro is het werk weer opgepakt en de politie-eenheden uit Daloa en Guiglo zijn tijdelijk in Abidjan gestationeerd.¹²⁶ ONUCI ondervindt

¹²⁰ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1682, 2 juni 2006; IRIN, *UN to send in more blue helmets*, 6 juni 2006.

¹²¹ Fifth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2005/398, 17 juni 2005; EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, juni 2005.

¹²² S/2006/532; S/2006/222; S/2006/2.

¹²³ IRIN, *Anti-UN protesters refuse to budge despite president's plea for calm*, 19 januari 2006.

¹²⁴ S/2006/222; AFP, *UN peacekeepers told to keep out of western Ivory Coast*, 7 februari 2006; IRIN, *UN blue helmets preparing to return to west after January riot*, 9 maart 2006; Reuters, *UN troops return to west Ivory Coast after riots*, 23 maart 2006.

¹²⁵ S/2006/532.

¹²⁶ S/2006/222.

tegenwerking van de lokale autoriteiten bij pogingen het gezag van de Ivoiriaanse politie in het gehele land te herstellen.¹²⁷

Patriottische jongeren, milities en huurlingen

Naast het reguliere leger en de gewapende tak van de FN, telt Ivoorkust talrijke andere, veelal gewapende groeperingen die van invloed zijn op de Ivoiriaanse veiligheidssituatie. De meeste van deze groeperingen bestaan uit aanhangers van president Gbagbo. Hieronder komen echter ook de aan de FN gelieerde Dozo's aan bod, evenals de huurlingen die zich in de West-Afrikaanse regio ophouden.

In Zuid-Ivoorkust bestaat een aantal organisaties van patriottische jongeren, *Jeunes Patriotes*, en pro-regeringsmilities, die naar Westerse schatting gezamenlijk zo'n 31.000 leden tellen.¹²⁸ Deze groeperingen opereren ogenschijnlijk met medeweten en steun van de regering en ontvangen naar verluidt financiële ondersteuning van FPI-aanhangers en zakenmensen. Veel militieleden hebben dezelfde etnische afkomst als president Gbagbo, Bété, of zijn afkomstig uit verwante etnische groeperingen als de Attie, de Abey en de Dida, of, in West-Ivoorkust, uit bevolkingsgroepen die naar verluidt veelal met Gbagbo sympathiseren, te weten de Wé en de Krou.¹²⁹

De *Jeunes Patriotes* worden gezien als een verlenging van de arm van president Gbagbo in de straat.¹³⁰ De politiek leider van de *Jeunes Patriotes*, Charles Blé Goudé, staat in direct contact met de politieke leiders van het FPI, waaronder president Gbagbo.¹³¹ Hij geniet de bescherming van een politielijfwacht.¹³² De gewapende tak van de *Jeunes Patriotes* in Abidjan, de *Union pour la Libération Totale de la Côte d'Ivoire* (UPLTCI), wordt geleid door Eugène Djué.¹³³ Het aantreden van legerchef Mangou in november 2004 heeft de banden tussen de *Jeunes Patriotes* en het leger versterkt, zoals blijkt uit de detachering van enkele regeringssoldaten bij Blé Goudé.¹³⁴ *Human Rights Watch* berichtte in mei 2005 dat Ivoiriaanse regeringstroepen naar verluidt milities, inclusief Liberiaanse huurlingen, trainen en van wapens voorzien.¹³⁵ Ook participeerden enkele FANCI-soldaten in de bestorming van het gebouw van de staatsomroep door de *Jeunes*

¹²⁷ S/2005/398; Sixth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2005/604, 26 september 2005.

¹²⁸ Volgens de leiders van de verschillende groeperingen gaat het in totaal echter om meer dan 100.000 leden. HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹²⁹ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹³⁰ EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, december 2003, p. 17.

¹³¹ ICG, "The War Is Not Yet Over", 28 november 2003.

¹³² IRIN, *Pro-Gbagbo militants threaten fresh march on rebel capital*, 3 december 2003.

¹³³ Jeune Afrique/L'Intelligent, *Gbagbo et l'armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005; HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹³⁴ Jeune Afrique/L'Intelligent, *Gbagbo et l'armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005.

¹³⁵ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

Patriotes op 24 juli 2005.¹³⁶ De leider van de aan de *Jeunes Patriotes* verwante radicale militie *Groupement des Patriotes pour la Paix* (GPP), Mousa Touré, ontkent banden te hebben met het leger, al geeft hij toe dat het leger en de politie wapens aan de GPP beschikbaar hebben gesteld voor training van de militieleden. Hij meent dat veel FANCI-soldaten bang zijn voor de GPP.¹³⁷ Legerchef Mangou ontkent dat de GPP over wapens beschikt en beschrijft leden van de groepering als ‘echte Ivorianen die zich bewust zijn van de gevaren waaraan ons land is blootgesteld’.¹³⁸

Jeunes Patriotes-voorman Blé Goudé zou zich schuldig hebben gemaakt aan ontvoeringen, oproepen tot geweld en rassenhaat en het verstoren van de openbare orde.¹³⁹ Op 6 februari 2006 werd zowel Blé Goudé als Djué onderwerp van een individuele sanctie van de VN-Veiligheidsraad (zie paragraaf 2.3.2).¹⁴⁰

In het westen van Ivoorkust zijn verschillende milities actief, die veelal op etnische leest geschoeid zijn. Zo is er het Front voor de Bevrijding van het Grote Westen, FLGO (*Front pour la Libération du Grand Ouest*), geleid door een traditionele leider van de Guere-bevolkingsgroep, Denis Maho.¹⁴¹ Volgens Maho is de FLGO een ‘verzetsleger’ dat zich in Guiglo en omstreken teweer stelt tegen noordelijke rebellen. De FLGO zou banden hebben met de entourage van president Gbagbo, hetgeen voorman Maho, die ook een vooraanstaand lid is van Gbagbo’s FPI, ontkent.¹⁴² Ook zou de FLGO gelieerd zijn aan de voormalige Liberiaanse rebellenbeweging MODEL en thans nog samenwerken met de *Lima Suppletive*, een militie die actief is rond Guiglo en Toulepleu en vooral bestaat uit Liberianen van Krahn-afkomst.¹⁴³

Sinds november 2004 zouden honderden Liberianen, waaronder kinderen, bij gebrek aan perspectief op andere middelen van bestaan, zijn gerekruteerd voor de strijd in Ivoorkust. Veel van deze Liberianen maken deel uit van de Lima-militie en andere milities aan regeringszijde, al hebben ook de FN Liberianen

¹³⁶ S/2005/604.

¹³⁷ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹³⁸ IRIN, *Two dead after clashes between police and youth militia*, 4 februari 2005; IRIN, *UN worries about security in Abidjan*, 10 februari 2005; AFP, *Two killed in militiamen-police clash; bishops plead for peace*, 3 februari 2005.

¹³⁹ AFP, *Côte d’Ivoire ‘top’ government official rejects UN atrocity accusations*, 29 januari 2005; HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹⁴⁰ S/2006/222.

¹⁴¹ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005. De Guere worden ook wel Wé genoemd. In dit ambtsbericht wordt de term Guere gebruikt. De Guere worden in Liberia Krahn genoemd.

¹⁴² ICG, *Côte d’Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004; BBC News, *Ivory Coast’s ‘Wild West’*, 8 februari 2005.

¹⁴³ De Gueré worden in Liberia Krahn genoemd. MODEL bestaat hoofdzakelijk uit leden van de Krahn-bevolkingsgroep. ICG, *Côte d’Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004.

gerekruteerd.¹⁴⁴ Er zijn aanhoudende berichten over de rekrutering van Liberiaanse voormalig strijders voor gewapende groepen in Ivoorkust.¹⁴⁵ *Human Rights Watch* (HRW) rapporteerde opnieuw over rekrutering van Liberiaanse voormalig strijders, inclusief kinderen, door de Ivoriaanse regering. In interviews met HRW vertelden Liberiaanse voormalig strijders en kinderen dat zij benaderd waren door zowel Liberianen als Ivorianen om voor honderden dollars te vechten tegen rebellengroepen. Ze kregen geld, rijst of kleren aangeboden voor als hun vrienden zich ook zouden aanmelden. Volgens de geïnterviewden worden de meeste Liberianen gerekruteerd in de provincies Nimba, Grand Gedeh en River Gee. Ze werden meegenomen naar militiekampen in de plaatsen Toulepleu, Blolequin en Guiglo, waar zich reeds honderden Liberianen bevonden van wie de meesten, net als zij, voor MODEL gestreden hadden.¹⁴⁶

In oktober 2005 heeft UNMIL een man aangehouden die verdacht werd van betrokkenheid bij de rekrutering van voormalig strijders. De man is overhandigd aan de nationale autoriteiten en zijn zaak is onder de rechter.¹⁴⁷

Volgens een militair van *Licorne* werken kleine groepen van Liberiaanse voormalig strijders op cacaoplantages in de Toulepleu/Guiglo regio in Ivoorkust onder supervisie van Liberianen.¹⁴⁸

Radio France Internationale (RFI) berichtte in juli 2005 dat een geheim VN-rapport Liberiaanse strijders verantwoordelijk zou houden voor de moord op 41 dorpelingen van Guéré-afkomst in Guitrozon en Duékoué op 31 mei 2005.¹⁴⁹ Deze aanvallen worden echter ook toegeschreven aan een groepering van traditionele jagers, de Dozo. Zij zijn gelieerd aan de FN en worden door de VN verantwoordelijk gehouden voor ernstige mensenrechtenschendingen, net als

¹⁴⁴ HRW, *Côte d'Ivoire: ex-child soldiers recruited for war*, 31 maart 2005; HRW, *Youth, poverty and blood*, maart 2005; Africa Confidential, *Côte d'Ivoire – Circling the wagons*, 18 november 2005.

¹⁴⁵ Tenth Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, S/2006/159, 14 maart 2006; Report of the Panel of Experts appointed pursuant to paragraph 14 (e) of Security Council resolution 1607 (2005), concerning Liberia, S/2005/745, 7 december 2005; Ninth Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, S/2005/764, 7 december 2005; UNICEF, *Former child soldiers still at risk as instability continues in Côte d'Ivoire*, 22 februari 2006; Global Witness, *An Architecture of Instability: How the critical link between natural resources and conflict remains unbroken*, december 2005.

¹⁴⁶ HRW, *Côte d'Ivoire: Government recruits child soldiers in Liberia*, 28 oktober 2005; Reuters, *Ivorian government recruiting Liberian fighters – group*, 28 oktober 2005.

¹⁴⁷ S/2005/764; DPA, *UN arrests recruiter of Liberian mercenaries for Ivory Coast*, 26 januari 2006.

¹⁴⁸ S/2005/745.

¹⁴⁹ Radio France Internationale, *UN report says Liberian mercenaries killed Ivorian villagers on 31 May*, 7 juli 2005

vrijwel alle andere groeperingen die in deze paragraaf aan bod komen (zie paragraaf 3.3).¹⁵⁰

Eind februari 2005 maakte een nieuwe militia in West-Ivoorkust zich bekend door de verantwoordelijkheid voor een aanval op Lagouale te claimen. Deze *Mouvement Ivoirien pour la Libération de l'Ouest du Côte d'Ivoire*, MILOCI, bestaat voornamelijk uit leden van de Yacouba-bevolkingsgroep en wordt geleid door Pastor Gammi, die banden zou hebben met Liberia. Gammi zegt zich sterk te willen maken voor stabiliteit en ontwikkeling en ziet de Franse troepen in Ivoorkust als vrienden van de FN. *Human Rights Watch* berichtte dat sommige bronnen in Abidjan menen dat MILOCI bewust is opgericht door de regering-Gbagbo, teneinde verdeeldheid te zaaien binnen de doorgaans met de FN sympathiserende Yacouba.¹⁵¹

Naast genoemde milities zijn in Ivoorkust nog diverse andere groepen actief, waarover weinig informatie voorhanden is. Zo hield een groep, die zich *Jeunes Patriotes Wé de Duékoué* noemt, gedurende de vorige verslagperiode enige tijd de leiders van de *Alliance Patriotique Wé* (AP-We, *Patriotic Alliance of the West*) in gijzeling. Zij werden in september 2005 in Duékoué bevrijd door ONUCI, Licorne en FANCI.¹⁵² Andere militiegroepen zijn de *Union des Patriotes pour la résistance du Grand Ouest* in Duékoué, geleid door Gabriel Banao, en, in Abidjan, de ongewapende *Force de Libération du Peuple*.¹⁵³ *Africa Confidential* berichtte in november 2005 over een groep *Les Scorpions*, genoemd naar de leider 'Scorpion' Zamble, die door Yao Yao beschuldigd wordt van een reeks politieke moorden. *Scorpion*-eenheden uit de regio's Gagnoa en Oume verbleven ten tijde van het artikel in Yamoussoukro en werden getraind op een schietbaan, bekend als het 'Vaticaan', aangezien het een replica van de Sint Pieter betreft.¹⁵⁴ De *International Crisis Group* stelde in 2004 dat enkele milities, zoals de FLGO, zeer goed georganiseerd zijn, met duidelijke hiërarchische lijnen. Sommige milities, zoals de GPP en de FLGO, zouden voor hun leden zelfs identiteitsbewijzen of lidmaatschapskaarten uitgeven.¹⁵⁵

¹⁵⁰ S/2005/398.

¹⁵¹ IRIN, *Several reported killed in Monday's clash, militia promises fresh attacks*, 2 maart 2005; HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹⁵² S/2005/604.

¹⁵³ S/2005/604; IRIN, *How dangerous are the loyalist militias in the 'wild west'?*, 13 april 2005; IRIN, *Ceremony to mark dismantling of militias falls flat*, 24 augustus 2005.

¹⁵⁴ Africa Confidential, *Côte d'Ivoire –Circling the wagons*, 18 november 2005.

¹⁵⁵ ICG, *Côte d'Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004; HRW, *Country on a precipice*, mei 2005; IRIN, *Lust for cocoa land feeds ethnic killings*, 8 juni 2005.

In februari 2005 sprak president Gbagbo de bereidheid uit deel te nemen aan topontmoetingen van Guinee, Sierra Leone en Liberia, verenigd in de Mano-rivier Unie, om te spreken over de ontmanteling van huurlingengroeperingen.¹⁵⁶ Teneinde grensoverschrijdende rekrutering en eventuele wapensmokkel te verhinderen, plegen ONUCI en de VN-missies in Sierra Leone en Liberia regelmatig overleg en werken zij samen op het gebied van grensbewaking. De VN-Veiligheidsraad riep de drie VN-machten in juni 2005 op hun samenwerking op het gebied van grensbewaking te intensiveren, met het oog op bestrijding van wapensmokkel en de rekrutering van huurlingen.¹⁵⁷

In september 2005 berichtte *Africa Confidential* over beschuldigingen van de Ivoiriaanse oppositie dat president Gbagbo en zijn echtgenote en FPI-fractievoorzitter Simone Gbagbo betrokken zijn bij het opzetten van particuliere veiligheidsbedrijven die bestaan uit leden van de aan hen loyale militias. Deze bedrijven, *Buring Guardian Security Partner* (BGSP) en Omeifra zouden 35.000 oud-militieleden in dienst hebben. Voormalig legerwoordvoerder Jules Yao Yao beschuldigde de directeur van BGSP in augustus 2005 van de moord, in 2002, op voormalige president Robert Gueï, een rivaal van president Gbagbo. Een hoge VN-functionaris deed in 2002 een soortgelijke uitspraak. Laurent en Simone Gbagbo ontkennen elke betrokkenheid bij particuliere veiligheidsbedrijven.¹⁵⁸

Het is niet bekend hoe alle bovenstaande groeperingen zich verhouden tot berichten over het bestaan van zogenoemde doodseskaders. Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken zijn er geloofwaardige berichten over het bestaan van doodseskaders in Abidjan. In Abidjan en andere gebieden onder het gezag van de regering zouden dodenlijsten circuleren met daarop de namen van rebellen en sympathisanten van de rebellen.¹⁵⁹ Op een geheime VN-lijst van personen die verantwoordelijk worden gehouden voor ernstige mensenrechtenschendingen, die in december 2004 naar de pers lekte, prijkt volgens journalistieke bronnen ook de naam van Kadet Bertin, de defensie- en veiligheidsadviseur van president Gbagbo. Bertin zou een doodseskader leiden dat wordt gesteund door Simone Gbagbo, de vrouw van de president. Ook Simone Gbagbo zou om deze reden op genoemde lijst staan.¹⁶⁰ De ontslagen legerwoordvoerder Yao Yao beschuldigde verschillende Gbagbo-getrouwen van betrokkenheid bij doodseskaders. Het zou bijvoorbeeld gaan om de commandant

¹⁵⁶ UNHCR News Stories, *Lubbers ends West African trip in Côte d'Ivoire*, 7 februari 2005.

¹⁵⁷ Resolutie Veiligheidsraad, S/RES/1607, 21 juni 2005.

¹⁵⁸ *Africa Confidential*, *Côte d'Ivoire – Private coups*, 9 september 2005.

¹⁵⁹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

¹⁶⁰ AFP, *Côte d'Ivoire 'top' government official rejects UN atrocity accusations*, 29 januari 2005; NRC Handelsblad, *Zwarte lijst van VN voor delicten Ivoorkust*, 1 februari 2005.

van de Presidentiële Garde, Dogbo Blé Bruno en de voormalige adjudant van Simone Gbagbo, Seka Yapo Anselme.¹⁶¹

2.3.2 Ontwikkelingen in de veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie in Ivoorkust blijft onvoorspelbaar en breekbaar en het risico op gewelddadige onregelmatigheden erg hoog.¹⁶² Volgens de Secretaris-Generaal van de VN vormden begin december 2005 de strijders die nog ontwapend moeten worden, etnische- en stadsmilities, extremistische groepen zoals de *Jeunes Patriotes*, groeperingen die zich door de politieke regeling in oktober 2005 machteloos buitenspel gezet voelen, de stijgende criminaliteit en de aanhoudende schendingen van mensenrechten de grootste dreigingen voor destabilisatie.¹⁶³ Gewelddadige demonstraties in januari 2006 zorgden voor een verslechtering van de veiligheidssituatie.¹⁶⁴ *Human Rights Watch* spreekt van een situatie van ‘oorlog, noch vrede’, met een toename van het aantal incidenten van geweld jegens burgers.¹⁶⁵ Dit alles zorgt ervoor dat de veiligheid van burgers niet is gegarandeerd.

Abidjan + Zuid-Ivoorkust

Algemeen

Na een vrij rustige periode was Abidjan in oktober 2005 en januari 2006 het toneel van gewelddadige demonstraties. In december 2005 bracht de Secretaris-Generaal van de VN de onveilige situatie in Abidjan ook in verband met groeps geweld, georganiseerde misdaad, afpersing en intimidatie. Incidenten van georganiseerde misdaad waarbij automatische wapens werden gebruikt, waren voornamelijk gericht tegen de zakenwereld, met name buitenlanders, en ONUCI-staf.¹⁶⁶ Tijdens het geweld van begin november 2004 hebben ongeveer vierduizend (niet-politieke) gedetineerden kans gezien uit het *Maison d'Arrêt et de Correction d'Abidjan* (MACA), de belangrijkste gevangenis in Abidjan, te ontsnappen, hetgeen ook zijn weerslag heeft op de veiligheidssituatie in de stad.¹⁶⁷ Veiligheidsdiensten worden regelmatig in verband gebracht met afpersing en intimidatie. Personen die weigeren aan hun verzoek te voldoen, zijn regelmatig

¹⁶¹ S/2005/604; ICG, *Côte d'Ivoire: les demi-mesures ne suffiront pas*, 12 oktober 2005.

¹⁶² S/2006/2; S/2006/222; S/2006/532.

¹⁶³ S/2006/2.

¹⁶⁴ S/2006/222.

¹⁶⁵ HRW, *Côte d'Ivoire: The human rights cost of the political impasse*, 21 december 2005; HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹⁶⁶ S/2006/2; S/2006/532.

¹⁶⁷ Jeune Afrique/L'Intelligent, *Ce que recommande Mbeki*, 25 december 2004-8 januari 2005 ; Jeune Afrique/L'Intelligent, *French judges in Kieffer case start to pressure regime officials*, 21 februari 2005.

slachtoffer van ernstige mensenrechtenschendingen, waaronder fysiek geweld en onrechtmatige arrestaties.¹⁶⁸

Er zijn aanhoudende berichten over verborgen wapens in Abidjan.¹⁶⁹ Criminelen worden harder en gebruiken steeds zwaardere wapens. In toenemende mate worden wapens gebruikt bij berovingen. Slachtoffers die weigeren hun geld of auto af te staan, worden regelmatig ter plekke geëxecuteerd.¹⁷⁰

De Ivoiriaanse autoriteiten gaven eind juli 2005 aan niet over voldoende personeel te beschikken om nog langer deel te nemen aan de gezamenlijke patrouilles van FANCI, politie, Gendarmerie en ONUCI in Abidjan.¹⁷¹

In mei 2005 berichtte *Human Rights Watch* dat tegenstanders van president Gbagbo, maar ook journalisten, zakenmensen, straatverkopers, buschauffeurs en vrachtwagenchauffeurs in Zuid-Ivoorkust last hadden van intimidatie, afpersing en geweld door militieleden, daarbij soms gesteund door regeringstroepen.¹⁷²

In Zuid-Ivoorkust zouden verschillende trainingskampen zijn waar leden van niet bij name genoemde milities getraind worden door de FANCI.¹⁷³

In veel dorpen in de cacao-regio rond Gagnoa hebben burgers zelfverdedigingcomités opgericht, die 's nachts patrouilleren.¹⁷⁴ *Human Rights Watch* berichtte in mei 2005 dat ONUCI niet permanent aanwezig is in het geregeld onrustige Gagnoa, omdat de Ivoiriaanse regering daarvoor geen toestemming geeft.¹⁷⁵

Incidenten

Naar aanleiding van de verlenging van het mandaat van president Gbagbo werden eind oktober demonstraties georganiseerd door zowel regeringsgezinde als oppositiepartijen. In Abidjan bleef het grotendeels rustig. Een manifestatie van de oppositie in een voetbalstadion op 30 oktober liep echter uit op gewelddadigheden. Blokkades werden opgeworpen en een woedende menigte mishandelde een man in burgerkleden omdat hij een geheim agent zou zijn. Ivoiriaanse veiligheidstroepen

¹⁶⁸ S/2006/2; US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

¹⁶⁹ S/2006/2.

¹⁷⁰ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006; IRIN, *Guns of war feed crime explosion*, 8 november 2005.

¹⁷¹ S/2005/604.

¹⁷² HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹⁷³ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

¹⁷⁴ S/2004/962; IRIN, *Civil war provokes ethnic conflict in southern cocoa villages*, 2 februari 2005.

¹⁷⁵ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

dreven demonstranten uiteen met geweersalvo's en traangas.¹⁷⁶ Enkele dagen later trokken de *Jeunes Patriotes* de straat op om de verlenging van het mandaat te vieren. Deze bijeenkomst verliep rustig.¹⁷⁷

Van 15 tot 20 januari 2006 organiseerden de *Jeunes Patriotes* gewelddadige demonstraties in Abidjan en in West-Ivoorkust (zie *West-Ivoorkust* voor de gebeurtenissen daar), welke zorgden voor een aanzienlijke verslechtering van de veiligheidssituatie in Ivoorkust aan het begin van het jaar.¹⁷⁸ Ogenschijnlijk protesteerden zij tegen uitlatingen van de GTI dat het mandaat van het parlement niet verlengd zou moeten worden, aangezien het parlement geen democratische legitimiteit kent. De protesten bewezen een goed georganiseerde actie te zijn, voortkomend uit een met opzet verdraaide versie van het communiqué, waarin 'de GTI had besloten om het parlement te ontbinden, wat een inbreuk op de soevereiniteit van het land behelsde'. De demonstraties vormden een inbreuk op resolutie 1633 en het presidentiële decreet van 12 december 2005 inzake het verbod op het houden van straatdemonstraties. Heftige anti-VN sentimenten en aansporingen tot geweld, met name via de RTI en lokale radiostations (zie ook paragraaf 3.3.1), leidden tot plunderingen en vernielingen van goederen en eigendommen. Het hoofdkwartier van ONUCI in Abidjan, de Franse ambassade en het 43^e Infanterie Baltaljon van de Franse marine (onderdeel van de *Licorne* – troepen) werden bestormd en gedurende meerdere dagen herhaaldelijk door de *Jeunes Patriotes* aangevallen. Daadwerkelijke penetratie van de omheining van de VN-basis werd voorkomen door waarschuwingsschoten en traangas. Tientallen blokkades werden opgeworpen, auto's werden in brand gestoken en vier VN-auto's werden vernield. Bijna alle hoofdstraten werden bezet door de demonstranten en scholen en winkels in Abidjan waren voor meerdere dagen gesloten.¹⁷⁹ De situatie werd verergerd door zeer opruiende uitspraken van de voorzitter van de FPI, Pascal Affi Nguessan. Hij zei dat de internationale gemeenschap gefaald had en dat zowel de Franse als VN-troepen het land moesten verlaten. Hij sprak zelfs van een 'grondwettelijke staatsgreep van de internationale gemeenschap'. Bovendien dreigde hij met zijn partij uit de regering en het

¹⁷⁶ Reformatorisch Dagblad, *Protest Ivoorkust na uitstel verkiezingen*, 31 oktober 2005; AP, *Ivory Coast president begins extra year in power despite opposition*, 31 oktober 2005; AP, *Thousands protest Ivory Coast president's extended government mandate*, 30 oktober 2005; IRIN, *Thousands rally to demand Gbagbo quit power*, 30 oktober 2005.

¹⁷⁷ AP, *Ivory Coast loyalist militants rally to celebrate extension*, 2 november 2005.

¹⁷⁸ S/2006/222.

¹⁷⁹ S/2006/222; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 20; UN News Service, *Protesters gather outside UN Mission in Côte d'Ivoire*, 16 januari 2006; ANP/RTR, *Betogers betreden VN-basis Ivoorkust*, 17 januari 2006; DPA, *Youths in Ivory Coast set UN cars on fire*, 17 januari 2006; BBC News, *Ivorian party quits peace process*, 17 januari 2006; AFP, *Gbagbo urges Ivorians to end street violence*, 19 januari 2006; Reuters, *Pressure mounts on Ivory Coast leader to halt riots*, 18 januari 2006.

vredesproces te stappen.¹⁸⁰ *Jeunes Patriotes*-leider Blé Goudé deed er een schepje bovenop door de Fransen aan te wijzen als het kwade genius achter het plan om het parlement te ontbinden.¹⁸¹ De militaire vleugel van de FN, de *Forces Armées des FN*, liet bij monde van Soumaila Bakayoko weten de demonstraties te zien als ‘een manoeuvre om het vredesproces te destabiliseren’.¹⁸² De directe dreiging voor VN-personeel leidde tot tijdelijke hervestiging van de in Abidjan en West-Ivoorkust gestationeerde personeelsleden naar veiligere plekken.¹⁸³

Er volgden meerdere oproepen tot kalmte, onder andere van de Ivoriaanse minister van Binnenlandse Zaken en de Secretaris-Generaal van de VN.¹⁸⁴ *Human Rights Watch* waarschuwde voor de gevolgen voor de burgers indien het geweld verder uit de hand zou lopen.¹⁸⁵ Op 18 januari werd de Nigeriaanse president Obasanjo, ingevlogen om de situatie de kalmeren. In een gezamenlijke verklaring riepen de presidenten Gbagbo en Obasanjo alle partijen op om de gewelddadigheden onmiddellijk te staken. In de verklaring werd tevens medegedeeld dat de GTI niet het mandaat had (gehad) om het parlement te ontbinden.¹⁸⁶ Een dag na de interventie van Obasanjo kwamen de demonstraties tot een einde, mede na een flinke waarschuwing van de VN-Veiligheidsraad en de oproep van Blé Goudé om de blokkades op te heffen en de straten te ontruimen.¹⁸⁷

Naar aanleiding van deze rellen heeft de VN eindelijk, voor de eerste keer, gebruik gemaakt van de mogelijkheid om op basis van resolutie 1572 uit 2004 (verlengd op 15 december 2005) tegen individuen, die een bedreiging vormen voor het vredesproces, sancties in te stellen. De resolutie voorziet in een reisverbod en in de

¹⁸⁰ S/2006/222; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 21; AFP, *Ivory Coast crowds storm UN base, Gbagbo party quits government*, 17 januari 2006; IRIN, *Anti-UN protests snag Abidjan for second day*, 17 januari 2006; BBC News, *Ivorian party quits peace process*, 17 januari 2006.

¹⁸¹ Volkskrant, *Ivoriaanse president Laurent Gbagbo speelt alles of niets*, 19 januari 2006.

¹⁸² AFP, *Gbagbo urges Ivorians to end the street violence*, 19 januari 2006; IRIN, *Tensions ease as Young Patriots call end to anti-UN protests*, 19 januari 2006.

¹⁸³ S/2006/222; IRIN, *Five dead in clashes with UN peacekeepers in 'wild west'*, 18 januari 2006; IRIN, *UN blue helmets preparing to return to west after January riots*, 9 maart 2006.

¹⁸⁴ S/2006/222; Le Monde, *La Côte d'Ivoire s'enforce dans la crise, l'ONU préoccupée*, 18 januari 2006; BBC News, *Plea for calm after Ivorian riots*, 17 januari 2006.

¹⁸⁵ HRW, *Ivorian government must rein in militias*, 19 januari 2006.

¹⁸⁶ S/2006/222; AFP, *Gbagbo urges Ivorians to end the street violence*, 19 januari 2006; IRIN, *Tensions ease as Young Patriots call end to anti-UN protests*, 19 januari 2006.

¹⁸⁷ S/2006/222; Security Council Document SC/8612, Security Council condemns attacks against ONUCI, demands immediate end to violence, hate messages in media, 19 januari 2006; IRIN, *Tensions ease as Young Patriots call end to anti-UN protests*, 19 januari 2006; IRIN, *Anti-UN protesters refuse to budge despite president's plea for calm*, 19 januari 2006; AFP, *Barricades down as order restored in Abidjan*, 20 januari 2006; IRIN, *Calm returns after four days of riots against UN, French peacekeepers*, 20 januari 2006.

bevriezing van tegoeden van deze personen.¹⁸⁸ Op 7 februari 2006 werden Blé Goudé en Eugene Djué van de *Jeunes Patriotes* en Martin Kouakou Fofié van de FN onderwerp van een dergelijke sanctie voor de periode van een jaar.¹⁸⁹ Goudé en Djué worden verantwoordelijk gehouden voor het oproepen tot geweld jegens VN-personeel en –eigendom, het leidinggeven dan wel deelnemen aan geweldsdelicten begaan door milities, inclusief mishandeling, verkrachting en buitengerechtelijke moorden en worden mede daarom gezien als bedreiging voor het vredesproces.¹⁹⁰ In tegenstelling tot eerdere dreigingen met een nieuwe golf van geweld tegen ONUCI-personeel en –eigendom, riepen de leiders van de *Jeunes Patriotes* hun aanhang op om niet te reageren na de bekendmaking van de sancties jegens hen.¹⁹¹ Djué zelf reageerde nog wel met de mededeling dat de sanctie onrechtvaardig en ineffectief is.¹⁹² Fofié, bevelhebber van de FN in de Korhogo-zone in Noord-Ivoorkust, was weliswaar niet betrokken bij de rellen, maar heeft zijn sanctie te wijten aan vermeende betrokkenheid bij de rekrutering van kindsoldaten, dwangarbeid, willekeurige arrestaties, buitengerechtelijke moorden en grove mensenrechtenschendingen begaan door manschappen onder zijn leiding.¹⁹³

Naar aanleiding van de start van het identificatieproces (17 juli 2006) organiseerden de *Jeunes Patriotes* en andere pro-Gbagbo-milities meerdere gewelddadige demonstraties met dodelijke slachtoffers in Abidjan en in andere steden in Zuid- en West- Ivoorkust. In Abidjan, Agboville, Dimbokro en Duékoué werden blokkades opgeworpen en autobanden in brand gestoken. Bovendien werden potentiële deelnemers aan het identificatieproces geïntimideerd. De politie moest traangas gebruiken om de menigte uiteen te drijven.¹⁹⁴ Na oproepen van zowel president Gbagbo als *Jeunes Patriotes*-leider Blé Goudé ontmantelden de jongeren op 20 juli de blokkades.¹⁹⁵ Enkele dagen daarna hervatten de gewelddadigheden zich echter. In Grand-Bassam, een toeristische plaats net buiten Abidjan, kwam één persoon om het leven na een botsing tussen de met bussen gearriveerde *Jeunes Patriotes* en jongeren die de oppositie steunen. Ook in Divo waren volgens ooggetuigen na enkele dagen van botsingen tussen pro-Gbagbo-jongeren en veiligheidstroepen meerdere doden te betreuren. De Secretaris-

¹⁸⁸ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1572, 15 november 2004; Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1643, 15 december 2005.

¹⁸⁹ Security Council Press Statement, *Security Council Committee concerning Côte d'Ivoire issues list of individuals*, SC/8631, 7 februari 2006.

¹⁹⁰ IRIN, *Profiles of three Ivorians facing UN sanctions*, 8 februari 2006.

¹⁹¹ S/2006/222; Reuters, *Abidjan calm in hours before sanctions in Ivory Coast*, 7 februari 2006.

¹⁹² AFP, *UN sanctions "unjust, ineffective", Ivorian patriot*, 8 februari 2006.

¹⁹³ S/2006/222; AFP, *UN sanctions "unjust, ineffective", Ivorian patriot*, 8 februari 2006; IRIN, *Profiles of three Ivorians facing UN sanctions*, 8 februari 2006.

¹⁹⁴ IRIN, *Pro-Gbagbo youths threaten key pre-election ID handout*, 17 juli 2006; IRIN, *Youths block streets, halt citizenship hearings*, 19 juli 2006.

¹⁹⁵ IRIN, *Youths dismantle barricades; working group to meet*, 20 juli 2006.

Generaal van de VN beschuldigde de FPI van het uiten van opruiende teksten, maar gaf net als premier Banny aan dat het identificatieproces doorgang zal vinden. Gbagbo daarentegen beschuldigde de Secretaris-Generaal van partijdigheid omdat deze zijn kritiek alleen richt op zijn aanhangers en niet op de rebellen in het noorden die niet willen ontwapenen.¹⁹⁶

Op 2 januari 2006 werd een militaire basis in het Akouédou district in Abidjan aangevallen door een groep gewapende personen, resulterend in tien doden. Achteraf werden 34 personen gearresteerd. Deze aanval volgde een meer kleinschalige aanval op het basiskamp van de Gendarmerie, het Agban kamp, in Abidjan, op 1 december 2005. Deze aanval kende geen slachtoffers. De identiteit van de daders en hun motieven blijven, ook na onderzoek van de regering, onduidelijk. Men vermoedt echter dat het ging om opstandige soldaten die ontevreden zijn over betalingsvoorwaarden. De aanvallen verhoogden de spanningen onder de bevolking, vooral in Abidjan.¹⁹⁷

Gedurende de verslagperiode was er sprake van een toename in geweld jegens oppositieleden.¹⁹⁸ Zo werd de minister voor Infrastructuur, Patrick Achi (PDCI) tijdens een bezoek aan de campus in februari 2006, aangevallen door studenten behorende tot de *Fédération estudiantine et scolaire de la Côte d'Ivoire* (FESCI), een studentenorganisatie loyaal aan president Gbagbo. De minister voor Stedelijke Zaken, Aanbouw en Behuizing, Marcel Amon Tanoh (RDR), werd eind februari in zijn kantoor bezocht door enkele *Jeunes Patriotes* naar aanleiding van een bureaucratisch conflict op het ministerie met een FPI-lid.¹⁹⁹

West-Ivoorkust

Algemeen

De veiligheidssituatie in West-Ivoorkust wordt gekenmerkt door voortdurend geweld en een – vooral in begin 2006 – verslechterende veiligheids- en mensenrechtensituatie.²⁰⁰ Het westen, met name het gebied ten westen en noordwesten van Guiglo, is het toneel van etnische spanningen en conflicten, waarbij geregeld doden vallen. De spanningen doen zich doorgaans voor tussen leden van de Gueré- en Wobè-gemeenschappen enerzijds, veelal aanhangers van

¹⁹⁶ IRIN, *More violence surrounding identification programme*, 26 juli 2006; IRIN, *Protests leave at least one dead in west*, 24 juli 2006; IRIN, *Pro-Gbagbo youths threaten key pre-election ID handout*, 17 juli 2006.

¹⁹⁷ S/2006/222; EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 18; AP, *Gunfire reported briefly around military camp*, 2 december 2005; BBC News, *City calm after Ivory Coast raid*, 2 december 2005; IRIN, *New attacks on military camps in Abidjan*, 2 januari 2006; ANP/AFP, *Militairen Ivoorkust onder vuur*, 2 januari 2006; BBC News, *Ivorian military base 'attacked'*, 2 januari 2006.

¹⁹⁸ S/2006/222.

¹⁹⁹ EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 22.

²⁰⁰ S/2006/2; S/2006/222.

president Gbagbo, en leden van de Dioula-, Yacouba- en Senoufo-bevolkingsgroepen en West-Afrikaanse migranten anderzijds. Vooral in Duékoué, Guiglo en Toulepleu is vaak sprake van geweld. Ook geschillen over grondbezit komen regelmatig voor.²⁰¹

Het civiele bestuur in heel West-Ivoorkust werd na gewelddadigheden van begin juni 2005 opgeschort. De prefecten en onder-prefecten zijn vervangen door negentien officieren van de FANCI, de Gendarmerie en de politie, aangestuurd door een militair gouverneur, kolonel Guié Globo.²⁰² Volgens de Secretaris-Generaal van de VN droeg het militair bestuur bij aan het ‘herstel van een mate van veiligheid’.²⁰³

Volgens de *International Crisis Group* spelen de economische neergang en de aanwezigheid in West-Ivoorkust van jonge mannen die in de steden zijn opgeleid, maar door gebrek aan perspectief op een baan naar hun geboortedorpen zijn teruggekeerd, een belangrijke rol in deze situatie. Teneinde de zeggenschap over en het vruchtgebruik van het land van hun ouders zeker te stellen of terug te krijgen, stimuleren sommige van deze mannen bij terugkeer in het dorp van herkomst de al sluimerende etnische spanningen tussen zowel Ivoriaanse bevolkingsgroepen onderling als tussen Ivorianen en niet-Ivorianen, zoals de Burkinabé (zie ook paragraaf 3.4.2).²⁰⁴

Incidenten

Van 15 tot 20 januari 2006 organiseerden de *Jeunes Patriotes* gewelddadige demonstraties in Abidjan (zie *Abidjan en Zuid-Ivoorkust*) en in het westen van het land. De door haatmedia aangespoorde menigtes zorgden voor plunderingen en vernielingen van goederen en eigendommen van zowel de VN als andere humanitaire organisaties in de steden Daloa, San-Pédro en Duékoué, maar het meest heftig in Guiglo.²⁰⁵ Daar werd de VN-basis door zo'n 1000 demonstranten bestormd. De Bengalese blauwhelmen werden gedwongen de Bengalese en de VN-vlag te strijken en de vlag van Ivoorkust te hijsen. Enkele VN-kantoren werden in brand gestoken en andere eigendommen werden geplunderd en/of

²⁰¹ S/2006/2; EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, juni 2005.

²⁰² Jeune Afrique/L'Intelligent, *Gbagbo et l'armée – Qui menace qui?*, 14-27 augustus 2005

²⁰³ S/2005/604.

²⁰⁴ In Ivoorkust wordt zeggenschap en vruchtgebruik van land nog vaak op basis van afstamming doorgegeven. Elke ‘niet-autochtone’ bewoner van een dorp (dat kunnen zowel Ivorianen van een andere bevolkingsgroep zijn, als niet-Ivorianen, zoals de Burkinabé) werd gezien als ‘vreemde’ die niet zomaar land kon bezitten. Bij terugkomst zien de jongeren dat ‘hun’ land wegens de oorlog of om economische redenen gebruikt wordt door een ‘vreemde’. Door in te spelen op de oude tradities (en met de in de grote steden geleerde notie van ‘*ivorité*’ in het achterhoofd), wordt geprobeerd het land terug te krijgen; ICG, *Côte d'Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004.

²⁰⁵ S/2006/222.

vernietigd. De Bengalesen werden genoodzaakt zichzelf te verdedigen en losten meerdere schoten.²⁰⁶ Vijf mensen vonden daarbij de dood en tien raakten gewond. Ongeveer 200 à 300 blauwhelmen waren genoodzaakt 18 januari te evacueren richting de Vertrouwenszone, de volgende dag gevolgd door ongeveer 600 blauwhelmen uit de steden Blolequin, Duékoué en Toulepleu.²⁰⁷ Kantoren en andere eigendommen van (VN-) hulporganisaties in Guiglo werden geplunderd en vernield. Het zou gaan om kantoren van IOM, UNHCR, UNICEF, FAO, OCHA en *Save the Children*. Personeel van deze organisaties werd mishandeld en verjaagd uit hun huizen, die vervolgens vernield werden. Zij waren genoodzaakt hun standplaats te verlaten.²⁰⁸ In de andere steden werden blokkades opgeworpen en lag het economisch verkeer zo goed als stil.²⁰⁹ In San-Pédro gooiden demonstranten brandbommen naar het ONUCI-politiegebouw.²¹⁰

De evacuatie van de VN-blauwhelmen uit West-Ivoorkust leidde volgens de Secretaris-Generaal van de VN, maar ook volgens FN-woordvoerder Sidiki Konate, tot een onzekere veiligheidsituatie voor de burgers die de blauwhelmen behoren te beschermen. Ruim 14.000 ontheemden, vluchtelingen en etnische minderheden werden onbeschermd achter gelaten.²¹¹ UNICEF waarschuwde voor een toename in de rekrutering van voormalig kindsoldaten.²¹²

Rond de steden Bouenneu en Zouan Hounien deden zich tussen 26 februari en 2 maart 2006 enkele incidenten tussen de Franse *Licorne*-troepen en de FANCI voor. De incidenten leken opzettelijke pogingen om de bewegingsvrijheid van de Fransen te belemmeren. De Fransen rapporteerden over treiteringen en gewapende pogingen van FANCI-soldaten om de Vertrouwenszone binnen te vallen. Op een gegeven moment werd een Frans patrouilleteam zelfs onder schot gehouden toen

²⁰⁶ ONUCI is op basis van Hoofdstuk VII van het VN Handvest gemachtigd om zichzelf en de lokale bevolking te beschermen indien men direct wordt aangevallen. Zie ook het mandaat van ONUCI in S/RES/1528.

²⁰⁷ S/2006/222; BBC News, *Ivorian party quits peace process*, 17 januari 2006; IRIN, *Anti-UN protests snag Abidjan for second day*, 17 januari 2006; IRIN, *Five dead in clashes with UN peacekeepers in 'wild west'*, 18 januari 2006; IRIN, *Five killed, peacekeepers beat retreat on third day of anti-UN protests*, 18 januari 2006; AFP, *UN troops pull out of two west Ivory Coast towns*, 18 januari 2006; IRIN, *Anti-UN protesters refuse to budge despite president's plea for calm*, 19 januari 2006.

²⁰⁸ S/2006/222; IRIN, *Five dead in clashes with UN peacekeepers in 'wild west'*, 18 januari 2006; IRIN, *Five killed, peacekeepers beat retreat on third day of anti-UN protests*, 18 januari 2006.

²⁰⁹ IRIN, *Anti-UN protests snag Abidjan for second day*, 17 januari 2006.

²¹⁰ HRW, *Ivorian government must rein in militias*, 19 januari 2006.

²¹¹ S/2006/222.

²¹² UNICEF, *Former child soldiers still at risk as instability continues in Côte d'Ivoire*, 22 februari 2006.

het een onderdeel van de FANCI de Vertrouwenszone in begeleidde.²¹³ Inwoners van Bouenneu rapporteerden dat zij lastig werden gevallen door FANCI-soldaten op verdenking van steun aan *Licorne*. Een bijeenkomst tussen de bevelhebbers van ONUCI en *Licorne* en de stafchef van FANCI verminderde de spanningen.²¹⁴

Tijdens de verslagperiode hebben zich geen noemenswaardige incidenten langs de grens met Liberia en Guinee voorgedaan. Er zijn echter aanhoudende berichten over rekrutering van Liberiaanse oud-strijders en kinderen (*zie paragraaf 2.3.1*).²¹⁵

Noord-Ivoorkust

In Noord-Ivoorkust is noch sprake van een centraal gezag noch van een functionerend overheidsbestuur.²¹⁶ In militaire zin hebben de FN nog redelijk controle over de door hen bezette gebieden. Van civiel bestuur is echter nauwelijks sprake. Er functioneren in FN-gebied slechts enkele scholen en ziekenhuizen.²¹⁷

Mensenrechtenschendingen vormen nog steeds het grootste probleem in Noord-Ivoorkust. Gedurende de verslagperiode was sprake van afpersing, willekeurige belastingheffing, ontvoering en standrechtelijke executies van burgers. De situatie in het noorden wordt gekenmerkt door kleine groepjes ongecontroleerde, gewapende elementen die bij wegversperringen (*barrages civils*) op de toegangswegen en in de steden geld afpersen van voorbijgangers.

De politiek vertegenwoordiger van ONUCI in Bouaké verklaarde in het Franse tijdschrift *Jeune Afrique/L'Intelligent* dat op economisch gebied sprake is van verpaupering, maar dat op veiligheidsgebied de situatie verbetert.²¹⁸ *Human Rights Watch* berichtte in mei 2005 dat niet altijd sprake is van effectieve bevelvoering of controle over FN-strijders.²¹⁹ Volgens een militair waarnemer heerst in Noord-Ivoorkust een klimaat van straffeloosheid.²²⁰

²¹³ S/2006/222; IRIN, *French peacekeepers complain of harassment by Ivorian army*, 2 maart 2006.

²¹⁴ S/2006/222.

²¹⁵ S/2006/2; UNICEF, *Former child soldiers still at risk as instability continues in Côte d'Ivoire*, 22 februari 2006.

²¹⁶ EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, juni 2005; *Jeune Afrique/L'Intelligent*, *Bienvenue en zone rebelle*, 4-10 december 2005.

²¹⁷ *Jeune Afrique/L'Intelligent*, *Bienvenue en zone rebelle*, 4-10 december 2005; EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, juni 2005.

²¹⁸ *Jeune Afrique/L'Intelligent*, *Bienvenue en zone rebelle*, 4-10 december 2005.

²¹⁹ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

²²⁰ IRIN, *For some, cleanup drive cannot cleanse the name of Korhogo's top rebel*, 29 maart 2006.

Vertrouwenszone

Algemeen

VN-Secretaris-Generaal Annan noemde de veiligheidssituatie in de Vertrouwenszone in juni 2005 door de ‘voortdurende wetteloosheid’ een bron van ‘ernstige zorg’.²²¹ Er is sprake van gespannen verhoudingen tussen leden van ‘Ivoriaanse’ etnische groepen en leden van immigrantengemeenschappen.²²² De BBC berichtte in mei 2005 dat volgens VN-medewerkers in de Vertrouwenszone geen dag voorbij gaat zonder ernstige mensenrechtenschendingen.²²³

Leden van de FANCI en de FN zijn gedurende de verslagperiode voortdurend de Vertrouwenszone binnengedrongen, ook al is hen dit niet toegestaan.²²⁴ Een aantal van deze strijders is betrokken bij banditisme en andere criminele activiteiten in de Vertrouwenszone.²²⁵ ONUCI heeft niet genoeg manschappen om de hele zone met patrouilles te bestrijken.²²⁶ De Vertrouwenszone kent mede daardoor een hoog misdaadcijfer. Gewapende overvallen, mishandeling en moord zijn de meest gerapporteerde misdrijven.²²⁷

Incidenten

Tussen 27 april en 3 mei 2006 zijn vijf personen gedood en tenminste vijftien personen gewond geraakt in zes dorpen rond Bangolo. Hierdoor probeerden 4000 personen deze dorpen te ontvluchten. Op 28 april ontdekten Licorne-troepen in dezelfde regio, in Blédi, zeven lichamen. Het wordt vermoed dat deze sterfgevallen gerelateerd zijn aan etnische spanningen en strijd over landbouwgrond, alsmede aan activiteiten van de militiegroep *Cocotaye*.²²⁸

2.3.3 Ontwapening/Bewapening

De positieve politieke ontwikkelingen (*zie paragraaf 2.2*) leidden deze verslagperiode ook tot hervatting van de gesprekken op militair gebied. Zowel de FAFN als de FANCI hebben troepen teruggetrokken en na meerdere mislukte deadlines is aan het einde van de verslagperiode een voorzichtig begin gemaakt met de ontwapening.

²²¹ S/2005/398.

²²² S/2005/398.

²²³ BBC News, *Ivory Coast's zone of no confidence*, 18 mei 2005.

²²⁴ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1609, 24 juni 2005; S/2006/2.

²²⁵ S/2006/2.

²²⁶ BBC News, *Ivory Coast's 'Wild West'*, 8 februari 2005.

²²⁷ S/2006/532.

²²⁸ S/2006/532.

Ontwapening Forces Armées des Forces Nouvelles, FANCI en milities

Op de bijeenkomst van de belangrijkste politieke leiders op 28 februari 2006 werd besloten om het verkiezings- en ontwapeningsproces simultaan uit te voeren (zie paragraaf 2.2). Dit werd gezien als een doorbraak, met name vanwege het feit dat partijen in het verleden juist het één als voorwaarde voor het ander stelden en de beide processen daardoor meerdere keren zijn uitgesteld.²²⁹ Op 26 maart werd Generaal Gaston Koné benoemd tot Coördinator voor het Nationale Programma voor Ontwapening, Demobilisatie en Reïntegratie (DDR). Alle partijen verwelkomden zijn benoeming en benadrukten hun bereidheid om vooruitgang te boeken in het DDR-proces.²³⁰ De legertop van de FAFN en de FANCI kwam vanaf april 2006 meerdere keren bijeen.²³¹ De gesprekken gingen vooral over de technische aspecten van ontwapening en demobilisatie en de daaraan gerelateerde zorgen van beide partijen. Een ander onderwerp betrof de samenvoeging van de beide legers na demobilisatie en de achterstallige betalingen aan de FN-rebellen. Een tijdschema voor het DDR-proces werd nooit bekend gemaakt, maar men benadrukte nogmaals dat het ontwapeningsproces simultaan met het identificatieproces moest verlopen.²³² De president twijfelde nog over zijn standpunt hierin: op 18 april gaf de president aan dat de rebellen toch eerst ontwapend moesten worden om vervolgens op 29 april toch weer zijn steun te geven aan het plan van februari.²³³ Simone Gbagbo was daarentegen zeer duidelijk: 'Beide processen zullen nooit tegelijk plaatsvinden. Het is onmogelijk dat buitenlanders, die schuldig zijn aan de moord op Ivorianen de Ivoriaanse nationaliteit krijgen'.²³⁴

Op 18 mei, dezelfde dag waarop een *pilot* identificatieprogramma werd gestart (zie paragraaf 2.2), maakte de FANCI bekend dat het, zoals afgesproken, begonnen was met de hergroepering en terugtrekking van zijn troepen richting verzamelpunten ter voorbereiding op ontwapening. De FAFN gaf te kennen daarmee pas te beginnen als de legertop een overeenkomst had bereikt over de

²²⁹ Zie algemeen ambtsbericht Ivoorkust november 2005; S/2006/222; IRIN, *Storms still brewing over disarmament*, 28 april 2006.

²³⁰ EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, juni 2006.

²³¹ Zie onder andere EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, juni 2006; Reuters, *Ivory Coast rebels accept offer of military talks*, 30 maart 2006; IRIN, *Rebel, loyalist military chiefs resume talks*, 3 april 2006; IRIN, *Disarmement talks on track at last*, 4 april 2006; en hierna volgende noten.

²³² EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, juni 2006; IRIN, *Disarmement talks on track at last*, 4 april 2006; IRIN, *Peace talks nudge rivals closer to disarmament*, 10 april 2006; IRIN, *Talks between rebel and government forces fail*, 30 juni 2006.

²³³ IRIN, *President and PM in disarmement stand-off*, 18 april 2006; IRIN, *Storms still brewing over disarmement*, 28 april 2006.

²³⁴ IRIN, *Storms still brewing over disarmement*, 28 april 2006.

praktische details van het DDR-proces.²³⁵ Na een bezoek van Banny aan Noord-Ivoorkust maakte de FAFN enkele dagen later bekend dat de zone-commandanten bijeen waren om de technische aspecten van hun hergroepering te bespreken, waarna op 23 mei ook zij een begin maakten met de terugtrekking van hun manschappen.²³⁶

Na deze eerste stap kwamen partijen op 1 juni overeen de week daarna te starten met de ontwapening en ontmanteling van pro-Gbagbo-militiegroepen.²³⁷ Zoals bekend is dit een voorwaarde voor de FN, waaraan moet zijn voldaan voordat zij zelf de wapens inleveren.²³⁸ Een week later bleek echter dat de milities hun wapens niet in wilden leveren, want ‘niet alle leiders waren namelijk op de hoogte gebracht van de gemaakte afspraken’, aldus een medewerker van de Nationale Commissie voor Ontwapening, Demobilisatie en Reïntegratie.²³⁹ Een nieuwe datum moest worden vastgesteld en deze keer beloofden de militieleiders, waaronder FLGO-leider Maho, op 16 juni te starten met hun ontwapening en ontmanteling.²⁴⁰ Op 16 juni kwam echter geen enkel militielid opdagen voor de speciale ceremonie in Guiglo. Enkele leden vertelden te wachten op instructies van hun leiders, die voor gesprekken in Abidjan zouden zitten. De leiders van de militiegroepen MILOCI en AP-We gaven aan dat hun leden niet kwamen, omdat de Nationale Commissie hen niet serieus nam. Zij hadden de gevraagde jeeps waarmee zij hun leden moesten informeren, namelijk niet ontvangen.²⁴¹ Na tweemaal de deadline te hebben gemist, waren partijen onder leiding van de VN-Secretaris-Generaal en de internationale bemiddelaars overeen gekomen om 31 juli te beginnen met de ontwapening van de militiegroepen.²⁴² Enkele dagen eerder, op 26 juli, leverden 150 militieleden van de AP-Wé in een kampement in Guiglo als eerste hun wapens in, waarmee een voorzichtig begin werd gemaakt met het ontwapeningsproces.²⁴³

²³⁵ AFP, *Ivory Coast government troops readying for disarmament*, 18 mei 2006; AFP, *Last-minute dispute delays Ivory Coast disarmament*, 18 mei 2006; AFP, *Loyalist forces in Ivory Coast claim to have begun retreat*, 20 mei 2006.

²³⁶ S/2006/532; AFP, *Ivory Coast rebel leaders meet to prepare for disarmament*, 22 mei 2006; AFP, *Ivory Coast rebels announce their disarmament strategy*, 23 mei 2006; AFP, *Ivory Coast rebels begin pulling back from frontline*, 23 mei 2006; UN News, *Côte d'Ivoire's armed factions move towards laying down weapons*, UN says, 26 mei 2006.

²³⁷ IRIN, *Warring factions agree on next week start date for disarmament programme*, 1 juni 2006.

²³⁸ Zie voorgaande ambtsberichten, met name het algemeen ambtsbericht Ivoorkust november 2005; S/2006/532; IRIN, *Militias fail to show for disarmament*, 16 juni 2006.

²³⁹ IRIN, *Disarmament of militias postponed*, 8 juni 2006.

²⁴⁰ Reuters, *Ivory Coast militias set new disarmament date*, 8 juni 2006.

²⁴¹ IRIN, *Militias fail to show for disarmament*, 16 juni 2006.

²⁴² S/2006/532; Reuters, *Ivorian government, rebels stick with timetable*, 5 juli 2006.

²⁴³ Reuters, *Ivory Coast militias start disarmament process*, 26 juli 2006; Reuters, *Ivory Coast fighters trade guns for hope*, 27 juli 2006; IRIN, *First militias hand over weapons*, 27 juli 2006.

Het totaal aantal deelnemers zal naar verwachting ruim 49.000 strijders bedragen: 5500 FANCI-soldaten en 42.564 leden van de FN.²⁴⁴ Dit getal ligt bijna 20.000 personen hoger dan een eerdere schatting van de Nationale Commissie voor Ontwapening, Demobilisatie en Reïntegratie, die rekende op 30.000 strijders. Vooral het aantal FN-strijders ligt hoger dan eerder ingeschat.²⁴⁵ Het deelnemersaantal voor de ontwapening van pro-Gbagbo-milities zal ongeveer 12.000 bedragen.²⁴⁶ In Noord-Ivoorkust zijn negen kampen ingericht voor het DDR-proces en in Zuid-Ivoorkust zes.²⁴⁷ Op basis van de vredesakkoorden van Linas-Marcoussis en Pretoria zullen alle FANCI-soldaten die na 19 september 2002 tot het leger zijn toegetreden worden gedemobiliseerd en ontwapend. Onder het DDR-programma hebben zij recht op een bedrag van 940 US Dollar (USD), uit te betalen in drie termijnen. Van de oud-strijders wordt een foto gemaakt en hun vingerafdrukken worden genomen. Tevens ontvangen zij een speciale identiteitskaart. Ze verblijven drie dagen in de kampementen, alwaar zij voedsel, medicijnen en advies voor de toekomst ontvangen.²⁴⁸

De militaire- en politietaken van ONUCI ter ondersteuning van het DDR-proces omvatten onder andere:

- het beveiligen van de kampementen;
- het begeleiden van en/of het voorzien in transport voor voormalig strijders in de DDR-zones;
- het reageren op opschudding in en rond de kampementen, zoals bij rellen en gewelddadige demonstraties;
- het verzorgen van controle- en vernietigingsfaciliteiten voor wapens; en
- zorgen voor een veilige omgeving.²⁴⁹

ONUICI heeft inmiddels 600-FN-leden getraind die verantwoordelijk zullen zijn voor de veiligheid in FN-gebied zodra de demobilisering van FN-leden van start gaat.²⁵⁰

De Wereldbank stelt 80 miljoen USD ter beschikking voor het DDR-proces met de voorwaarden dat de regering een systeem opricht om het bedrag te beheren en dat het voldaan heeft aan achterstallige betalingen aan de Wereldbank.²⁵¹

²⁴⁴ S/2005/398; IRIN, *Disarmement talks on track at last*, 4 april 2006.

²⁴⁵ S/2004/962.

²⁴⁶ IRIN, *Disarmement talks on track at last*, 4 april 2006.

²⁴⁷ S/2005/604.

²⁴⁸ Reuters, *Ivory Coast fighters trade guns for hope*, 27 juli 2006.

²⁴⁹ S/2006/222; ONUCI is op basis van een verklaring van de voorzitter van de VN-Veiligheidsraad in november 2004 bevoegd 'to use all necessary means to carry out fully their mandate in accordance with its resolution 1528 of 27 February 2004', waaronder ook het DDR-programma valt; zie S/PRST/2004/42.

²⁵⁰ S/2006/532.

²⁵¹ S/2006/2; S/2006/222.

Wapenembargo

Op 15 december 2005 verlengde de VN-Veiligheidsraad het in november 2004 ingestelde wapenembargo tegen Ivoorkust met een jaar.²⁵²

In februari 2005 verscheen in de Franse pers het bericht dat het wapenembargo tegen Ivoorkust voortdurend geschonden werd.²⁵³ In de maanden daarna deden zich inderdaad verschillende voorvallen voor waarbij het wapenembargo in het geding was.²⁵⁴ De Franse minister van Defensie sprak in september 2005 van ‘zorgwekkende signalen’ van hergroepering en herbewapening van Ivoriaanse militie.²⁵⁵ Voor zover bekend zijn gedurende de huidige verslagperiode geen berichten verschenen die specifiek betrekking hadden op de schending van het wapenembargo.

2.4 Sociaal-economische situatie

Ivoorkust was tot eind jaren negentig een van de succesverhalen van Afrika. Het succes trok vele arbeidsmigranten met name uit de twee noordelijke buurlanden naar Ivoorkust. Wanbeleid en groeiende etnische tegenstellingen hebben de afgelopen jaren een ernstige politieke en economische crisis doen ontstaan die uitmondde in een burgeroorlog in 2002 en die nog steeds voort woedt.

Als gevolg van deze ernstige crisis is het land op de *Human Development Index* afgeleden naar een van de laagste in de wereld. Ivoorkust nam op de index van 2005, net als het voorgaande jaar, plaats 163 van de 177 in.²⁵⁶ Bijna de helft van de bevolking leeft van minder dan twee dollar per dag, de werkloosheid is hoog, bijna de helft van de bevolking ouder dan 15 jaar is analfabeet en de levensverwachting bij de geboorte bedraagt slechts 46 jaar. Cijfers van het IMF tonen aan dat werkloosheid en armoede toeneemt, net als ondervoeding van kinderen, met name in het noorden.²⁵⁷ In maart 2006 was slechts voorzien in 2% van de 40,5 miljoen USD die volgens de VN in 2006 in Ivoorkust nodig is voor hulpverlening op het gebied van onder meer gezondheidszorg en onderwijs.²⁵⁸

²⁵² Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1643, 15 december 2005.

²⁵³ Jeune Afrique/L’Intelligent, Chirac en panne d’idées, 6-12 februari 2005

²⁵⁴ S/2005/604.

²⁵⁵ AP, *French defense minister warns of ‘worrying signs’ in Ivory Coast*, 2 september 2005

²⁵⁶ UNDP, *Human Development Report 2005*, tabel 1, p. 222. De index is gebaseerd op gegevens uit 2003.

²⁵⁷ IRIN, *Fresh peace hopes as top banker designated interim prime minister*, 5 december 2005.

²⁵⁸ S/2006/222.

In Noord-Ivoorkust leeft 44% van de bevolking beneden de armoedegrens.²⁵⁹ Functionerende rechtbanken en andere overheidsinstellingen zijn er sinds september 2002 afwezig.²⁶⁰ In het noorden en westen is 70% van het medisch personeel vertrokken en is de bevolking aangewezen op medische zorg van het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) en UNICEF. Ivoorkust heeft naar schatting 750.000 HIV/AIDS-geïnfecteerden, waarvan 680.000 volwassenen en 74.000 kinderen (jonger dan 14 jaar).²⁶¹

In februari 2006 hervatte het Nationaal Comité voor Herstel van het Staatsgezag zijn taken na een reorganisatie ter verbetering van diens effectiviteit. In het algemeen zijn gedurende het conflict ongeveer 24.400 ambtenaren ontheemd. In april 2006 waren nog maar 6000 van hen teruggekeerd naar hun plaats van herkomst, voor het grootste deel in het zuidelijke en westelijke deel van Ivoorkust. Ongeveer 20.000 ambtenaren moeten terugkeren naar Noord-Ivoorkust. Middels een *pilot* terugkeerproject van het Comité zijn in maart enkele ambtenaren van het ministerie van Toerisme, de Kamer van Koophandel en docenten van de Universiteit van Bouaké teruggekeerd naar Bouaké.²⁶²

Van openbare voorzieningen is in West- en Noord-Ivoorkust weinig sprake. De gezondheidszorg is volledig in handen van hulpverleningsorganisaties. In het noorden van het land worden de scholen draaiende gehouden door vrijwilligers zonder lerarenopleiding, omdat het merendeel van het onderwijzend personeel, net als het medisch personeel, zijn gevlucht.²⁶³ Sinds het begin van de crisis in 2002 zijn meer dan 700.000 kinderen, met name meisjes, verstoken geweest van basisonderwijs. De FN hebben zich echter voorstander getoond van terugkeer van onderwijzend en medisch personeel naar Noord-Ivoorkust.²⁶⁴ Naar aanleiding van constructieve gesprekken tussen de nieuwe regering en de FN, presenteerde de regering in februari 2006 een voorstel met betrekking tot het onderwijs in Noord-Ivoorkust. Het voorstel voorzag in de opening van het schooljaar op 1 maart 2006. Daardoor konden tussen 27 februari en 4 maart 90.000 studenten eindelijk, na drie

²⁵⁹ S/2005/398.

²⁶⁰ First report of the Secretary General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/443, 2 juni 2004; IRIN, Lost generation feared in Ivorian school chaos, 15 februari 2005 en IRIN, *Unemployed and looking for a way to spend the day? Join the President's men*, 3 februari 2005.

²⁶¹ UNAIDS, *2006 Report on the global AIDS epidemic – Côte d'Ivoire*, 30 mei 2006.

²⁶² S/2006/222; IRIN, *Civil servants begin return to rebel north after three-year absence*, 10 maart 2006.

²⁶³ S/2004/962; IRIN, *Exams at last for 90.000 students left in limbo in rebel territory*, 16 februari 2006; IRIN, *For some, cleanup drive cannot cleanse the name of Korhogo's top rebel*, 29 maart 2006.

²⁶⁴ S/2005/604.

jaar wachten, hun examens afleggen.²⁶⁵ Eind maart opende ook de Universiteit van Bouaké na drie jaar weer haar deuren.²⁶⁶

Het Ivoriaanse conflict kent een belangrijke economische component. Ivoorkust is één van de armste landen ter wereld, ook al is het tegelijkertijd 's werelds grootste cacaoproducent en heeft het zich daarnaast toegelegd op de productie van andere exportgewassen. Het zuidwesten van Ivoorkust, dat onder gezag van de regering staat, vormt van oudsher het hart van de Ivoriaanse koffie-, cacao- en houtproductie, die samen ongeveer 40% van de economie vormen. Het grote aandeel van de landbouw in de economie van het land maakt Ivoorkust kwetsbaar voor externe factoren zoals de wereldmarktprijzen en weersomstandigheden. Ondanks de crisis is de financiële ruimte van de regering niet noemenswaardig verminderd, omdat het land sinds enkele jaren producent en exporteur van olie is geworden. De productie hiervan vindt voornamelijk offshore plaats en heeft nauwelijks te lijden onder het oorlogsgeweld.

Noord-Ivoorkust is economisch altijd achtergebleven bij het zuiden.²⁶⁷ Door de oorlog is Noord-Ivoorkust zo goed als afgesneden van de formele economie. Om eigen inkomsten te verwerven, verboden de FN in januari 2005 het vervoer van katoen, dat alleen in het door de FN gecontroleerde noorden van Ivoorkust wordt verbouwd, naar Zuid-Ivoorkust, dat in handen is van de regering en waar zich de havens bevinden.²⁶⁸ In Ivoorkust vindt informele en illegale handel plaats met landen in de regio, zoals Ghana, Guinee en Liberia, waarbij Ivoriaans cacao, rubber en hout wordt verhandeld tegen eindfabrikaten.²⁶⁹

Op 15 december 2005 stelde de VN-Veiligheidsraad een diamantembargo voor de periode van tenminste een jaar in. Alle landen dienen alle noodzakelijke maatregelen te nemen om de import van ruwe diamanten uit Ivoorkust te voorkomen.²⁷⁰ Volgens een rapport van de VN wordt de opbrengst uit de verkoop van diamanten door de rebellen gebruikt voor militaire aangelegenheden.²⁷¹

²⁶⁵ S/2006/222; IRIN, *After years of delay students in north sit exams*, 28 februari 2006; IRIN, *Exams at last for 90.000 students left in limbo in rebel territory*, 16 februari 2006.

²⁶⁶ IRIN, *University opens in rebel north after three-year closure*, 31 maart 2006.

²⁶⁷ IRIN, *War brings easy profits for some, hardship for others*, 15 december 2005.

²⁶⁸ IRIN, *Rebels block cotton shipments to government-held south*, 27 januari 2005; Jeune Afrique/L'Intelligent, *Bienvenue en zone rebelle*, 4-10 december 2005.

²⁶⁹ EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, maart 2006; Jeune Afrique/L'Intelligent, *Bienvenue en zone rebelle*, 4-10 december 2005; IRIN, *War brings easy profits for some, hardship for others*, 15 december 2005.

²⁷⁰ Resolutie VN Veiligheidsraad, S/RES/1643, 15 december 2005.

²⁷¹ IRIN, *UN extends sanctions to diamond exports*, 16 december 2005.

In juni 2004 schortte de Wereldbank de uitbetalingen aan Ivoorkust op wegens achterstallige aflossing van schulden, hetgeen door de regering als zoveelste voorbeeld van de internationale samenzwering tegen Ivoorkust wordt opgevat.²⁷² De *Poverty Reduction and Growth Facility* van het IMF was sinds het begin van de crisis in Ivoorkust reeds opgeschort en is in april 2005 helemaal komen te vervallen.²⁷³ Ivoorkust kan dus geen aanspraak maken op financiële steun van wereldbank of IMF.²⁷⁴ Eventuele nieuwe financiële regelingen zijn afhankelijk van de vorderingen in het vredesproces.²⁷⁵

Tijdens de gewelddadigheden van begin november 2004 werden veel bedrijven vernield. Ook vertrokken vele (Europese) buitenlanders uit Ivoorkust, hetgeen een aderlating betekende voor de economie. Tenminste tienduizend banen gingen verloren. Het geweld en het vertrek van buitenlanders hadden ook hun weerslag op de humanitaire hulpverlening in het hele land.²⁷⁶

VN- en andere hulporganisaties assisteren in Ivoorkust ongeveer 3,5 miljoen mensen. Van 14 tot 17 februari 2006 bracht Adjunct-Secretaris-Generaal voor Humanitaire Aangelegenheden van de VN, Jan Egeland, een bezoek aan Ivoorkust. Zijn bezoek hield verband met de gewelddadige rellen in West-Ivoorkust in januari 2006 (zie paragraaf 2.3.2). De verplaatsing van personeel van (VN-) hulporganisaties, de vernieling van hun transportmiddelen en de plundering van hulpgoederen zorgden voor een achterstand in de broodnodige humanitaire hulp. Egeland gaf aan dat door dergelijke gewelddadigheden de ruimte voor humanitaire hulp verkleint en dat respect voor humanitaire principes vermindert. De Secretaris-Generaal van de VN heeft middels president Gbagbo een schadevergoeding ter waarde van 3,6 miljoen USD bij de Ivoriaanse autoriteiten neergelegd.²⁷⁷

²⁷² Second report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/697, 27 augustus 2004; ICG, *Côte d'Ivoire: no peace in sight*, 12 juli 2004.

²⁷³ EIU, Country report Côte d'Ivoire, juni 2005.

²⁷⁴ AFP, *IMF won't fund Ivory Coast at war; official*, 14 september 2005; S/2005/604.

²⁷⁵ S/2006/2; EIU, *Country report Côte d'Ivoire*, december 2005, p. 26.

²⁷⁶ S/2004/962; AFP, *'Big' French companies likely to maintain business interests*, 21 november 2004; AFP, *Analysts say recent violence 'knock-out punch' dealt to economy*, 25 november 2004; HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

²⁷⁷ S/2006/222; IRIN, *International panel meets, Egeland winds up visit*, 17 februari 2006; IRIN, *Top UN official meets with authorities after anti-UN violence*, 15 februari 2006; IRIN, *UN's Egeland to visit as food aid resumes in west*, 13 februari 2006; IRIN, *Anti-UN protesters refuse to budge despite president's plea for calm*, 19 januari 2006; UN News Service, *Côte d'Ivoire is calm but hate broadcasts still target peacekeeping forces, UN says*, 20 januari 2006; BBC News, *UN bills Ivory Coast over riots*, 11 februari 2006.

3 Mensenrechten

3.1 Juridische context

3.1.1 Verdragen en protocollen

Ivoorkust is partij bij de volgende verdragen²⁷⁸:

- Het Vluchtelingenverdrag van 1951 (in werking getreden voor Ivoorkust in 1961) en het daarbij behorende Protocol van 1967 (in werking getreden voor Ivoorkust in 1970)
- Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Rassendiscriminatie (in werking getreden voor Ivoorkust in 1973)
- Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (in werking getreden voor Ivoorkust in 1996)
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind (in werking getreden voor Ivoorkust in 1991)
- Internationaal Verdrag voor Economische, Sociale en Culturele Rechten (in werking getreden voor Ivoorkust in 1992)
- Internationaal Verdrag voor Burger- en Politieke Rechten (in werking getreden voor Ivoorkust in 1992), inclusief het eerste Facultatief Protocol waarin het individueel klachtrecht bij het Mensenrechtencomité wordt vastgelegd (in werking getreden voor Ivoorkust in 1997),
- Verdrag tegen Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing (in werking getreden voor Ivoorkust in 1996)
- De vier Geneefse Verdragen uit 1949 betreffende krijgsgevangenen, strijdkrachten ter land en ter zee en burgers in oorlogstijd (in werking getreden voor Ivoorkust in 1961) en de bijbehorende twee Additionele Protocollen uit 1977 betreffende de bescherming van slachtoffers van internationale en niet-internationale gewapende conflicten (in werking getreden voor Ivoorkust in 1988).
- Het Afrikaanse Handvest inzake de Rechten van de Mens en van Volkeren (in werking getreden voor Ivoorkust in 1992), inclusief het bijbehorende Protocol betreffende de Oprichting van een Afrikaans Hof voor de Rechten van de Mens en Volkeren.
- Ottawa Verdrag tegen het gebruik van landmijnen (in werking getreden voor Ivoorkust in 2000).

²⁷⁸

Zie onder andere: website ICRC: www.icrc.org; website Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Rechten van de Mens (UNHCHR): www.unhchr.ch; website Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (UNHCR): www.unhcr.ch; Afrikaanse Unie (AU), Executive Council, *Report of the Interim Chairperson of the Commission on the Status of AU Treaties*, EX/CL/36 (III), 17 juni 2003.

Ivoorkust heeft het Afrikaans Handvest inzake de Rechten en het Welzijn van het Kind uit 1990 niet getekend.

Ivoorkust heeft bij geen enkel verdragsorgaan van de VN op tijd voldaan aan de rapportageplicht.²⁷⁹ De meest recente nakoming van de verdragsverplichting was het rapport van oktober 2002 dat de Ivoriaanse regering indiende bij het Comité inzake het Internationaal Verdrag ter uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD). Dit document behelsde elf rapportages die vanaf 1982 verschuldigd waren.²⁸⁰

Ivoorkust heeft het Statuut van het Internationaal Strafhof wel getekend, maar niet geratificeerd. In februari 2005 gaf Ivoorkust niettemin aan de jurisdictie van het Strafhof te erkennen voor oorlogsmisdaden die sinds september 2002 in Ivoorkust zijn gepleegd.²⁸¹ Volgens de aanklager van het Strafhof hebben de Ivoriaanse autoriteiten ook toestemming gegeven ter plaatse onderzoek te doen.²⁸²

3.1.2 Nationale wetgeving

Grondwet

De grondwet van 2000 bevat een uitgebreide opsomming van mensenrechten. Als onvervreembare rechten worden genoemd: het recht op leven, vrijheid, ontplooiing van de persoonlijkheid en respect voor de waardigheid. Hierna volgen het verbod op onmenselijke behandeling en foltering, de onschendbaarheid van de woning en een aantal sociale rechten zoals het recht op ontwikkeling, toegang tot gezondheidszorg, scholing en cultuur. Tevens zijn het recht op vrije meningsuiting, het recht op vrije verspreiding van ideeën, het recht van vereniging en vergadering, het recht op asiel voor buitenlandse vluchtelingen, vrijheid van oprichting van politieke partijen, recht op staking en vakbonden, recht op vrije en gelijke toegang tot de rechter, het beginsel dat strafvervolgning alleen op basis van de wet kan plaatsvinden en het verbod op arbitraire detenties alle opgenomen in de grondwet.

In de grondwet wordt tegelijkertijd een aantal rechten en vrijheden ingeperkt. De vrijheid van meningsuiting (art. 9) kan worden ingeperkt wanneer deze in strijd

²⁷⁹ For The Record 2003, *The UN Human Rights System, Côte d'Ivoire*, zie www.hri.ca/fortherecord2003/vol2/cotedivoiretb.htm.

²⁸⁰ Comité inzake het Internationale Verdrag ter uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD), Côte d'Ivoire – Reports submitted by State Parties under Article 9 of the Convention, CERD/C/382/Add.2, 1 oktober 2002.

²⁸¹ AP, *Ivory Coast recognizes jurisdiction of International Criminal Court*, 15 februari 2005.

²⁸² IRIN, *Côte d'Ivoire: UN confirms existence of blacklist of human rights abusers*, 31 januari 2005.

komt met de wet, de rechten van anderen, de nationale veiligheid en de openbare orde. Het recht op vrije verspreiding van ideeën (art. 10) wordt ingeperkt door het verbod op propaganda die de ene sociale groep boven de andere doet prevaleren of die aanzet tot raciale of religieuze haat. Het recht op vrije oprichting van politieke partijen (art. 13) wordt beperkt door het verbod op de oprichting van politieke partijen die zijn geschoeid op regionale, confessionele, tribale, etnische of raciale leest.

Naast de genoemde mensenrechten bevat de grondwet een aantal plichten, die betrekking hebben op het zich houden aan de wet, betalen van belasting en zich inzetten voor een beter leefmilieu.

Amnestiewet

In augustus 2003 werd een wet van kracht die voorziet in amnestie voor alle burgers en militairen die sinds 2000 hebben getracht de regering omver te werpen. Vergrijpen, waaronder ook desertie, begaan op 17 en 18 september 2000, 24 tot en met 27 oktober 2000, 4 en 5 december 2000, 7 en 8 januari 2001, 10 februari 2001, en 18 en 19 september 2002 en de daaropvolgende periode vallen onder deze wet. De wet stelt hen die naar het buitenland zijn uitgeweken in staat ongestraft naar Ivoorkust terug te keren.²⁸³ Uitgesloten van amnestie zijn daders van economische vergrijpen, buitenlandse huurlingen en personen die zich schuldig hebben gemaakt aan ‘ernstige schendingen’ van de mensenrechten. Dit laatste wordt in de wet niet nader gedefinieerd, maar aan de rechtspraak overgelaten.²⁸⁴ De misdrijven genoemd in de artikelen 5 tot en met 8 van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof zijn in ieder geval uitgesloten van amnestie, net als schendingen van het Afrikaans Handvest inzake Rechten van de Mens en Volkeren. Tijdens de verslagperiode hebben zich voor zover bekend geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan ten aanzien van de amnestiewet.

Overige wetgeving

Het akkoord van Linas-Marcoussis heeft voor de nationaliteitswetgeving geen ingrijpende gevolgen. Zo blijft de mogelijkheid om twee nationaliteiten te bezitten bestaan (reeds mogelijk onder de Nationaliteitswet 61-415 van 14 december 1961, laatstelijk gewijzigd bij Wet 72-852 van 21 december 1972²⁸⁵). Het

²⁸³ First report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d’Ivoire, S/2003/801, 8 augustus 2003.

²⁸⁴ IRIN, *Parliament approves amnesty law for rebels*, 6 augustus 2003.

²⁸⁵ Artikelen 48–50 Nationaliteitswet 61–415 van 14 december 1961, laatstelijk gewijzigd bij Wet 72-852 van 21 december 1972, geven aan dat indien een Ivoriaans burger vrijwillig een vreemde nationaliteit verkrijgt, hij alleen de Ivoriaanse nationaliteit verliest indien de regering een daartoe strekkende machtiging verleent. Zo ook behoudt de Ivoriaanse echtgenote van een vreemdeling haar Ivoriaanse nationaliteit, tenzij zij hiervan afstand doet en zij de nationaliteit van haar man aan kan nemen (artikel 51 Nationaliteitswet). Derhalve sluit de Nationaliteitswet van 1961 een dubbele nationaliteit niet uit.

regeringsprogramma voegt een grond toe aan de lijst met redenen die leiden tot het verlies van de Ivoiriaanse nationaliteit. Volgens deze wijziging kan de Ivoiriaanse nationaliteit worden verloren, indien men functies in regering of parlement van een ander land heeft vervuld en dit blijft doen niettegenstaande een uitdrukkelijk bevel van de regering van Ivoorkust de functie te beëindigen.²⁸⁶

3.2 Toezicht op naleving van de mensenrechten

In geen van de regio's van Ivoorkust – het regeringsgebied, de Vertrouwenszone en het noorden onder controle van de *Forces Nouvelles* (FN) – worden mensenrechtenschendingen structureel en effectief onderzocht en bestraft.²⁸⁷

Nationaal gouvernementeel

Nadat dit reeds in het vredesakkoord van Linas-Marcoussis was vastgelegd en tijdens de Accra-II-top werd bevestigd, stuurde de Regering van Nationale Verzoening pas in de eerste helft van 2005 het wetsvoorstel inzake de Nationale Mensenrechtencommissie (*Commission Nationale des Droits de l'Homme de la Côte d'Ivoire*, CNDHCI) ter goedkeuring aan het parlement.²⁸⁸ Het was aan het einde van de verslagperiode onduidelijk wat de status van het wetsvoorstel was.

Er is niets bekend over de activiteiten tijdens de verslagperiode van het Nationaal Comité tegen Kinderarbeid.

Nationaal niet-gouvernementeel

In Ivoorkust is een aantal nationale non-gouvernementele mensenrechtenorganisaties actief. De belangrijkste nationale NGO LIDHO (*Ligue Ivoirienne des Droits de l'Homme*) ondervond in het verleden regelmatig hinder bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Zo ontving de oud-voorzitter van LIDHO (Martin Bléou, voormalig minister van Binnenlandse Veiligheid) af en toe telefonische bedreigingen.

In april 2004 publiceerde de MIDH (*Mouvement Ivoirien des Droits Humains*)²⁸⁹ een onderzoeksrapport over het gewelddadige overheidsoptreden rond de verhinderde demonstratie van 25 maart 2004. Na publicatie van het rapport werden de interim-voorzitter en een lid van de MIDH door onbekenden

²⁸⁶ S/2003/99; Artikel 53 Nationaliteitswet 61-415 van 14 december 1961, laatstelijk gewijzigd bij Wet 72-852 van 21 december 1972.

²⁸⁷ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

²⁸⁸ S/2005/398.

²⁸⁹ Afhankelijk van de bron worden zowel de benaming *Mouvement Ivoirien des Droits Humains* als de benaming *Mouvement Ivoirien des Droits de l'Homme* gebruikt voor de MIDH.

geïntimideerd en met de dood bedreigd.²⁹⁰ In december 2004, na publicatie van een rapport over de gebeurtenissen in november 2004, besloot de voorzitter van MIDH onder te duiken.²⁹¹ Er is geen recente informatie bekend over zijn situatie.

De APDH (*Association pour la Protection des Droits de l'Homme*) is de derde mensenrechtenorganisatie in Abidjan. Meer informatie van recente datum is niet voorhanden.

Internationaal

Internationaal toezicht is sinds 19 september 2002 wegens de crisis zeer beperkt mogelijk geweest. Door de VN zijn enkele malen missies van enige dagen in het land uitgevoerd. Zo bracht de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens, Louise Arbour, tussen 6 en 9 juli 2005 een bezoek aan Ivoorkust. Arbour sprak haar zorg uit over de voortdurende en grootschalige schendingen van de mensenrechten en over de cultuur van straffeloosheid die in heel Ivoorkust, en met name in de Vertrouwenszone, heerst. Ook betoonde Arbour zich bezorgd over de erosie van de rechtsstaat in zowel het gebied onder controle van de FN als het gebied waar de regering de dienst uitmaakt.²⁹²

Toezicht op naleving van de mensenrechten vindt tevens plaats in het kader van de periodieke rapportage van de Secretaris-Generaal van de VN over ONUCI. ONUCI initieerde gedurende de verslagperiode mensenrechtenprojecten om de capaciteit van nationale mensenrechtenorganisaties te versterken.²⁹³ Tevens wordt training gegeven aan overheids- en gerechtelijke functionarissen, gericht op het vergroten van de kennis over mensenrechtanaangelegenheden.²⁹⁴

De niet-gouvernementele organisaties *Amnesty International* en *Human Rights Watch* rapporteren geregeld over Ivoorkust. *Amnesty International* heeft gedurende de verslagperiode de Ivoiriaanse regering en de FN enkele keren opgeroepen tot respect voor de mensenrechten. Zowel *Human Rights Watch* als de *International Crisis Group* hebben de VN-Veiligheidsraad opgeroepen conform resolutie 1572 van november 2004 over te gaan tot het opleggen van sancties aan individuen die het vredesproces blokkeren.²⁹⁵ In februari 2006 heeft de VN hieraan gehoor gegeven (zie paragraaf 2.3.2).

²⁹⁰ Amnesty International, *Côte d'Ivoire/Fear for safety/Death threats*, 4 mei 2004.

²⁹¹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

²⁹² OCHA, *Situation Report No. 21*, 2 – 13 februari 2004; IRIN, *UN envoy slams fear and lack of responsibility in media*, 11 februari 2004; S/2005/604.

²⁹³ S/2006/2.

²⁹⁴ S/2006/222.

²⁹⁵ S/RES/1572; HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005; ICG, *Côte d'Ivoire: La paix comme option*, 17 mei 2006.

Het Internationale Strafhof heeft de bevoegdheid om de mensenrechtenschendingen, die sinds 2002 in Ivoorkust zijn gepleegd, te onderzoeken. De aanklager van het Hof kondigde op 28 november 2005 aan in 2006 een missie naar Ivoorkust te zullen ondernemen.²⁹⁶

3.3 Naleving en schendingen

De Secretaris-Generaal van de VN concludeerde in april 2006 dat de mensenrechtensituatie in Ivoorkust verslechtert. In het hele land worden door partijen aan beide zijden van het conflict ernstige mensenrechtenschendingen gepleegd, waarvan de achtergrond vaak is gelegen in politieke of etnische conflicten. Een belangrijke oorzaak van de verslechterende situatie is gelegen in de straffeloosheid die in heel Ivoorkust heerst ten aanzien van mensenrechtenschendingen. Regering noch FN spannen zich in schenders van mensenrechten te vervolgen.²⁹⁷ Mede hierdoor heerst in heel Ivoorkust een sfeer van angst en wantrouwen onder de bevolking.²⁹⁸

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting

De grondwet erkent het recht op vrije meningsuiting, maar de autoriteiten respecteren dit recht in de praktijk niet altijd. Personen met dissidente opvattingen werden gedurende de verslagperiode door leden van de FN, het Ivoriaanse leger en de verschillende milities geïntimideerd.²⁹⁹

De veiligheidsdiensten vallen regelmatig journalisten lastig en mishandelen hen. Kritische journalisten ontvingen doodsbedreigingen van de kant van aanhangers van de regering. Journalisten legden zichzelf gedurende de verslagperiode, mede als gevolg van deze intimidaties, zelfcensuur op. Ook buitenlandse journalisten worden door de autoriteiten lastiggevallen en geïntimideerd. Zo gaf het Franse *Libération* aan dat haar journalisten vaak bij aankomst in Ivoorkust worden ondervraagd door de inlichtingendienst.³⁰⁰

²⁹⁶ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

²⁹⁷ S/2006/222; OCHA, *Protection of civilians, impunity are gravest humanitarian problems in Côte d'Ivoire*, 17 februari 2006; Amnesty International, *Côte d'Ivoire: threats hang heavy over the future*, 26 oktober 2005.

²⁹⁸ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

²⁹⁹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³⁰⁰ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

In de stad Bouna, in FN-gebied, zouden burgers worden gedetineerd als zij zich negatief uitlaten over de FN.³⁰¹ In oktober 2005 werd bekend dat vermeende regeringsspionnen in FN-gebied standrechtelijke zijn geëxecuteerd, gemarteld en langdurig gedetineerd.³⁰² Ook hier zijn journalisten slachtoffer geworden van geweld en intimidaties, waaronder de aanvallen op hun kantoren.³⁰³

Radio is voor veel Ivorianen het belangrijkste medium. Er zijn twee stations van de staatsradio en een aantal private zenders. De staatsradio uit geen kritiek op de regering, maar de uitzendingen over politieke onderwerpen waren in 2005 wel genuanceerder dan voorheen. De private radiostations staan niet onder staatstoezicht, met uitzondering van Radio Nostalgie, dat is gelieerd aan de oppositiepartij RDR. Nationale regelgeving verbiedt dit station de uitzending van politiek commentaar.³⁰⁴ Ivoorkust kent geen private televisiekanalen.³⁰⁵

De grondwettelijk vastgelegde persvrijheid in Ivoorkust is ernstig betuigd. In juni 2004 kondigde de waarnemend minister voor Communicatie, die FN-leider Soro verving, aan dat ter bescherming van staatsbelangen de media in staatshanden voor bepaalde uitingen toestemming van de minister nodig had. Naast deze maatregel, die effectief bleek te zijn, betrachten journalisten zoals gezegd zelfcensuur.³⁰⁶ Veel Ivoriaanse media, met name die in Abidjan, staan onder directe controle van politieke partijen. De berichtgeving van de media was gedurende de verslagperiode vaak gekleurd en opruiend van toon.³⁰⁷ Met name media die sympathiseren met de FPI riepen op tot geweld, uitsluiting en hervatting van de gewapende strijd. In sommige gevallen was de berichtgeving ronduit racistisch van toon en gericht op het aanwakkeren van de etnische conflicten in het land.³⁰⁸ Sommige bronnen spreken in dit kader zelfs van “haat-radio”.³⁰⁹

Gedurende de verslagperiode was er opnieuw sprake van geweld door de pro-Gbagbo-aanhangers tegen de media. Op 16 januari 2006 vielen *Jeunes Patriotes*

³⁰¹ IRIN, *Divided by war, silenced by fear*, 10 maart 2005.

³⁰² IRIN, *Killings, torture and rape go unpunished on both sides of the frontline*, 13 oktober 2005; HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

³⁰³ Amnesty International, *Côte d'Ivoire: threats hang heavy over the future*, 26 oktober 2005.

³⁰⁴ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³⁰⁵ BBC News, *Country profile Ivory Coast*, 7 oktober 2005.

³⁰⁶ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³⁰⁷ IRIN, *Using the media to orchestrate violence*, 26 januari 2006.

³⁰⁸ S/2006/222.

³⁰⁹ Amnesty International, *Côte d'Ivoire: journalists threatened with death and rape in full view of the Ivorian security forces*, 19 januari 2006; UN News, *Côte d'Ivoire: UN warns of worrying rights situation, with media fanning hatred*, 17 maart 2006.

het radio- en televisiestation RTI binnen, om te protesteren tegen uitlatingen van de GTI dat het mandaat van het parlement niet verlengd zou moeten worden (zie paragraaf 2.3.2). De alom aanwezige veiligheidsdiensten ondernamen geen poging de aanval te voorkomen. Aanwezige journalisten werden mishandeld en ernstig bedreigd.³¹⁰ De uitzending werd overgenomen en via de ether werden televisiekijkers opgeroepen zich bij de demonstratie aan te sluiten. De top van de RTI werd gezegd dat zij ontslagen zouden worden als ze niet zouden meewerken.³¹¹ De RTI kon op 20 januari de normale uitzendingen hervatten, nadat onder meer de Veiligheidsraad de inval scherp had veroordeeld.³¹² Ook de lokale media kwamen onder druk te staan. In Daloa werd het lokale radiostation Tehrato aangevallen en zwaar beschadigd door aanhangers van de regering, nadat de journalisten daar hadden geweigerd een boodschap van de *Jeunes Patriotes*, die opriep tot geweld tegen de VN-troepen, uit te zenden.³¹³

Legerchef Mangou dreigde eind augustus 2005 kranten die ‘niet in het landsbelang’ werken, te verbieden.³¹⁴ ONUCI ontvangt voortdurend berichten over mishandeling van journalisten en confiscatie en vernietiging van oppositiekranten door FANCI-soldaten.³¹⁵

Op 12 mei 2006 kreeg *Radio France Internationale* van de Nationale Commissie voor Audiovisuele Communicatie toestemming de uitzendingen via FM te hervatten. De uitzendingen werden op 15 juli 2005 opgeschort wegens ‘onprofessionele behandeling’ van het nieuws.³¹⁶

In FN-gebied zijn pro-regeringskranten verkrijgbaar. De FN staan ook uitzendingen van de staatstelevisie en –radio toe.³¹⁷

Op 11 januari 2006 werd in de buurt van Parijs Jean-Tony Oulaï, kapitein in het Ivoiriaanse leger, gearresteerd op verdenking van betrokkenheid bij de ontvoering van en de vermeende moord op de Frans-Canadese journalist Guy-André Kieffer

³¹⁰ Amnesty International, *Côte d'Ivoire: journalists threatened with death and rape in full view of the Ivorian security forces*, 19 januari 2006.

³¹¹ IRIN, *Using the media to orchestrate violence*, 26 januari 2006.

³¹² Reporters Without Borders, *A week of terror for the press as Young Patriots impose their law*, 25 januari 2006.

³¹³ S/2006/222; IRIN, *Using the media to orchestrate violence*, 26 januari 2006.

³¹⁴ IRIN, *Ceremony to mark dismantling of militias falls flat*, 25 augustus 2005; RFI, *UN calls for freedom of press to be respected in Côte d'Ivoire*, 25 augustus 2005.

³¹⁵ S/2005/604.

³¹⁶ S/2005/604; Reporters Without Borders, *Ban on FM broadcasting by RFI lifted after 10 months*, 16 mei 2006.

³¹⁷ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

(april 2004), die regelmatig publiceerde over corruptie in Ivoorkust.³¹⁸ De laatste persoon die Kieffer voor diens verdwijning ontmoette, is Michel Legré, een zakenman en tevens zwager van FPI-fractievoorzitter en presidentsvrouw Simone Gbagbo. Nadat Legré aan een Franse onderzoeksrechter namen had genoemd van hooggeplaatste personen die betrokken zouden zijn bij de verdwijning van Kieffer, werd hijzelf door de Ivoriaanse autoriteiten aangeklaagd voor ontvoering van en moord op Kieffer en voor smaad. Frankrijk heeft Ivoorkust gevraagd Legré in Frankrijk nader te horen, maar het onderzoek naar het lot van de journalist lijkt stil te liggen.³¹⁹

De VN-radiozender ONUCI FM, die als oogmerk het uitzenden van objectieve en verzoenende programma's heeft, is inmiddels te ontvangen in Abidjan, Daloa, Korhogo, Bouaké, Bouna en Daoukro. Daarnaast beschikt de radiozender over een mobiele unit, waarmee live programma's vanuit het veld kunnen worden uitgezonden.³²⁰

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

De grondwet voorziet in de vrijheid van vergadering, maar in de praktijk respecteerden de autoriteiten dit recht niet altijd.

Het verbod op demonstraties op de openbare weg in Abidjan, dat sinds 13 december 2005 van kracht is, is op 14 juni 2006 met een periode van zes maanden verlengd.³²¹ Manifestaties moeten drie dagen van tevoren worden aangemeld bij het ministerie van Veiligheid of het ministerie van Binnenlandse Zaken. De autoriteiten verbieden sommige bijeenkomsten met een verwijzing naar de openbare orde.³²² Volgens een presidentiële verordening moeten bijeenkomsten op universiteitscampussen nadrukkelijk vooraf worden goedgekeurd.³²³

³¹⁸ Het lichaam van Kieffer is nooit gevonden. Reporters Without Borders, *Ivorian army captain arrested in France on suspicion of kidnapping Kieffer*, 3 februari 2006; Libération (Fr.), *Affaire Kieffer: un officier ivoirien arrêté*, 2 februari 2006.

³¹⁹ Jeune Afrique/L'Intelligent, *French judges in Kieffer case start to pressure regime officials*, 21 februari 2005; CJP, *Ivory Coast: key witness charged in case of missing journalist*, 2 juni 2004; Jeune Afrique/L'Intelligent, *Simone Gbagbo – La Pasionaria de Cocody*, 26 december 2004 - 8 januari 2005; Amnesty International, *Côte d'Ivoire: one year after his kidnapping, the fate of Guy-André Kieffer remains unknown*, 15 april 2005.

³²⁰ S/2006/222.

³²¹ AFP, *Côte d'Ivoire: interdiction des manifestations renouvelée pour six mois*, 14 juni 2006.

³²² US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³²³ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

Gedurende de verslagperiode werden aanhangers van oppositiepartijen met regelmaat lastig gevallen, geïntimideerd en soms mishandeld door leden van de veiligheidsdiensten, evenals mensenrechtenactivisten.³²⁴

Human Rights Watch citeerde in mei 2005 Ivoriaanse mensenrechtenbronnen, die aangaven dat geen enkele oppositiegroepering een publieke bijeenkomst kan houden zonder te vrezen voor een door de politie oogluikend toegestane aanval door Gbagbo-aanhangers.³²⁵ In juli 2005 verstoorden *Jeunes Patriotes*, daarbij naar verluidt geholpen door enkele politiemedewerkers, een vergadering van de jongerenafdeling van oppositiepartij PDCI. Er zouden enkele gewonden zijn gevallen onder de PDCI-leden.³²⁶ De voorzitter van de politieke jongerenorganisatie JUDPCI (*Jeunesse de l'union pour la démocratie et la paix en Côte d'Ivoire*) gaf in augustus 2005 aan dat pro-Gbagbo milities in West-Ivoorkust het de JUDPCI onmogelijk maken activiteiten te ontplooiën.³²⁷ Op 30 oktober werd een demonstratie van de oppositie,³²⁸ die op weg was naar het presidentieel paleis om het aftreden van Gbagbo te eisen, door de politie met traangas uiteen gejaagd. Een aantal demonstranten raakte licht gewond (zie paragraaf 2.3.2).³²⁹

De grondwet voorziet ook in de vrijheid van vereniging. Gedurende de verslagperiode werd dit recht voor zover bekend gerespecteerd. Er geldt een wettelijk verbod op het oprichten van politieke partijen langs etnische of religieuze lijnen. In de praktijk echter speelt etniciteit en religie een belangrijke rol binnen de aanhang van de meeste politieke partijen.³³⁰

Op de universiteiten bestaan verschillende studentenverenigingen. De pro-regeringsvereniging *Fédération estudiantine et scolaire de la Côte d'Ivoire* (FESCI) valt regelmatig leden van andere verenigingen en individuele studenten lastig, die zij ervan verdenken de oppositie te steunen. Met name leden van de *Association Generale des Élèves et Étudiantes de Côte d'Ivoire* (AGEECI) liggen

³²⁴ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

³²⁵ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

³²⁶ *Jeune Afrique/L'Intelligent*, *L'élection impossible*, 31 juli-6 augustus 2005; RFI, *Ivorian opposition accuses pro-government youths, police of beating, stabbing*, 26 juli 2005; RFI, *RTI ordered to stop broadcasting opposition officials*, 29 juli 2005.

³²⁷ *Jeune Afrique/L'Intelligent*, *À la conquête de la rue*, 7-13 augustus 2005.

³²⁸ De organisatoren hadden het demonstratieverbod weten te omzeilen, door de bijeenkomst aan te kondigen als een viering van de kwalificatie door het Ivoriaanse voetbalelftal voor het wereldkampioenschap.

³²⁹ IRIN, *Côte d'Ivoire: Thousands rally to demand Gbagbo quit power*, 31 oktober 2005; US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³³⁰ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

onder vuur van de FESCI. Regelmatig worden leden van de AGEECI lastig gevallen en mishandeld en soms wordt het hen onmogelijk gemaakt nog langer lessen te volgen. De autoriteiten treden niet op tegen de activiteiten van de FESCI.³³¹

Voor zover bekend heeft de Ivoiriaanse regering geen gehoor gegeven aan de oproep van de AU om compensatie te bieden aan politieke verenigingen, burgers en vreemdelingen die door geweld, verdrijving of onteigening schade hebben ondervonden van de gebeurtenissen van november 2004.³³²

3.3.3 Vrijheid van godsdienst

De grondwet erkent vrijheid van godsdienst. In het algemeen respecteert de overheid deze vrijheid, hoewel sinds september 2002 de interreligieuze spanningen zijn toegenomen.³³³ Veel sympathisanten van de FN zijn afkomstig uit het overwegend islamitische noorden en de zuidelijke bevolking is overwegend christelijk. Islamitische burgers ondervinden hinder van de verdenking dat ze de FN steunen. Sommige moslims voelen zich gediscrimineerd op de arbeidsmarkt of bij de afgifte van identiteitskaarten.³³⁴

Binnen de overheid bekleden moslims meerdere hoge posities, waaronder meerdere ministersposten.³³⁵

Volgens de wet moeten buitenlandse religieuze organisaties, die in Ivoorkust actief willen zijn, zich laten registreren. Dit is echter een routinekwestie. De autoriteiten monitoren religieuze groepen opdat dat zij geen subversieve politieke activiteiten ontplooiën.³³⁶

Ivoorkust kent geen staatsgodsdienst. Hoewel christenen geen meerderheid vormen, kan echter worden gesteld dat de overheid om historische en etnische redenen christenen bevoordeelt. Zo worden christelijke scholen wel financieel

³³¹ HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

³³² African Union, *Communiqué of the twenty-third meeting of the peace and security council*, 10 januari 2005.

³³³ U.S. Department of State, *International Religious Freedom Report 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 november 2005.

³³⁴ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³³⁵ U.S. Department of State, *International Religious Freedom Report 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 november 2005.

³³⁶ U.S. Department of State, *International Religious Freedom Report 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 november 2005.

ondersteund, terwijl islamitische scholen geen aanspraak kunnen maken op subsidie.³³⁷

Onder oud-premier Diarra had het ministerie van Godsdienst als taak nationale verzoening te bevorderen en te voorkomen dat de burgeroorlog het karakter krijgt van een inter-etnisch en religieus conflict. Voorts moest het ministerie het seculiere karakter van Ivoorkust benadrukken.³³⁸ Het ministerie is onder premier Banny opgeheven. Het wordt vermoed dat het ministerie van Cultuur en Francophonie deze taken heeft overgenomen. Ook christelijke leiders spannen zich in voor interreligieuze verzoening.³³⁹

3.3.4 Bewegingsvrijheid

Nationaal

Tussen het noorden en het zuiden van Ivoorkust is in principe zowel commercieel als privé-verkeer mogelijk, zij het dat men een groot aantal wegversperringen moet passeren en vaak voor passage moet betalen. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor burgers om door het land te reizen zeer beperkt. De bewaking van wegversperringen vindt plaats door slecht betaalde, ongedisciplineerde en corrupte agenten of soldaten, zowel in het gebied van het regeringsleger als de FN, zodat vaak geld afgetrosgeld wordt, en reizigers anderszins worden lastiggevallen en geïntimideerd.³⁴⁰ Reizigers die niet kunnen betalen, worden soms gedetineerd totdat iemand hen vrij koopt.³⁴¹

Bij de wegversperringen wordt naar identiteitskaarten gevraagd, maar ook naar andere, soms niet bestaande, documenten. Als de veiligheidstroepen niet tevreden zijn met het bedrag dat een reiziger overhandigt, worden identiteitskaart en rijbewijs vaak ingenomen. Hiermee is betrokkene weer kwetsbaarder voor afpersing bij de volgende wegversperring.³⁴²

Deze praktijken zijn vooral gericht op reizigers komend uit het noorden (FN-gebied), niet-Ivorianen en Ivorianen met een 'noordelijk klinkende achternaam'. Zij worden ook vaak voor een hoger bedrag afgeperst dan andere reizigers.³⁴³

³³⁷ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

³³⁸ U.S. Department of State, *International Religious Freedom Report 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 november 2005.

³³⁹ U.S. Department of State, *International Religious Freedom Report 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 november 2005.

³⁴⁰ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

³⁴¹ IRIN, *Rebels with a cause, but no training*, 11 maart 2005.

³⁴² HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

³⁴³ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005; HRW, "Because they have the guns ..." , 24 mei 2006.

Veiligheidstroepen vernietigden en confisqueerden ongestraft de identiteitspapieren van niet-Ivorianen.³⁴⁴ Zij die niet (kunnen) betalen lopen tevens het risico te worden vastgehouden en mishandeld.³⁴⁵

In Abidjan worden de wegversperringen bemand door de ordediensten; volgens de regering met het oog op de veiligheid. In praktijk worden de wegversperringen, die soms minder dan 100 meter van elkaar zijn verwijderd, slechts gebruikt om voorbijgangers af te persen, met name de buitenlanders onder hen.³⁴⁶ De Openbaar Aanklager riep burgers op aangifte te doen van deze praktijken. Zo werd in 2005 een telefonisch meldpunt ingericht door de militaire aanklager. Er is echter niemand veroordeeld voor afpersing.³⁴⁷ Op 5 maart organiseerde de vakbond voor wegvervoerders een staking in Abidjan om te protesteren tegen de afpersing en mishandeling van haar leden.³⁴⁸

De situatie in het noorden is niet anders: ook daar worden burgers bij wegversperringen bedreigd en afgeperst. Deze praktijk wordt binnen de leiding van de FN gedoogd en soms zelfs gerechtvaardigd met het argument dat de rebellen geen fondsen hebben om hun soldaten te betalen.³⁴⁹

Volgens de Secretaris-Generaal van de VN komt afpersing door gewapende strijders in heel Ivoorkust voor, zowel door leden van de FN, aan de FN-gelieerde groeperingen als de Dozo, de FANCI, pro-regeringsmilities als andere gewapende groepen. Het aantal berovingen op de belangrijkste wegen is toegenomen.³⁵⁰

Zowel FN als het nationale leger FANCI beperken de bewegingsvrijheid van ONUCI- en *Licorne*-soldaten (zie paragraaf 2.3.2).

Internationaal

Ivorianen kunnen zonder restricties van en naar het buitenland reizen, al werden in 2004 leden van de oppositie door de politie lastiggevallen op het vliegveld van Abidjan. In mei 2004 kondigde president Gbagbo aan dat zijn toestemming vereist was voor buitenlandse reizen van ministers. Eén oppositieminister zag zich om deze reden genoodzaakt een reis af te blazen.³⁵¹

³⁴⁴ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

³⁴⁵ HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

³⁴⁶ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

³⁴⁷ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³⁴⁸ HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

³⁴⁹ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

³⁵⁰ S/2005/398.

³⁵¹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

De grens met Ghana in FN-gebied staat onder controle van de FN, die zelf vastgestelde en door de bevolking als zeer hoog ervaren douanetarieven hanteren.³⁵²

Terugkerende (ex-)asielzoekers worden, mits in het bezit van een reisdocument, voor zover bekend niet anders behandeld dan andere Ivoriaanse reizigers.

De internationale luchthaven van Ivoorkust is gelegen nabij Abidjan. De luchthaven wordt onder andere aangedaan door de volgende luchtvaartmaatschappijen:

- Internationale vluchten: Air France, Kenya Airways, Royal Air Maroc, SN Brussels Airways, South African Airways.
- Regionale en interlokale vluchten: Air Ivoire, Air Sénégal, Weasua Air Transport.

De reizigerscontrole op de moderne luchthaven van Abidjan is redelijk georganiseerd. Ivoriaanse staatsburgers dienen bij vertrek te beschikken over een geldige Nationale Identiteitskaart of Verblijfsvergunning. Ingezetenen van Ivoorkust (niet-staatsburger) dienen voor verblijf een geldig paspoort en een geldige verblijfsvergunning te kunnen tonen. Onderdanen van een ECOWAS-lidstaat (met uitzondering van Ivoorkust) hebben voor een verblijf van minder dan een maand alleen een paspoort of Nationale Identiteitskaart nodig, voor een verblijf langer dan een maand zijn een paspoort en visum vereist. Reizigers met een andere nationaliteit dienen een paspoort met visum te kunnen tonen. Voor alle reizigers geldt dat een gele-koortsvaccinatie verplicht is.

Internationale reisdocumenten

Paspoorten worden afgegeven onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Vanaf de leeftijd van 18 jaar kan zelfstandig een paspoort worden aangevraagd. Een paspoort wordt centraal afgegeven in Abidjan en kan worden aangevraagd bij de politie (*Sûreté*), afdeling *Police Air et Frontières*. Bij de aanvraag dienen de volgende documenten te worden overlegd: 4 pasfoto's, een geboorteakte van de aanvrager plus de geboorteaktes van beide ouders, een identiteitskaart en een bewijs van nationaliteit. Een paspoort is drie jaar geldig, met de mogelijkheid te verlengen tot vijf jaar. De kosten bedragen 20.000 franc CFA (ongeveer 30 euro).³⁵³ Dienst- en diplomatieke paspoorten worden afgegeven onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

³⁵² IRIN, *Rebels with a cause, but no training*, 11 maart 2005.

³⁵³ Het gemiddelde jaarinkomen in Ivoorkust bedraagt 660 USD (BBC News, *Country profile Ivory Coast*, 18 december 2004).

Identificatieplicht

Begin 2003 is de Ivoiriaanse overheid gestopt met het uitgeven van identiteitspapieren, omdat in het kader van het akkoord van Linas-Marcoussis nieuwe regels zouden worden opgesteld. Deze nieuwe regels blijven echter een voortdurende bron van politieke onenigheid (zie paragraaf 2.2). Het verkrijgen van nieuwe identiteitskaarten is voor zover bekend op dit moment dan ook niet mogelijk. Het is wel mogelijk een nieuwe identiteitskaart aan te vragen. In dat geval krijgt men een bewijs met vermelding dat de kaart is aangevraagd.

Gedurende de verslagperiode werd een *pilot*-identificatieprogramma uitgevoerd voor Ivorianen en immigranten die niet over een identiteitsdocument beschikken. Potentiële kiezers konden gedurende een week middels *audiences foraines* (hoorzittingen buiten het gerechtshuis) een identificatiedocument bemachtigen indien hun nationaliteit bevestigd kon worden door dorpschefs of –oudsten. Inmiddels is op 17 juli het ‘officiële’ identificatieproces van start gegaan (zie 2.3.1).

Voor 2003 konden staatsburgers vanaf vijftien jaar hun Nationale Identiteitskaart (*Carte nationale d’Identité*) verkrijgen bij het Nationale Bureau voor Identificatie (O.N.I., *Office nationale d’Identification*).³⁵⁴ Een aanvraag voor de identiteitskaart wordt ingediend bij een van de lokale vertegenwoordigingen van het O.N.I.. Indien een identiteitskaart voor de eerste maal wordt aangevraagd dient een Ivoriaan van geboorte de volgende documenten te overleggen: een geboortakte en 1000 franc CFA (ongeveer 1,50 euro). Voor hen die de Ivoiriaanse nationaliteit via naturalisatie hebben verkregen, geldt dat zij ook een afschrift van het naturalisatiebesluit moeten overleggen.

Iedere buitenlander die voornemens is om zijn hoofdverblijf in Ivoorkust te hebben of die langer dan drie maanden verblijf houdt in Ivoorkust, dient in het bezit te zijn van een verblijfsvergunning (*carte de séjour* of *carte de réfugié*).

Geregistreerde Liberiaanse vluchtelingen, verblijvend in de ontvangstzone (*zone d’accueil*) in de grensgebieden, bezitten een identiteitskaart, afgegeven door de lokale autoriteiten. Het is vluchtelingen uit deze categorie niet toegestaan zich vrij te vestigen buiten die zone. Geregistreerde stedelijke vluchtelingen zijn veelal in het bezit van hetzij een vluchtelingenkaart (*carte de réfugié*) hetzij een verblijfsvergunning (*carte de séjour*). De vluchteling die houder is van een verblijfsvergunning, kan zich in principe vrij bewegen maar zich niet zonder toestemming van de autoriteiten elders vestigen.

³⁵⁴

Artikel 1, Besluit nr. 2002-331 van 13 juni 2002 betreffende de verlenging van de geldigheid van identiteitsbewijzen.

In FN-gebied worden geboortes niet geregistreerd. Er worden ook geen geboorteaktes verstrekt.

3.3.5 Rechtsgang

In Ivoorkust heerst ten aanzien van mensenrechtenschendingen een cultuur van straffeloosheid. De regering noch de FN hebben daadwerkelijk stappen ondernomen om daders van schendingen van mensenrechten aan te pakken.³⁵⁵ Ook de activiteiten van de milities en *Jeunes Patriotes* werden door de regering getolereerd.³⁵⁶ Secretaris-Generaal Annan van de VN acht het rechtssysteem in Ivoorkust een bron van grote zorg.³⁵⁷ Eerder al gaf Annan aan dat de Ivoriaanse rechtbanken niets doen tegen aansporing tot geweld tegen burgers of bepaalde etnische, religieuze of raciale gemeenschappen.³⁵⁸ Arrestanten die worden verdacht van mensenrechtenschendingen worden zonder aanklacht of veroordeling vrijgelaten door de regering of de FN zodra ONUCI- of *Licorne*-soldaten de arrestanten aan hen overdragen.³⁵⁹

Het gerechtelijk apparaat functioneert langzaam en ondoorzichtig. Rechters laten zich in gevoelige zaken beïnvloeden door politieke druk en zijn omkoopbaar.³⁶⁰ Ook de politie maakt zich vaak schuldig aan corruptie.³⁶¹

In het noorden en in de Vertrouwenszone functioneren overheidsorganen en het gerechtelijk apparaat sinds september 2002 niet of nauwelijks meer.³⁶² In de praktijk oefenen de FN hun gezag uit door middel van (het dreigen met) geweld, hetgeen bijdraagt aan de onveiligheid en de mensenrechtenschendingen in het noorden.³⁶³ Het gebied van de FN is verdeeld in tien districten, met elk een eigen politiemacht aangevoerd door een commissaris, die belast is met bestrijding van alle vormen van misdaad. Deze commissarissen fungeren in feite als politie, openbaar aanklager en rechter. Sommige commissarissen leggen straffen op die in lijn zijn met het Ivoriaanse strafrecht, anderen hanteren hun eigen maatstaven.

³⁵⁵ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

³⁵⁶ S/2005/398; S/2005/604

³⁵⁷ S/2005/398.

³⁵⁸ S/2004/962.

³⁵⁹ IRIN, *Killings, torture and rape go unpunished on both sides of the frontline*, 13 oktober 2005; HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

³⁶⁰ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006; S/2006/222.

³⁶¹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006;

³⁶² S/2005/604; HRW, "Because they have the guns, ...", 24 mei 2006.

³⁶³ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

Verdachten hebben geen recht op een advocaat en de commissarissen staan onder grote invloed van de militaire leiders van de FN. Als gevolg hiervan zijn de uitkomsten van een rechterlijke procedure in het noorden volledig arbitrair. Misdrijven gepleegd door leden van de FN, inclusief mensenrechtenschendingen, worden zelden vervolgd.³⁶⁴ De FN hebben ONUCI en de internationale gemeenschap om hulp gevraagd bij het herstel van het gerechtelijk apparaat, maar gedurende de verslagperiode werd geen vooruitgang geboekt.³⁶⁵

3.3.6 Arrestaties, detenties en verdwijningen

Gedurende de verslagperiode is in zowel regerings- als FN-gebied sprake geweest van willekeurige, politiek gemotiveerde arrestaties en van illegale detentie, evenals verdwijningen.³⁶⁶

Gedurende de verslagperiode waren er onbevestigde rapporten dat de veiligheidsdiensten burgers, waaronder buitenlanders, oppakken en hen tot arbeid dwingen, waarna ze werden vrijgelaten.³⁶⁷

Situatie in gevangenissen

De situatie in de overheidsgevangenissen is slecht.³⁶⁸ De voedselvoorziening en de medische faciliteiten, met name voor vrouwen, zijn ontoereikend en er is sprake van overbevolking.³⁶⁹ Na de dood door ondervoeding van enkele gedetineerden in de gevangenis van Daloa in de eerste helft van 2005 gingen ONUCI en het ICRC over tot ondersteuning van de voedselvoorziening en de gezondheidszorg in de gevangenis. Ook heeft ONUCI een bijdrage geleverd aan de verbetering van de infrastructuur van de belangrijkste gevangenis in Abidjan, het *Maison d'Arrêt et de Correction d'Abidjan* (MACA), teneinde grootschalige ontsnappingen zoals in november 2004 te voorkomen.³⁷⁰ Mannen en vrouwen worden gescheiden van elkaar gedetineerd. Er zijn berichten van vrouwelijke gevangenen die seksuele relaties onderhouden met gevangenenbewaarders in ruil voor voedsel of bepaalde

³⁶⁴ HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

³⁶⁵ S/2006/222.

³⁶⁶ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006; AFP, *UN bemoans persistent impunity in Ivory Coast*, 16 maart 2006.

³⁶⁷ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³⁶⁸ IRIN, *When a sentence to jail can be a sentence to death*, 17 mei 2005.

³⁶⁹ S/2005/604; S/2006/222.

³⁷⁰ S/2005/398.

voorrechten.³⁷¹ Volwassenen en kinderen worden niet altijd gescheiden van elkaar gedetineerd.³⁷²

Een groot deel van de gedetineerden is niet veroordeeld en zit, gezamenlijk met veroordeelde misdadigers, langer dan de voorgeschreven 48 uur in voorarrest. Sommige gevangenen zitten al jaren vast in afwachting van berechting, met uitschieters van 10 jaar hechtenis zonder dat een proces heeft plaatsgevonden.³⁷³ Ook de *Direction de la Surveillance du Territoire* (DST), een ongeüniformeerde directie van de politie die is belast met het waarborgen van de nationale veiligheid, zou gedetineerden langer vasthouden dan toegestaan. De DST en andere politiediensten zouden sommige gedetineerden contact met een advocaat of met familieleden ontzeggen.³⁷⁴ Er werden naar verluidt ook gedetineerden door politie en Gendarmerie vastgehouden in irreguliere detentiecentra in militaire kampen, zonder dat er een proces volgde. Ook zou er sprake zijn van gedwongen bekentenissen.³⁷⁵ Voor relatief welgestelde gedetineerden zou het mogelijk zijn zich vrij te kopen.³⁷⁶

ONUCI, ICRC, *Artsen zonder Grenzen* en andere hulporganisaties hebben doorgaans toegang tot de gevangenen in regeringsgebied.³⁷⁷ Ook de FN houden er detentiecentra op na, waar gevangenen *incommunicado* worden vastgehouden.³⁷⁸ Deze faciliteiten staan doorgaans, maar niet altijd, open voor bezoeken van het ICRC en ONUCI.³⁷⁹ In FN-gebied lopen (vermeende) aanhangers van president Gbagbo risico gearresteerd of gedetineerd te worden. Dit geldt ook voor burgers die zich kritisch uitlaten over de FN.³⁸⁰

In oktober 2005 overleed in de gevangenis van Korhogo onder onduidelijke omstandigheden een Nigeriaan, die drie maanden eerder was gearresteerd bij een

³⁷¹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

³⁷² S/2005/604.

³⁷³ S/2005/604.

³⁷⁴ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³⁷⁵ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³⁷⁶ IRIN, *When a sentence to jail can be a sentence to death*, 17 mei 2005.

³⁷⁷ IRIN, *When a sentence to jail can be a sentence to death*, 17 mei 2005; S/2005/604.

³⁷⁸ HRW, *"Because they have the guns, ..."*, 24 mei 2006

³⁷⁹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006; Amnesty International, *Côte d'Ivoire/Fear of torture or ill-treatment/incommunicado detention*, 6 april 2005.

³⁸⁰ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006; HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

identiteitscontrole.³⁸¹ In Korhogo overleden in augustus 2005 tevens vier gevangenen als gevolg van ernstige ondervoeding. Om dit in de toekomst te voorkomen, heeft het ICRC de voedselvoorziening in de gevangenis in handen genomen. Gedurende de verslagperiode waren er geen berichten over doden in de Korhogo gevangenis.³⁸²

3.3.7 Mishandeling en foltering

Volgens de Secretaris-Generaal van de VN komen verkrachting en seksueel geweld door gewapende strijders in heel Ivoorkust voor, zowel door leden van de FN, aan de FN-gelieerde groeperingen als de Dozo, de FANCI, pro-regeringsmilities als andere gewapende groepen.³⁸³

Mishandeling en marteling van gevangenen door de veiligheidsdiensten komt op grote schaal voor. Met name buitenlanders afkomstig uit de West-Afrikaanse regio en Ivorianen uit het noorden van het land lopen gevaar om zonder aanwijsbare reden te worden gearresteerd en vervolgens mishandeld (*zie tevens paragraaf 3.4.2*).³⁸⁴

In FN-gebied zijn gevallen bekend van mishandeling en foltering van FPI-leden en personen met Gbagbo-sympathieën door de FN. Met name MPIGO-strijders in West-Ivoorkust zouden Gendarmes, overheidsbeambten en FPI-sympathisanten hebben aangevallen en mishandeld.³⁸⁵ Ook in de gevangenis in Bouna zou gemarteld worden.³⁸⁶

3.3.8 Buitengerechtelijke executies en moorden

Door het hele land is tijdens de verslagperiode sprake geweest van standrechtelijke en buitengerechtelijke executies, door zowel de FANCI, de FN als door verschillende milities.³⁸⁷ De executies worden vaak gepleegd onder het mom van

³⁸¹ OCHA *Situation report*, 2-9 oktober 2005.

³⁸² HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

³⁸³ S/2005/398; S/2005/604; US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

³⁸⁴ HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

³⁸⁵ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006; HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

³⁸⁶ IRIN, *Divided by war, silenced by fear*, 10 maart 2005.

³⁸⁷ S/2005/398; US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006;

criminaliteitsbestrijding.³⁸⁸ In Abidjan hebben regeringssoldaten tijdens de verslagperiode dieven standrechtelijk geëxecuteerd.³⁸⁹

Eind oktober 2005 werd bekend dat Franse soldaten van de operatie *Licorne* op 13 mei van dat jaar Firmin Mahé om het leven hadden gebracht. Mahé werd door de Franse troepen gezien als bendeleider, verantwoordelijk voor meerdere moorden en verkrachtingen. Hij was door een kogel in zijn been geraakt, waarna hij op weg naar het ziekenhuis door de begeleidende soldaten door middel van verstikking was omgebracht.³⁹⁰ Volgens de advocaat van de familie was Mahé voor zijn dood gemarteld.³⁹¹ In november werden vier Franse soldaten gearresteerd op beschuldiging van (medeplichtigheid aan) doodslag. De bevelhebbers van de Franse troepen in Ivoorkust, Generaal Henri Ponchet en generaal Renaud de Malaussène, werden in oktober 2005 geschorst en zijn gedegradeerd vanwege hun poging de moord in de doofpot te stoppen en zullen waarschijnlijk terecht moeten staan voor het militaire tribunaal in Parijs op beschuldiging van valsheid in geschrifte en medeplichtigheid aan doodslag.³⁹²

3.3.9 Doodstraf

Artikel 2 van de grondwet van 2000 verbiedt iedere sanctie waarbij een menselijk leven wordt ontnomen. Het Wetboek van Strafrecht is overigens nog steeds niet in overeenstemming gebracht met de grondwet en volgens artikel 34 kan de doodstraf nog steeds als zwaarste straf worden uitgesproken. De grondwet heeft echter voorrang boven alle andere wetten. De doodstraf werd vóór de grondwetswijziging al zeer zelden opgelegd en is nog nooit voltrokken.

³⁸⁸ HRW, *Côte d'Ivoire: The Human Rights Cost of the Political Impasse*, 21 december 2005.

³⁸⁹ IRIN, *Killings, torture and rape go unpunished on both sides of the frontline*, 13 oktober 2005.

³⁹⁰ Liberation Francaise, *Braveure en Côte-d'Ivoire: un meurtre de sang-froid*, 27 oktober 2005, AP, *France confirms that its troops killed prisoner*, 2 november 2005.

³⁹¹ Jeune Afrique/L'Intelligent, *Affaire Mahé: la thèse du crime gratuit*, 27 november – 3 december 2005.

³⁹² IPS, *Côte d'Ivoire, Another Question Rises over French Intervention*, 4 november 2005. AP, *French military raises prospect of mistaken identity*, 27 december 2005.

3.4 Positie van specifieke groepen

3.4.1 Dienstplichtigen

Dienstplicht (*Service national*) is formeel een burgerplicht voor iedere staatsburger vanaf 18 jaar en duurt maximaal achttien maanden. De dienstplicht is gelijk voor mannen en vrouwen en kent drie varianten:

- Militaire dienstplicht, ingericht naar de behoeften van de nationale strijdkrachten;
- Aangepaste militaire dienstplicht; en
- Civiele diensplicht.

Het is mogelijk om uitstel voor studie te krijgen (tot men 30 is). Eveneens kan men medisch worden afgekeurd.³⁹³

Al voor de gebeurtenissen van september 2002 zagen de Ivoiriaanse autoriteiten af van het daadwerkelijk onder de wapenen brengen van dienstplichtigen, voornamelijk om financiële redenen.

Desertie wordt bestraft volgens artikel 443 e.v. van het Wetboek van Strafrecht. De maximumstraffen variëren van drie maanden tot de doodstraf. Het is niet bekend of ook voor desertie geldt dat het grondwettelijk verbod op de doodstraf hierbij prevaleert (*zie paragraaf 3.3.9*).

3.4.2 Etnische groepen en minderheden

De bevolking van Ivoorkust is etnisch divers. Sociale discriminatie op grond van etnische afkomst komt tussen alle etnische groepen voor. *Human Rights Watch* beschreef het politieke en sociale klimaat in Ivoorkust in mei 2005 als ‘gekenmerkt door onverdraagzaamheid, xenofobie en wantrouwen’.³⁹⁴

In heel Ivoorkust, en met name in Duékoué, Guiglo en de Vertrouwenszone, is sprake van gespannen verhoudingen tussen leden van ‘Ivoiriaanse’ etnische groepen en leden van immigrantengemeenschappen.³⁹⁵ De immigranten worden ervan beschuldigd samen te werken met de FN.

De Speciale Adviseur van de Secretaris-Generaal van de VN voor de Preventie van Genocide bezocht Ivoorkust van 29 november tot en met 3 december 2005.

³⁹³ Afdeling III, hoofdstuk 1 en 2, Wet nr. 95-695 van 7 september 1995 op de Militaire Dienst, Journal Officiel de la République de Côte d’Ivoire, 7 december 1995.

³⁹⁴ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

³⁹⁵ S/2006/532; S/2005/398.

Hij constateerde dat veel mensenrechtenschendingen etnisch zijn gemotiveerd. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om moord, verkrachting en de vernietiging van woningen.³⁹⁶

Sinds 2002 zijn vele immigranten van hun land verdreven door Ivorianen.³⁹⁷ Op 29 en 30 november 2005 werden in de wijken Akwaba en Moussakro in Abidjan vele honderden woningen met de grond gelijk gemaakt door bulldozers. Bijna 10.000 mensen raakten dakloos.³⁹⁸ De inwoners van deze wijken waren met name afkomstig uit Burkina Faso.³⁹⁹

Tijdens en na ongeregelde heden in januari 2006 werden leden van de Malinese en Burkinese gemeenschap, evenals Ivorianen afkomstig uit het noorden van het land, door de veiligheidsdiensten specifiek vanwege hun afkomst opgepakt en mishandeld.⁴⁰⁰ Na de aanval op een militaire basis in Abidjan op 2 januari 2006 (zie paragraaf 2.3.2) werden tussen 15 en 30 Burkinabé gearresteerd door paramilitairen. Een aantal van hen werd later teruggevonden; zij waren doodgeschoten.⁴⁰¹

Human Rights Watch bericht van tientallen West-Afrikanen, die begin 2006 werden vastgehouden en gemarteld in de *École de la Gendarmerie* in Abidjan. Naar verluid was één van de gevangenen doodgemarteld.⁴⁰²

Tijdens de rellen, die volgden op de uitlatingen van de GTI dat het mandaat van het parlement niet verlengd zou moeten worden (zie paragraaf 2.3.2) werden bedrijven in handen van buitenlanders en Noord-Ivorianen aangevallen en geplunderd door de *Jeunes Patriotes*. Een man van Malinese afkomst werd levend verbrand door leden van de *Jeunes Patriotes*.⁴⁰³

Bij wegversperringen in regeringsgebied ondervinden noorderlingen en buitenlanders meer hinder dan leden van andere bevolkingsgroepen.⁴⁰⁴ Voor

³⁹⁶ S/2006/2.

³⁹⁷ IRIN, *Côte d'Ivoire: Profiting from war in the Wild West at the expense of immigrants*, 2 november 2005; Amnesty International, *Côte d'Ivoire: threats hang heavy over the future*, 26 oktober 2005.

³⁹⁸ OCHA, *Rapport préliminaire 1ère mission d'information sur la destruction des quartiers précaires d'Akwaba et Moussakro*, 3 december 2005.

³⁹⁹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

⁴⁰⁰ HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

⁴⁰¹ OCHA, *Côte d'Ivoire: Burkina Faso nationals arrested, shot dead after attack on barracks*, 13 januari 2006.

⁴⁰² HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

⁴⁰³ HRW, "Because they have the guns, ..." , 24 mei 2006.

⁴⁰⁴ IRIN, *Côte d'Ivoire: Continued rights abuse could trigger more violence*, 25 mei 2006.

sommige boeren van Burkinese afkomst is de afpersing bij de wegversperringen zodanig dat zij in feite hun dorpen niet meer kunnen verlaten.⁴⁰⁵

In september 2004 gaf president Gbagbo het startsein voor een ‘Comité d’écoute’, dat een gewillig oor wil bieden aan klachten van niet-Ivoriaanse West-Afrikanen die in Ivoorkust verblijven. Er is geen nadere informatie voorhanden gekomen over het functioneren van dit comité, waarin West-Afrikanen en regeringsvertegenwoordigers zitting hebben.⁴⁰⁶

Burkina Faso heeft bij de Commissie Vrede en Veiligheid van de Afrikaanse Unie een klacht ingediend over de behandeling van zijn burgers in Ivoorkust, die door het land wordt gezien als een provocatie, erop gericht om Burkina Faso bij het Ivoriaanse conflict te betrekken.

Wijken in de steden hebben een duidelijk etnisch karakter en de grote politieke partijen hebben aanwijsbare etnische en regionale bases. Huwelijken tussen leden van verschillende etnische groepen zijn – met name in de stedelijke gebieden – wel steeds gebruikelijker.⁴⁰⁷

3.4.3 Vrouwen en meisjes

Maatschappelijke positie

De grondwet garandeert de gelijkheid van man en vrouw. In praktijk is de positie van vrouwen in Ivoorkust echter ondergeschikt aan die van de man. Ondanks een progressief regeringsbeleid worden vrouwen gediscrimineerd op onder meer de arbeidsmarkt, bij het verkrijgen van leningen en in erfkwesties. Diverse vrouwenorganisaties maken zich sterk voor een verbetering van de positie van de vrouw.⁴⁰⁸

(Seksueel) geweld tegen vrouwen

Volgens de mensenrechtensectie van ONUCI is er sprake van een aanmerkelijke toename van het geweld jegens vrouwen en meisjes.⁴⁰⁹

Vrouwenmishandeling wordt door rechtbanken en de politie doorgaans gezien als huiselijk probleem. Slachtoffers van mishandeling en verkrachting worden vaak

⁴⁰⁵ HRW, “*Because they have the guns, ...*”, 24 mei 2006.

⁴⁰⁶ Letter dated 20 september 2004 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2004/748, 20 september 2004.

⁴⁰⁷ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d’Ivoire*, 28 februari 2005.

⁴⁰⁸ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d’Ivoire*, 28 februari 2005.

⁴⁰⁹ *La situation des droits de l’homme en Côte d’Ivoire continue d’être préoccupante, déclare l’ONU*, 16 maart 2006 via www.onuci.org.

genegeerd als zij hun toevlucht zoeken tot de politie. Aangifte is wel mogelijk, al weerhoudt sociale druk van de familie vrouwen er vaak van aangifte te doen of te volharden in een ingediende klacht. In voorgaande ambtsberichten werd vermeld, dat het ministerie van Vrouwen-, Gezins- en Kinderzaken, met zijn Nationale Comité ter bestrijding van Geweld jegens Vrouwen, zich samen met NGOs sterk maakte voor de verbetering van opvangmogelijkheden voor vrouwen. In Abidjan bestaan meerdere opvangcentra voor mishandelde vrouwen. Het Nationale Comité ter bestrijding van Geweld jegens Vrouwen en Kinderen had een telefonische hulplijn en zocht opvangmogelijkheden voor mishandelde vrouwen. Ook meisjes op de vlucht voor gedwongen huwelijken of genitale verminking konden hun toevlucht zoeken bij het Comité.⁴¹⁰ Het ministerie als zodanig is onder premier Banny opgeheven. Het is niet bekend onder welk ministerie deze onderwerpen nu ressorteren. Evenmin is bekend of het Comité nog werkzaam is.⁴¹¹

De NGO *International Rescue Committee* heeft in Man en Danané sociale centra opgericht om slachtoffers van verkrachting en ander seksueel geweld te ondersteunen. *Save the Children* helpt in Danané, Sangouiné en Yoleu jonge alleenstaande moeders die voorheen bij de strijdende partijen verbleven, om eigen inkomsten te genereren.⁴¹²

Binnen ONUCI bestaat een groep die beleid ontwikkelt inzake seksuele uitbuiting en seksueel misbruik door ONUCI.⁴¹³ Daarnaast richt de *Gender Unit* van ONUCI zich op het vergroten van de politieke betrokkenheid van vrouwen, onder andere door het trainen van vrouwelijke kandidaten voor de komende verkiezingen.⁴¹⁴

Genitale verminking

Volgens de wet van 18 december 1998 wordt het toebrengen van schade aan het vrouwelijke geslachtsorgaan door gedeeltelijke of gehele verwijdering, uitsnijding, desensibiliseren of op een andere wijze die schadelijk is voor de gezondheid van de vrouw, bestraft met een gevangenisstraf van één tot vijf jaar en een boete van 360.000 tot twee miljoen frank CFA (ongeveer 540 tot 3.000 euro).⁴¹⁵ Voor artsen

⁴¹⁰ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

⁴¹¹ Het zou bijvoorbeeld onder het ministerie van Jeugd, Openbaar Onderwijs en Sport kunnen vallen of onder het ministerie van Familie en Sociale Zaken.

⁴¹² OCHA *Weekly update no. 12*, 17-24 juli 2005.

⁴¹³ S/2005/398.

⁴¹⁴ S/2006/222.

⁴¹⁵ Het gemiddelde jaarinkomen in Ivoorkust bedraagt 660 USD (BBC News, *Country profile Ivory Coast*, 18 december 2004).

geldt strafverdubbeling. Indien het slachtoffer komt te overlijden is de gevangenisstraf vijf tot twintig jaar.⁴¹⁶

Hoewel genitale verminking (FGM, *female genital mutilation*) in 1998 dus bij wet verboden werd, komt dit nog steeds voor. Ongeveer 60% van de Ivoiriaanse vrouwen is besneden.⁴¹⁷ In het algemeen komt FGM voor onder de plattelandsbevolking in het noorden en westen; in mindere mate in het centrale deel van het land. Veel ouders in de steden laten hun dochters in het dorp van herkomst besnijden. FGM wordt meestal uitgevoerd bij jonge meisjes of bij meisjes in hun puberteit.⁴¹⁸ Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken neemt FGM in Ivoorkust af. De VN menen echter dat veeleer sprake is van een toename van deze praktijk, met name in het westen van het land, waar het percentage tussen 1995 en 2005 toenam van 70% naar 80% van de vrouwen.⁴¹⁹

Het Nationale Comité ter bestrijding van Schadelijke Traditionele Gebruiken probeert traditionele leiders bewust te maken van de gevolgen van FGM. In augustus 2004 liet het Nationale Comité ter bestrijding van Geweld jegens Vrouwen en Kinderen twee personen die FGM hadden uitgevoerd arresteren en diende een aanklacht tegen hen in. De stand van zaken met betrekking tot vervolging in deze zaken is niet bekend.⁴²⁰

Ondanks deze arrestaties is het vaak niet mogelijk om effectief de bescherming van de overheid in te roepen tegen FGM; zeker gezien het feit dat FGM voornamelijk in het noorden voorkomt, waar centraal overheidsgezag nagenoeg ontbreekt. In het zuiden behoort opvang van gevluchte meisjes, zeker gezien de huidige politieke- en veiligheidssituatie, niet tot de prioriteiten, al bestaan er in Abidjan wel opvangcentra (zie boven).

Vrouwenhandel/Prostitutie

Een netwerk van mensenhandelaren haalt meisjes van het Nigeriaanse platteland onder valse voorwendselen naar Ivoorkust, waar zij gedwongen worden tot prostitutie. In toenemende mate nemen (getrouwde) Ivoiriaanse vrouwen hun

⁴¹⁶ U.S. Department of State, *Côte d'Ivoire: Report on Female Genital Mutilation (FGM) or Female Genital Cutting (FGC)*, 1 juni 2001; US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

⁴¹⁷ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

⁴¹⁸ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

⁴¹⁹ IRIN, *Killings, torture and rape go unpunished on both sides of the frontline*, 13 oktober 2005.

IPS, *Côte d'Ivoire: Severing a harmful tradition*, 29 november 2005.

⁴²⁰ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

toevlucht tot prostitutie om in het levensonderhoud van zichzelf en hun gezin te voorzien.⁴²¹

3.4.4 Minderjarigen

Ivoorkust is op grond van artikel 28 van het Verdrag inzake de rechten van het kind, dat Ivoorkust in 1990 geratificeerd heeft, verplicht basisonderwijs gratis aan te bieden en een leerplicht in te stellen. De leerplicht geldt voor leerlingen tot 16 jaar.⁴²²

Vóór september 2002 werd echter op slechts enkele plaatsen gratis onderwijs aangeboden, en er zijn geen gevallen bekend van dwingende maatregelen tegen ouders die hun kinderen niet naar school hebben gestuurd. Volgens onderzoek uit 2002 ging 73% van de jongens en 61% van de meisjes tussen de zes en zeventien jaar oud naar school.⁴²³ Vanwege de burgeroorlog hebben echter honderdduizenden kinderen geen toegang tot het onderwijs, waarvan de meerderheid leeft in gebieden die door de FN worden bestuurd.⁴²⁴ Een positieve ontwikkeling is dat gedurende de verslagperiode voor het eerst sinds twee jaar in het noorden examens werden afgenomen (*zie paragraaf 2.4*).⁴²⁵

De minimumleeftijd voor lichte arbeid in de landbouw is 12 jaar. Kinderen tussen de 12 en 14 moeten toestemming hebben van hun ouders om in de landbouw te werken, en mogen per dag niet langer werken dan vier en een half uur. De minimumleeftijd voor overige werkzaamheden is 14 jaar. Het ministerie van Arbeid hield toezicht op de minimumleeftijd van werknemers in de grote bedrijven in de formele sector, maar besteedt weinig aandacht aan de kleinere ondernemingen in de informele sector.⁴²⁶ Het ministerie als zodanig is onder premier Banny opgeheven. Het is niet bekend onder welk ministerie dit onderwerp momenteel ressorteert. Het aantal gevallen van kinderarbeid nam sinds het begin van de politieke crisis in 2002 toe en is nog steeds een probleem.⁴²⁷ Onder

⁴²¹ IRIN, *Killings, torture and rape go unpunished on both sides of the front line*, 13 oktober 2005.

⁴²² U.S. Department of Labor (Bureau of International Labor Affairs), Côte d'Ivoire, www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/sweat/cote.htm.

⁴²³ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

⁴²⁴ [S/2005/604](http://www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/sweat/cote.htm)

⁴²⁵ ICG, *Côte d'Ivoire: La paix comme option*, 17 mei 2006

⁴²⁶ U.S. Department of Labor (Bureau of International Labor Affairs), Côte d'Ivoire, www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/sweat/cote.htm.

⁴²⁷ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006.

internationale druk is de Ivoiriaanse regering in juni 2005 een campagne begonnen om kinderarbeid in de cacaosector te bestrijden.⁴²⁸

In de steden bestaan grote groepen straatkinderen. In 2002 zou het gaan om 215.000 straatkinderen, waarvan er 50.000 in Abidjan zouden verblijven. Er is een samenwerkingsverband van NGOs dat kinderen huisvest in opleidingscentra, waar zij beroepsonderwijs krijgen. Volgens het voormalige ministerie van Familie-, Vrouwen- en Jeugdzaken zou de voorkeur van de straatkinderen niet naar deze opleidingscentra uitgaan, aangezien zij op straat meer geld kunnen verdienen en zich aan minder regels hoeven te houden.⁴²⁹ De NGOs *IDE Africa* en *CARE International* trachten in Man opvang te verzorgen voor wezen en andere kwetsbare kinderen.⁴³⁰ Nadere gegevens over deze of andere opvangmogelijkheden zijn niet voorhanden.

Kindsoldaten

Zowel de FN, met name in Korhogo, als milities aan regeringszijde, vooral in Guiglo, maken gebruik van kindsoldaten (*zie paragraaf 2.3.1*). UNICEF schat dat er 5.000 betrokken zijn bij het conflict. Inmiddels zijn ongeveer 1900 van hen gereïntegreerd in de burgersamenleving. Het gevaar bestaat echter dat met het oplaaien van het geweld deze en andere kinderen (opnieuw) zullen worden gerekruteerd.⁴³¹

De Ivoiriaanse autoriteiten verklaren zich bewust te zijn van de noodzaak de rekrutering van kinderen tegen te gaan en reeds gerekruteerde minderjarigen speciale begeleiding aan te bieden. Sinds september 2004 staat een Nationaal Programma ter Preventie, Demobilisatie en Reïntegratie van kindsoldaten in de steigers. Concrete resultaten van dit programma zijn moeilijk zichtbaar, mede in het licht van het uitblijven van de algemene ontwapening van strijders.

Eind 2005 maakten de FN een actieplan openbaar om het inzetten van kindsoldaten te beëindigen. Er is geen nadere informatie bekend over de implementatie van dit actieplan.

Save the Children tracht, in samenwerking met ONUCI, met onderwijsprojecten bij te dragen aan de maatschappelijke reïntegratie van kinderen die geassocieerd waren met de strijdende partijen.⁴³²

⁴²⁸ IRIN, *Ending the worst forms of child labour on cocoa farms*, 28 juni 2005.

⁴²⁹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

⁴³⁰ OCHA *Weekly Update no. 13*, 31 juli 2005.

⁴³¹ UNICEF, *Former child soldiers still at risk as instability continues in Côte d'Ivoire*, 22 februari 2006.

⁴³² S/2006/222.

Ivoorkust was één van de negen West-Afrikaanse staten die op 27 juli 2005 een samenwerkingsovereenkomst ter bestrijding van kinderhandel ondertekenden.⁴³³

3.4.5 Positie homoseksuelen

Homoseksualiteit is in Ivoorkust niet strafbaar.⁴³⁴ Homoseksuele paren kunnen in Abidjan zonder problemen hand in hand over straat lopen. In Abidjan bestaan horecagelegenheden gericht op een homoseksueel publiek.⁴³⁵ Er is geen informatie bekend over de maatschappelijke houding elders in Ivoorkust ten aanzien van homoseksualiteit. De vereniging *Arc-en-ciel Plus* strijdt onder meer tegen homofobie.⁴³⁶

⁴³³ S/2005/604.

⁴³⁴ Website 'Behind the mask', www.mask.org.za.

⁴³⁵ Jeune Afrique/L'Intelligent, *Etre gay en Afrique*, 4-10 september 2005.

⁴³⁶ Website 'Behind the mask', www.mask.org.za.

4 Migratie

4.1 Migratiestromen

Buiten Ivoorkust

In Guinee bevinden zich 10.000 Ivoiriaanse vluchtelingen. Ook Liberia telt 10.000 gevluchte Ivorianen, waarvan de meesten oorspronkelijk afkomstig zijn uit de districten Danane, Man en Toulepleu. Zij bevinden zich hoofdzakelijk in de provincies Nimba en Grand Gedeh.⁴³⁷ De vluchtelingen die nog in Liberia verblijven zijn veelal opgenomen in de huizen van de lokale bevolking. Ook bevinden zich in Oost-Liberia twee door UNHR opgezette kampen voor Ivoiriaanse vluchtelingen, te weten in Harper en Saclepea.⁴³⁸

Burkina Faso schortte de behandeling van Ivoiriaanse asielaanvragen in augustus 2004 op, na beschuldigingen van de Ivoiriaanse president Gbagbo dat het buurland leden van de Ivoiriaanse oppositie steunt. Het is niet bekend of Burkina Faso inmiddels weer Ivoiriaanse asielaanvragen accepteert.

Binnen Ivoorkust

In Ivoorkust bevinden zich ongeveer 40.000 vluchtelingen, die bijna allemaal afkomstig zijn uit Liberia.⁴³⁹ Het aantal Liberiaanse vluchtelingen in Ivoorkust is met tienduizenden afgenomen sinds Liberia in rustiger vaarwater is gekomen en in oktober 2004 een UNHCR-repatriëringsprogramma van start ging. Ook vanwege het voortdurende geweld in West-Ivoorkust (*zie paragraaf 2.3.2*), waar de meeste Liberianen zich bevinden⁴⁴⁰, kiezen meer en meer Liberianen voor terugkeer naar hun vaderland.⁴⁴¹ Bovendien is UNHCR in februari 2006 begonnen met de actieve promotie van vrijwillige terugkeer naar Liberia. Aanleiding voor het besluit zijn de positieve ontwikkelingen in Liberia, met name op het gebied van ontwapening, veiligheid en mensenrechten. Ook de verkiezing van Johnson-Sirleaf werd als positieve ontwikkeling ervaren.⁴⁴² De actieve promotie van vrijwillige terugkeer van Liberiaanse vluchtelingen is een hoofdonderdeel van het programma van

⁴³⁷ UNHCR, *Global Appeal 2006*, december 2005, p. 191; UNHCR, *Liberia: 2006 Strategies and Programmes*, februari 2006.

⁴³⁸ UNCHR, *Ivorian refugees find novel ways to survive and thrive in Liberia*, 18 augustus 2005.

⁴³⁹ Overige nationaliteiten zijn Congo-Brazzaville, DRC, Rwanda, Burundi en CAR; UNHCR, *Global Appeal 2006*, december 2005, p. 173.

⁴⁴⁰ In de regio's Tabou en San Pédro in West-Ivoorkust verblijven ongeveer 25.000 Liberianen; UNHCR, *UNHCR closes a transit centre for Liberian refugees in Côte d'Ivoire*, 7 juli 2006.

⁴⁴¹ UNHCR, *Cote d'Ivoire: Returns of Liberians on the increase*, 19 juli 2005; UNHCR, *More Liberians returning from western Cote d'Ivoire, reports UNHCR*, 19 juli 2005; IRIN, *Insecurity in west accelerates return home of Liberian refugees*, 20 juli 2005.

⁴⁴² UNHCR, *Global Appeal 2006*, december 2005, p. 189; UNHCR Briefing notes, *UNHCR to promote voluntary repatriation following positive changes*, 17 februari 2006.

UNHCR in Ivoorkust voor 2006.⁴⁴³ In het kader hiervan heeft UNHCR in juli 2006 het transitcentrum in Tabou, waar 2600 vluchtelingen verbleven, gesloten. Voor de Liberianen uit het centrum die wilden blijven, is in samenwerking met lokale autoriteiten een verblijfsplaats gevonden in Tabou en omliggende dorpen.⁴⁴⁴ Er bevinden zich nog 38.000 Liberiaanse vluchtelingen in Ivoorkust.⁴⁴⁵ UNHCR hoopt dat voor het einde van het jaar zeker de helft van hen zal zijn teruggekeerd naar Liberia.⁴⁴⁶

Sinds het begin van de Ivoriaanse burgeroorlog in september 2002 zijn volgens cijfers van de VN 500.000 immigranten die in Ivoorkust verbleven gevlucht naar Burkina Faso, Mali en Guinee.⁴⁴⁷

Situatie van vluchtelingen in Ivoorkust

De betrekkingen tussen de Liberiaanse vluchtelingen en de lokale gemeenschappen, die de afgelopen jaren slecht waren in verband met al dan niet vermeende betrokkenheid van Liberianen bij het Ivoriaanse conflict, zijn bijna overal verbeterd na informatiecampagnes van UNHCR in 2003. Niettemin worden Liberiaanse vluchtelingen wanneer er gevochten wordt in Ivoorkust vaak nog vijandig behandeld door de Ivoriaanse bevolking.⁴⁴⁸ Om onduidelijkheid over de identiteit van de vluchtelingen, en daarmee beschuldigingen van gewapende activiteiten, te voorkomen, tracht UNHCR hen opnieuw te registreren en van nieuwe documenten te voorzien.⁴⁴⁹ Ook president Gbagbo heeft de intentie uitgesproken de bewegingsvrijheid van vluchtelingen te vergroten door goede documentatie.⁴⁵⁰ Onderdeel van het UNHCR-programma in Ivoorkust voor 2006 is de sociale cohesie van vluchtelingen in de samenleving, met name in het westen waar de meeste vluchtelingen zich bevinden.⁴⁵¹

UNHCR geeft aan dat de fragiele veiligheidssituatie in FN-gebied en in West-Ivoorkust een belemmering vormt voor adequate hulpverlening aan de vluchtelingen in deze gebieden.⁴⁵² Veiligheidstroepen hebben identiteitskaarten

⁴⁴³ UNHCR, *Global Appeal 2006*, december 2005, p. 174.

⁴⁴⁴ UNHCR, *UNHCR closes a transit centre for Liberian refugees in Côte d'Ivoire*, 7 juli 2006.

⁴⁴⁵ UNHCR, *UNHCR closes a transit centre for Liberian refugees in Côte d'Ivoire*, 7 juli 2006; IRIN, *Mediators urge action as aid workers focus on troubled west*, 21 april 2006.

⁴⁴⁶ UNHCR, *Global Appeal 2006*, december 2005, p. 174; UN News, *UN Refugee agency re-establishes presence in Western Côte d'Ivoire*, 29 april 2006.

⁴⁴⁷ IRIN, *Life on the run for Ivorian IDPs*, 18 februari 2005.

⁴⁴⁸ HRW, *Country on a precipice*, mei 2005.

⁴⁴⁹ IRIN, *Tensions in Côte d'Ivoire affect UNHCR refugee registration*, 3 maart 2005.

⁴⁵⁰ UNHCR News Stories, *Lubbers ends West African trip in Côte d'Ivoire*, 7 februari 2005.

⁴⁵¹ UNHCR, *Global Appeal 2006*, december 2005, p. 174.

⁴⁵² UNHCR, *Global Appeal 2006*, december 2005, p. 174.

van vluchtelingen vernietigd en vluchtelingen zonder reden gedetineerd en in een enkel geval mishandeld.⁴⁵³

Tijdens de demonstraties van de *Jeunes Patriotes* in januari 2006 werden eigendommen van zowel de VN als andere humanitaire organisaties in enkele steden geplunderd en vernield (zie paragraaf 2.3.2). De rellen waren het ernstigst in Guiglo, waar de VN-basis en kantoren van (VN-) hulporganisaties werden bestormd. Het zou gaan om kantoren van IOM, UNHCR, UNICEF, FAO, OCHA en *Save the Children*. Personeel van deze organisaties werd mishandeld en verjaagd uit hun huizen, die vervolgens vernield werden. Zij waren genoodzaakt hun standplaats te verlaten.⁴⁵⁴ De hulpverlening in het gebied kwam hierdoor onder grote druk te staan.

4.2 Opvang van ontheemden en terugkerenden

De schattingen van het aantal ontheemden in Ivoorkust lopen sterk uiteen. UNHCR ging eind 2005 uit van 500.000 ontheemden.⁴⁵⁵ ONUCI ging in april 2006 uit van een aantal tussen de 800.000 en 1,5 miljoen, waarvan de helft zich onder erbarmelijke omstandigheden in Abidjan bevindt.⁴⁵⁶

Deze uiteenlopende cijfers zijn waarschijnlijk te wijten aan het feit dat de meeste ontheemden niet in opvangkampen wonen, maar onderdak vinden bij familie of kennissen. Voordeel hiervan is dat de ontheemden daarmee een zeker vangnet hebben. Daarbij zou een concentratie van ontheemden in kampen leiden tot grotere onveiligheid, omdat de ontheemden dan makkelijker tot een aparte, externe groep zouden kunnen worden gebrandmerkt. Wel is het onder de huidige omstandigheden betrekkelijk moeilijk om de hulpinspanningen toe te spitsen op de specifieke noden van de ontheemden. Hulporganisaties trachten de ontheemden te registreren, zodat beter kan worden ingespeeld op de behoefte aan hulpverlening.⁴⁵⁷

De meeste ontheemden zijn afkomstig uit het noorden van het land. Bijna 40% van de Ivoiriaanse ontheemden is jonger dan 15 jaar.⁴⁵⁸ In Guiglo bevindt zich een ontheemdenkamp waar zich enkele duizenden Burkinabé bevinden die doorgaans

⁴⁵³ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

⁴⁵⁴ S/2006/222; IRIN, *Five killed, peacekeepers beat retreat on third day of anti-UN protests*, 18 januari 2006.

⁴⁵⁵ UNHCR, *Global Appeal 2006*, december 2005, p. 173.

⁴⁵⁶ S/2005/398; UN News, *UN advocate for the rights of displaced persons visits Côte d'Ivoire*, 18 april 2006.

⁴⁵⁷ Norwegian Refugee Council, *Internal displacement in Côte d'Ivoire: a protection crisis*, 7 november 2005.

⁴⁵⁸ IRIN, *Life on the run for Ivorian IDPs*, 18 februari 2005.

in Ivoorkust zijn geboren, maar niet over de Ivoiriaanse nationaliteit beschikken. Vanwege etnische spanningen met de lokale bevolking durven zij niet terug te keren naar hun oorspronkelijke Ivoiriaanse woonplaats.⁴⁵⁹

In november 2005 werden de wijken Akwaba en Moussakro in Abidjan met de grond gelijk gemaakt. In deze wijken woonden grote aantallen ontheemden, met name van Burkinese afkomst (*zie paragraaf 3.4.2*).

In het westen en zuidwesten van het land blijft de situatie voor ontheemden zorgwekkend. Zij worden regelmatig aangevallen en staan constant bloot aan agressie. Velen zijn het slachtoffer van seksueel geweld en worden uitgebuit. De weinig hulpprojecten, die in deze regio's worden uitgevoerd, komen veelal alleen ten goede aan vluchtelingen.

In april 2006 bracht de Speciale Vertegenwoordiger van de VN Secretaris-Generaal voor de Mensenrechten van Ontheemden, Walter Kälin, een bezoek aan Ivoorkust. Naast Abidjan bracht hij tevens een bezoek aan Yamoussoukro, Daloa, Bouaké, Duékoué, Guiglo, Toulépleu, San-Pédro en Tabou.⁴⁶⁰ De Speciale Vertegenwoordiger verwacht dat de situatie van de ontheemden in Ivoorkust in de komende maanden gestaag zal verslechteren, vanwege geldgebrek en de administratieve beperkingen waaraan ontheemden zijn onderworpen. Zo kunnen zij zonder geldige papieren geen onderwijs volgen.

De Speciaal Vertegenwoordiger concludeerde dat er een meer systematisch beleid dient te worden ontwikkeld voor de opvang van ontheemden in Ivoorkust.⁴⁶¹

Dit was ook één van de conclusies van een regionale conferentie over ontheemden in de West-Afrikaanse regio, die in april 2006 in Abuja werd gehouden.⁴⁶²

Momenteel ontbreken de basisvoorwaarden voor een gestructureerde terugkeer van vluchtelingen en ontheemden, waaronder een coherente (nationale) strategie. Daarnaast zijn er praktische problemen. Zo worden in het noorden veel van de huizen, die door de bewoners zijn ontvlucht, inmiddels bewoond door leden van de FN.

⁴⁵⁹ US Department of State, *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005.

⁴⁶⁰ UN News, *UN advocate for the rights of displaced persons visits Côte d'Ivoire*, 18 april 2006.

⁴⁶¹ UN News, *Despite progress in Côte d'Ivoire, UN Council voices grave concern over delays*, 27 april 2006.

⁴⁶² First regional conference on internal displacement in West Africa, Abuja, Nigeria 26-28 april 2006.

4.3 Opvang in de regio

Er is geen sprake van noemenswaardige geformaliseerde opvang in de regio.

4.4 Activiteiten van internationale organisaties

Een groot aantal VN-organisaties, zoals UNHCR, het Wereldvoedselprogramma (WFP), UNICEF, de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Wereldvoedsel- en Landbouworganisatie (FAO) is actief in Ivoorkust. Daarnaast zijn onder andere de volgende internationale en niet-gouvernementele organisaties actief: ICRC, *Artsen Zonder Grenzen*, *CARE International*, *Save the Children* en *Caritas*.

Het ICRC is met vier kantoren vertegenwoordigd in Ivoorkust (in Abidjan, Bouaké, Korhogo en Man), en had (begin 2005) 38 uitgezonden en 178 lokale medewerkers in dienst, naast 200 vrijwilligers van de nationale Rode Kruisvereniging, die verspreid zijn over 44 lokale afdelingen. Het ICRC bezoekt regelmatig gevangenen. Ook probeert het familieleden, in het bijzonder alleenstaande minderjarigen, weer met elkaar in contact te brengen. Totdat de openbare diensten weer functioneren, verzorgt het ICRC voorzieningen op het gebied van gezondheid en toegang tot veilig drinkwater. Ook verzorgt het ICRC noodopvang voor ontheemden. Het ICRC probeert de burgerbevolking zoveel mogelijk te beschermen door mogelijke schendingen van het humanitair recht te onderzoeken en waar nodig vertrouwelijke demarches bij de verschillende partijen te ondernemen. Daarbij geeft het ICRC aan alle partijen voorlichting over het humanitair recht. Voorts heeft het ICRC een aantal malen bemiddeld bij de uitwisseling van krijgsgevangenen door het regeringsleger en de FN.⁴⁶³

Artsen zonder Grenzen is in juni 2005 in het westen van Ivoorkust (Man en Danane) begonnen met het opzetten van een programma ter voorkoming en bestrijding van HIV/AIDS.⁴⁶⁴

Gedurende de verslagperiode was sprake van geweld tegen en het hinderen van medewerkers van de VN. De Ivoriaanse autoriteiten grepen hierbij niet of niet tijdig in.⁴⁶⁵ In januari 2006 werden verschillende VN- en andere hulporganisaties slachtoffer van gewelddadigheden in West-Ivoorkust (zie paragraaf 2.3.2). Personeelsleden waren genoodzaakt om hun standplaats te verlaten.⁴⁶⁶ UNHCR

⁴⁶³ ICRC, *Activities of the ICRC regional delegation in Côte d'Ivoire*, 31 december 2005; ICRC, *The ICRC in Côte d'Ivoire* op www.icrc.org.

⁴⁶⁴ IRIN, *MSF launches AIDS treatment programme in the 'Wild West'*, 15 juni 2005.

⁴⁶⁵ UNHCR, *Global Appeal 2006*, december 2005, p. 174.

⁴⁶⁶ S/2006/222; IRIN, *Five dead in clashes with UN peacekeepers in 'wild west'*, 18 januari 2006; IRIN, *Five killed, peacekeepers beat retreat on third day of anti-UN protests*, 18

verleende enkele maanden hulp in het gebied door middel van korte missies. Pas eind april 2006 kon de organisatie opnieuw een kantoor in West-Ivoorkust (Duékoué) openen.⁴⁶⁷

In januari 2004 publiceerde UNHCR een standpunt ten aanzien van de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers. Destijds werd terugkeer naar Abidjan nog wel verantwoord geacht. Sindsdien is de situatie in Ivoorkust naar de mening van UNHCR zodanig verslechterd, dat thans in het geheel moet worden afgezien van gedwongen terugkeer naar Ivoorkust, inclusief Abidjan.

4.5 **Beleid andere Europese landen**

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk beoordeelt asielaanvragen van Ivorianen op individuele basis en voert geen speciaal beleid ten aanzien van Ivoriaanse asielzoekers. Terugkeer van Ivorianen wordt mogelijk geacht en vindt daadwerkelijk plaats.⁴⁶⁸

België

België kent een vertrekmoratorium ten aanzien van bepaalde categorieën Ivoriaanse asielzoekers (oppositieleden, personen met een bepaalde etniciteit en personen gelieerd aan een rebellengroepering). Terugkeer naar Ivoorkust wordt niet veilig geacht en vindt dan ook niet plaats.⁴⁶⁹

Denemarken

Denemarken beoordeelt asielaanvragen van Ivorianen op individuele basis en voert geen speciaal beleid ten aanzien van Ivoriaanse asielzoekers. Terugkeer van Ivorianen wordt mogelijk geacht en vindt daadwerkelijk plaats.⁴⁷⁰

januari 2006; IRIN, *UN blue helmets preparing to return to west after January riots*, 9 maart 2006.

⁴⁶⁷ UNnews, *UN Refugee agency re-establishes presence in Western Côte d'Ivoire*, 29 april 2006.

⁴⁶⁸ Informatie ontvangen van het Britse Immigratie and Naturalisatie Departement, via email d.d. 23 mei 2006.

⁴⁶⁹ Informatie ontvangen van het Belgische ministerie van Buitenlandse Zaken, via email d.d. 23 mei 2006.

⁴⁷⁰ Informatie ontvangen van de Deense Immigratiedienst, via email d.d. 21 juli 2006.

5 Samenvatting

De politieke ontwikkelingen in Ivoorkust vanaf medio oktober 2005 tot en met juli 2006 geven enige hoop op een doorbraak in het vredesproces en worden door verschillende bronnen als bemoedigend ervaren. Een verschuiving in de politieke sfeer is duidelijk merkbaar. Desondanks wordt gewezen op de aanwezige valkuilen, met name de verkiezingen en de ontwapening, twee belangrijke pijlers in het vredesproces. Implementatie van de door de AU voorgestelde en door de VN-Veiligheidsraad goedgekeurde opzet voor het vredesproces uit oktober 2005 leidde naast de verlenging van het mandaat van president Gbagbo tevens tot de benoeming van een premier, een nieuwe regering en de verlenging van het mandaat van het nationale parlement. Men name dat laatste ging gepaard met hevige rellen. Tijdens de verslagperiode hebben hoopgevende gesprekken tussen partijen plaatsgevonden, welke hebben geleid tot een concreet stappenplan ten behoeve van de voorbereiding van de verkiezingen. De start van het identificatieproces ging echter gepaard met gewelddadigheden (*zie paragraaf 2.3.2*), waardoor getwijfeld wordt aan de haalbaarheid van het stappenplan.

De veiligheidssituatie in Ivoorkust blijft echter onvoorspelbaar en breekbaar en het risico op gewelddadige onregelmatigheden erg hoog. Volgens de Secretaris-Generaal van de VN vormden de strijders die nog ontwapend moeten worden, verschillende milities, extremistische groepen zoals de *Jeunes Patriotes* en de stijgende criminaliteit de grootste dreigingen voor destabilisatie. *Human Rights Watch* spreekt van een situatie van 'oorlog, noch vrede', met een toename van het aantal incidenten van geweld jegens burgers. Dit alles zorgt ervoor dat de veiligheid van burgers niet is gegarandeerd.

De Secretaris-Generaal van de VN concludeerde tevens dat de mensenrechtensituatie in Ivoorkust verslechtert. In het hele land worden door partijen aan beide zijden van het conflict ernstige mensenrechtenschendingen gepleegd, waaronder arbitraire arrestaties en detenties, foltering en moord. De achtergrond van de schendingen is vaak gelegen in politieke of etnische conflicten. Een belangrijke oorzaak in de verslechterende situatie is gelegen in de straffeloosheid die in heel Ivoorkust heerst ten aanzien van mensenrechtenschendingen. Regering noch FN spannen zich in om schenders van mensenrechten te vervolgen.

In Ivoorkust bevinden zich ongeveer 40.000 vluchtelingen, die bijna allemaal afkomstig zijn uit Liberia. Er zijn tussen de 800.000 en 1,5 miljoen ontheemden in Ivoorkust.

Een groot aantal VN- en niet-gouvernementele hulporganisaties is actief in Ivoorkust. Als gevolg van de fragiele veiligheidssituatie stond de humanitaire hulpverlening tijdens de verslagperiode onder druk.

Het standpunt van UNHCR luidt dat thans in het geheel moet worden afgezien van gedwongen terugkeer naar Ivoorkust, inclusief Abidjan.

Literatuurlijst

Voor dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van de volgende openbare bronnen:

Accra III Agreement on Côte d'Ivoire, 30 juli 2004

African Union

- *Communiqué of the twenty-third meeting of the peace and security council*, 10 januari 2005
- *Communiqué final de la 40ième réunion du conseil de sécurité et de paix de l'Union Africaine*, 6 oktober 2005
- Executive Council, *Report of the Interim Chairperson of the Commission on the Status of AU Treaties*, EX/CL/36 (III), 17 juni 2003

Amnesty International

- *Côte d'Ivoire/Fear for safety/Death threats*, 4 mei 2004
- *Côte d'Ivoire/Fear of torture or ill-treatment/incommunicado detention*, 15 maart 2005
- *Côte d'Ivoire/Fear of torture or ill-treatment/incommunicado detention*, 6 april 2005
- *Côte d'Ivoire: stop the use of child soldiers*, 18 maart 2005
- *Côte d'Ivoire: the indiscriminate and disproportionate repression of a banned demonstration*, 8 april 2004
- *Côte d'Ivoire: one year after his kidnapping, the fate of Guy-André Kieffer remains unknown*, 15 april 2005
- *Côte d'Ivoire, Threats hang heavy over the future*, 26 oktober 2005
- *Côte d'Ivoire: journalists threatened with death and rape in full view of the Ivorian security forces*, 19 januari 2006

Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook - Côte d'Ivoire*, 2006.

Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, *Child Soldier Use 2003*

Committee to protect journalists

K. Green, Dyula, in: *Muslim Peoples. A World Ethnographic Survey* (R.V. Weekes ed.), 1984

The Economist Intelligence Unit (EIU)

- *Country report Côte d'Ivoire*, december 2003
- *Country Report Côte d'Ivoire*, juni 2005
- *Country Report Côte d'Ivoire*, december 2005
- *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006

- *Country Report Côte d'Ivoire*, juni 2006

Global Witness, *An Architecture of Instability: How the critical link between natural resources and conflict remains unbroken*, december 2005

Human Rights Watch,

- *Accountability for serious human rights crimes key to resolving crisis*, oktober 2004
- *Human rights violations in Abidjan during an opposition demonstration – march 2004*, oktober 2004
- *Youth, poverty and blood: the lethal legacy of West Africa's regional warriors*, maart 2005
- *ex-child soldiers recruited for war*, 31 maart 2005
- *Country on a precipice – The precarious state of human rights and civilian protection in Côte d'Ivoire*, mei 2005
- *As killings surge, UN must boost troops*, 3 juni 2005
- *Government recruits child soldiers in Liberia*, 28 oktober 2005
- *The human rights cost of the political impasse*, 21 december 2005
- *Ivorian government must rein in militias*, 19 januari 2006
- *"Because they have the guns ... I'm left with nothing." The Price of Continuing Impunity in Côte d'Ivoire*, 24 mei 2006
- *World Report 2005*

ICRC,

- *Côte d'Ivoire – Bulletin*
- *Update: Côte d'Ivoire*, 25 november 2003

International Crisis Group,

- *"The War Is Not Yet Over"*, 28 november 2003
- *No peace in sight*, 12 juli 2004
- *Les demi-mesures ne suffiront pas*, 12 oktober 2005
- *Côte d'Ivoire: La paix comme option – Africa report N° 109*, 17 mei 2006
- *Country Studies - Ivory Coast*

Pretoria Agreement on the Peace Process in the Côte d'Ivoire, 6 april 2005

Reporters Without Borders,

- *A week of terror for the press as Young Patriots impose their law*, 25 januari 2006
- *Ivorian army captain arrested in France on suspicion of kidnapping Kieffer*, 3 februari 2006
- *Ban on FM broadcasting by RFI lifted after 10 months*, 16 mei 2006

U.S. Department of Labor (Bureau of International Labor Affairs), Côte d'Ivoire, www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/sweat/cote.htm

U.S. Department of State,

- *Report on Female Genital Mutilation (FGM) or Female Genital Cutting (FGC)*, 1 juni 2001
- *Country reports on human rights practices 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 maart 2006
- *Country reports on human rights practices 2004 – Côte d'Ivoire*, 28 februari 2005
- *International Religious Freedom Report 2003 – Côte d'Ivoire*, december 2003
- *International Religious Freedom Report 2005 – Côte d'Ivoire*, 8 november 2005
- *International Religious Freedom Report 2004 – Côte d'Ivoire*, 15 september 2004
- *Background note – Côte d'Ivoire*, mei 2006
- *Background note: Côte d'Ivoire*, januari 2005

World Bank, *World Development Report 2004*

Tijdschriftartikelen, krantenartikelen en persberichten uit/van

- Africa Confidential
- Agence France-Presse (AFP)
- Algemeen Nederlands Persbureau (ANP)
- Associated Press (AP)
- BBC News
- Deutsche Presseagentur (DPA)
- Fraternité Matin
- Integrated Regional Information Network (IRIN)
- Inter Press Service (IPS)
- Jeune Afrique/L'Intelligent
- Le Monde
- Le Patriote
- Libération (Fr.)
- Nederlands Dagblad
- NRC Handelsblad
- Radio France Internationale (RFI)
- Reformatorisch Dagblad
- Reuters
- Trouw

- Volkskrant

Publicaties van de Verenigde Naties

Letter from the Permanent Representative of France to the United Nations
addressed to the President of the Security Council, S/2003/99 (27 January 2003)

Letters Secretary-General

- Letter dated 20 september 2004 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2004/748 (20 september 2004)
- Letter dated 30 March 2005 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2005/211 (30 maart 2005)
- Letter dated 3 June 2005 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2005/368 (6 juni 2005)
- Letter dated 12 September 2005 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2005/584 (13 september 2005)

ONU CI

- Communiqué de presse, *L'ONU CI préoccupée par la montée de l'insécurité*, 9 februari 2005

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Report of the Commission on inquiry on the events connected with the march planned for 25 March 2004 in Abidjan, Geneva, 29 april 2004; gevonden op Radio France International (www.rfi.fr)

Rapporten

- Comité inzake het Internationale Verdrag ter uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD), Côte d'Ivoire – Reports submitted by State Parties under Article 9 of the Convention, CERD/C/382/Add.2 (1 oktober 2002)
- Commission on Human Rights, Report of the High Commissioner for Human Rights- Situation of human rights and fundamental freedoms in Liberia, E/CN.4/2004/5 (8 augustus 2003)
- First report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire S/2003/801 (8 augustus 2003)
- Second report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire, S/2003/1069 (4 november 2003)
- Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Côte d'Ivoire submitted pursuant to Security Council resolution 1514 (2003) of 13 November 2003, S/2004/3 (6 januari 2004)
- First report of the Secretary General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/443 (2 juni 2004)

- Second report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/697 (27 augustus 2004)
- Third progress report of the Secretary General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2004/962, (9 december 2004)
- Report of the Secretary-General on Children and armed conflict, S/2005/72 (9 februari 2005)
- Fourth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2005/186 (18 maart 2005)
- Fifth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2005/398 (17 juni 2005)
- Sixth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2005/604 (26 september 2005)
- Report of the Panel of Experts appointed pursuant to paragraph 14 (e) of Security Council resolution 1607 (2005), concerning Liberia, S/2005/745 (7 december 2005)
- Ninth Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, S/2005/764 (7 december 2005)
- Seventh progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2006/2 (3 januari 2006)
- Tenth Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia, S/2006/159 (14 maart 2006)
- Eighth progress report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2006/222 (11 april 2006)
- Ninth Progress Report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Côte d'Ivoire, S/2006/532 (17 juli 2006)

Resoluties Veiligheidsraad

- S/RES/1528, 27 februari 2004
- S/RES/1572, 15 november 2004
- S/RES/1584, 1 februari 2005
- S/RES/1594, 4 april 2005
- S/RES/1600, 4 mei 2005
- S/RES/1603, 3 juni 2005
- S/RES/1607, 21 juni 2005
- S/RES/1609, 24 juni 2005
- S/RES/1632, 18 oktober 2005
- S/RES/1633, 21 oktober 2005
- S/RES/1643, 15 december 2005
- S/RES/1652, 24 januari 2006
- S/RES/1657, 6 februari 2006
- S/RES/1667, 31 maart 2006
- S/RES/1682, 2 juni 2006

Security Council Press Statement,

- Security Council committee on Côte d'Ivoire begins work, draws attention to arms embargo imposed by resolution 1572, SC/8261 (6 december 2004)
- Security Council Committee concerning Côte d'Ivoire issues list of individuals, SC/8631 (7 februari 2006)

Statement by the President of the Security Council,

- S/PRST/2004/17, 25 mei 2004
- S/PRST/2004/42, 6 november 2004
- S/PRST/2004/48, 16 december 2004
- S/PRST/2005/28, 6 juli 2005
- S/PRST/2005/49, 14 oktober 2005

UNAIDS, *2006 Report on the global AIDS epidemic – Côte d'Ivoire*, 30 mei 2006

UNDP, *Human Development Report 2005*

UN News Service

UNHCR,

- *Liberia: 2006 Strategies and Programmes*, februari 2006
- *Global Appeal 2006*, december 2005
- Briefing notes
- News stories

UNICEF, *Former child soldiers still at risk as instability continues in Côte d'Ivoire*, 22 februari 2006

United Nations Mission in Liberia (UNMIL), *Press release: UNMIL redeploys one mechanized infantry company to Côte d'Ivoire*, 15 februari 2006

UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA),

- *Protection of civilians, impunity are gravest humanitarian problems in Côte d'Ivoire*, 17 februari 2006
- *Burkina Faso nationals arrested, shot dead after attack on barracks*, 13 januari 2006
- *Rapport préliminaire 1ère mission d'information sur la destruction des quartiers précaires d'Akwaba et Moussakro*, 3 december 2005
- *Situation reports*
- *Weekly Updates*

Websites

- www.allafrica.com
- www.cia.gov
- www.ethnologue.com
- www.diplomatie.gouv.fr
- www.icrc.org
- www.mask.org.za
- www.presidence.ci
- www.reliefweb.org
- www.unhchr.ch
- www.unhcr.ch

Wetteksten

- Besluit nr. 2002-331 van 13 juni 2002 betreffende de verlenging van de geldigheid van identiteitsbewijzen
- Grondwet van de Republiek Ivoorkust, wet nr. 2000-513 van 1 augustus 2000
- Nationaliteitswet 61– 415 van 14 december 1961, laatstelijk gewijzigd bij Wet 72-852 van 21 december 1972
- Wet nr. 95-695 van 7 september 1995 op de Militaire Dienst, Journal Officiel de la République de Côte d'Ivoire, 7 december 1995

I Kaart van Ivoorkust⁴⁷¹

MAP NO. 3033 Rev. 2 UNITED NATIONS
OCTOBER 1986

471

De weergave van grenzen en namen op deze kaart en de gebruikte benamingen dienen niet te worden opgevat als een bevestiging of aanvaarding daarvan door het Koninkrijk der Nederlanden.

II Kaart van de "Vertrouwenszone"

III Samenstelling van de overgangsregering⁴⁷²

Premier; Economische Zaken en Financiën; Communicatie	Charles Konan Banny
<i>Front Populaire Ivoirien (FPI)</i>	
Planning en Ontwikkeling (Minister van Staat)	Paul Antoine Bohoun Bouabré
Mijnen en Energie	Léon-Emmanuel Monnet
Nationale Verzoening en Institutionele Betrekkingen	Sébastien Djédjé Dano
Onderwijs	Michel Amani N'Guessan
Ambtenarij, Werkgelegenheid en Administratieve Hervorming	Hubert Oulaye
Veeteelt	Alphonse Douaty
Strijd tegen Aids	Christine Adjobi
<i>Parti Démocratique de Côte d'Ivoire (PDCI)</i>	
Buitenlandse Zaken	Youssef Bakayoko
Infrastructuur	Patrick Achi
Industrie en Private Sector	Marie Tehoua Amah
Jeugd, Openbaar Onderwijs en Sport	Dagobert Banzio
Gezondheidszorg	Rémi Allah Kouadio
<i>Rassemblement des Républicains (RDR)</i>	
Landbouw	Amadou Gon Coulibaly
Stedelijke Zaken, Aanbouw en Behuizing	Marcel Amon Tanoh
Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek	Ibrahim Cissé
Familie en Sociale Zaken	Jeanne Peuhmond Adjoua Brou
Informatie en Communicatietechnologie	Hamed Bakayoko
<i>Forces Nouvelles (FN)</i>	
Reconstructie en Reintegratie (Minister van Staat)	Guillaume Kigbafori Soro
Justitie en Binnenlandse Zaken	Mamadou Koné
Technisch Onderwijs en Training	Youssef Soumahoro
Solidariteit en Oorlogsslachtoffers	Louis-André Dakoury Tabley
Handel	Moussa Dosso
Toerisme en Ambachten	Amadou Koné

⁴⁷²

EIU, *Country Report Côte d'Ivoire*, maart 2006, p. 16-17.

Mouvement des Forces de l'Avenir (MFA)

Transport

Innocent Kobenan Anaky

Union Démocratique pour la Paix en Côte d'Ivoire (UDPCI)

Samenwerking en Afrikaanse Integratie
Cultuur en Francophonie

Albert Mabri Toikeuse
Théodore Mel Eg

Parti Ivoirien des Travailleurs (PIT)

Milieu, Water en Bossen

Jacques Andoh

Onafhankelijk

Defensie

René Apling Kouassi

Binnenlandse Veiligheid

Joseph Dja Blé

Gevolmachtigd minister voor Economische
Zaken en Financiën

Charles Diby Koffi

Gevolmachtigd minister voor Communicatie

Martine Studer Coffi